

Nº 6/7 JUUNI-JUULI 2013 hind 2.20 €

muusika

Vaated ja
arvamused
**Eesti Kontserdi,
ERSO,
Eesti Interpreetide
Liidu ja Tallinna
Filharmoonia
hooaegadele**

Vene kirjanik
Mihhail Šiškin

**SERGEI
RAHMANINOV**

olemusest ja
saladustest

"Tannhäuser"
Estonias,
"Jevgeni Onegin"
Vanemuises

**Kristiina
Poska**

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

juunis

1. juuni kell 19.00

EMTA orelisaal

KÜLALISKONTSERT

Ginevra Petrucci (flööt, Itaalia)
Paola Pisa (klaver, Itaalia)
Nadja Kurem (sopran)
Arete Teemets (sopran)

2. juuni kell 17.00

EMTA orelisaal

Andrejs Krutojs (bariton)
klaveril Magone Runka

3. juuni kell 18.00

EMTA kammersaal

MÄLESTUSKONTSERT

prof Aleksandra Juozapenaite-
Eesmaa 70

Esinevad endised õpilased Holger
Marjamaa, Asija Ahmetžanova,
Magone Runka, Marta-Jaana
Staškevitš, Greta Jakobsonaite,
Anni Poska, Rémi Tournier, Kaisa
Kujanpää, Naili Saripova ja Hando
Nahkur

*Kontserdile eelneb mälestustahvli
avamine kell 17.45 klassis B 305*

5. juuni kell 19.30

Kanuti Gildi saal

DOKTORIKONTSERT

“Sketchbook” klavessiinile ja *live*-
elektroonikale
CHRISTIAN M. FISCHER
(kompositsioon)
Saale Fischer (klavessiin), Christian
M. Fischer (*live*-elektroonika)

21. juuni kell 16.00

Estonia kontserdisaal
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
2013. aasta lõpetajate
KONTSERT-AKTUS
Piletid hinnaga 3 EUR

26. juuni kell 18.00

EMTA orelisaal

KÜLALISKONTSERT

Alper Müfettisoglu (kontrabass, Türgi)
Lilian M. Tonella Tüzün (klaver, Türgi)

6-7/2013

Muusika suvenumbris on kokkuvõtvaid muljeid 2012/2013 aasta kontserdihooajast. Kirjutajatel polnud lihtne, sest nagu kõrvalolevast sisukorrast näha, toimusid lisaks Eesti Kontserdi, ERSO, Eesti Interpreetide Liidu ja Tallinna Filharmoonia (ning veel mitme teise kontserdikorraldaja) ülikalikul kontserdikalendriks lisaks veel viimastel kuudel opere-rite esietendused Estonias ja Vanemuises. Nüüd on tulekul Eestimaa mitte vähem rikkalik festivalisuvi, sügise alguseks üritame ka sealt nii palju kui võimalik muljeid tuua. Huvitava statistikana heitkem aga pilk Nele-Eva Steinfeldi Eesti Interpreetide Liidu hooaega kokkuvõtvast loole, kust saab näha, kui palju said Eesti interpreetid tänavu esineda.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Virge Joamets** virgejoamets@gmail.com
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Voorimehe 9, Tallinn 10146
Toimetuse telefon **6 833 107**
Kodulehekülj: **www.ajakirimuusika.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Peterburi tee 34-5,
Tallinn 11415
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **1,47** eurot number
Aastatellimus **21,50** eurot
**Muusikaõpetajatele ja
-õpilastele aastatellimuse
soodushind 17 eurot.**
Soodushind kehtib ka pensionil
olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee,
herje@ema.edu.ee

Kristiina Poska
FOTO HENNING MOSER

KAVA

KES?

2 Jüri Reinvere. Seal, kus lõpevad majad – ja natuke edasi. Hetki Kristiina Poskaga

UUDISEID MAAILMAST

8 Nele-Eva Steinfeld, Ivo Heinloo. Muusika-uudiseid maailmast

TÄHT

12 Lauri Leis. Pungi ikoon Johnny Rotten

PILK

14 Mihhail Šiškin. Alguses – surm, seejärel elu I. Sergei Rahmaninovi fenomen

RAAMAT

17 Saari Tamm. Kirjamees Tuudur Vettik. Laine Randjärve raamatust "Sillad üle piiride"

SISSEVAADE

20 Alice Pehk. Esinemisärevus II

PILK

22 Margus Haav. Önne kirjeldamiseks peab olema meister, õnnetuse kirjeldamiseks piisab õpipoisist. Ülemakstud Rentslihärrad ja nende muusika

24 Ia Rimmel. Koorifestival "Tallinn 2013"

25 Marion Pärtin. Inspiratsioonist improvisatsioonini või vastupidi? Konverentsist "Muusika ja kunstiharidus muutumises: eile, täna homme"

MULJE

26 Kristel Pappel. Eesti jõududega "Tannhäuser"

28 Virge Joamets. Kui Tšaikovski oleks Tartut väisanud. Tšaikovski "Jevgeni Onegini" lavastusest Tartu Vanemuises

30 Toomas Velmet. Vaade Eesti Kontserdi hooaja teisele poolele

33 Marje Ingel. "Jazzkaare" festivalimustris välja joonistunud häälekaared

34 Sander Udikas. "Hea on olla õppind noid"

36 Kai Taal. Orkester kui kameeleon dirigendi käes. ERSO kevadhooaja kaheksa nägu

40 Virve Normet. Kontserte mitmest saalist II.

Tallinna Filharmoonia tänavune hooaeg

42 Nele-Eva Steinfeld. Eesti muusikud Eesti lavadel. Eesti Interpreetide Liidu hooaeg

45 Piret Villem. Fiori musicali

UUDISEID EESTIST

47 Muusikauudiseid Eestist

PLAAT

55 Heliplaatide tutvustus

muusika

Seal, kus lõpevad majad – ja natuke edasi

Hetki Kristiina Poskaga

JÜRI REINVERE
helilooja

Unter den Lindenil sajab räsust lund. Lähen Vene saatkonna ees metroo treppidest üles ja sumpan üle hunnikute ooperimaja poole. Minu ees ukerdavad, täpselt samamoodi, kaks tüdrukut, viiulikastid seljas.

“Ja milline see teie dirigent on?” küsib üks. “Oi, fantastiline!” vastab teine kärmelt. “Ta on haruldane. Need mehed poleks seda virisejate karja tasaseks saanud!” – “Aa, ok. No see on juba hästi.” – “Jah. Meile väga meeldib temaga mängida.”

Tütarlapsed peatuvad valgusfoori ees, ooperimajja on teel palju rahvast. Viiulimängijad kaovad personalivärava kaudu sisse, mina pean veel hetke ootama. Välkkiirelt on Kristiina seal, ütleb kaks lauset, mida ma ei jõua tema kiires kõnetempos isegi kuulda, ja siis, korraga, istun saalis.

“Meie tänav Türi oli jõe ääres. Asulast eemal. Jõgi on olnud mulle igas mõttes väga oluline. Käisin seal koos vanaisaga. See oli meie koht. Olime seal kahekesi.

Vee lähedust olen otsinud pidevalt ka hiljem. Ka Tallinnas elades käisin mere ääres nii tihti kui võimalik.

Kuid kõik põnev algas lapsepõlves seal, kus lõppesid majad. Üks tee viis kaugele põldude vahele ja haihtus siis kuhugi. Sealt veel edasi minnes jõudis mahajäetud vesiveskini. Loodus seal ümber oli metsistunud ning kogu see koht kinni kasvanud. Veskis oli

ka elumaja osa. Ruumides oli vanu raamatuid. Ja lagunened mööblit. See maagiline paik oli minu ja mu õe üks lemmikkohti.

Ja siis ühel hetkel müüdi see veski maha. Ning see maailm kadus meie jaoks.”

Kristiina kodu koosneb mitmest tasapinnast. Tööruum on kõige kaugem, kuid kõige alumine. Aknast paistab vaade üle linna: jõekallas, raudteerööpad, rongide liikumine, pilved, mis vajuvad taeva ühest servast teise.

Seintel on õe maalid – haihtuvaid kirkastes värvides naisfiguure, CD-plaate, partituure. “Siin veedan ma tegelikult kõige suurema osa oma elust,” ütleb Kristiina. “Üksi.” Minule on see mõte ootamatu, olen alati pidanud ennast kõige üksildasema elukutse esindajaks. “Ei,” vastab Kristiina. “Tegelikult on dirigendi elukutse sama üksildane. Ma istun siin tunnist tundi. Partituuridega. Valmistan ette. Vaikuses. Vahel koos klaveriga. Aeg, mis ma olen orkestri ees, on väga väikene võrreldes sellega, mis mul kulub üksi olles ettevalmistuseks.”

Kiti põhimõtted on väärivad, ilusad ja tasakaalus. Ehk on ta liiga nõudlik enese suhtes. Kõrvalt vaadates tahaks, et tal oleks endaga lihtsam, kirjutab mulle ta õde.

Ta muudab ennast pidevalt, arendab ennast, intensiivselt, nii intensiivselt, et vahel on raske teda jälgida.

Ja lisab: *Ta muutub kiiresti, küpsemaks, targemaks, rahulikumaks.*

kes?

Kristiina laual on päevaplaan, kuhu on iga väiksemgi sündmus täpselt kirja pandud, raudne, jõuline nimekiri asjadest, mis tuleb ära teha. Klaver on täiesti tavaline pianiino, tuppa paigutatud üldse mitte edevalt ja mitte keskpunkti; jääb mulje, nagu oleks klaver ise siia trepist üles roninud ja justkui suur, kõrbevärvi koer seina äärde oma kohale heitnud.

Kodu on kõrgel, trepist tuleb palju ronida. Iga korrusega eemaldub veidi maailmast, mida ülespoole, seda rohkem. Ukse juurest peab hakkama tegema keerulisi käike, et leida korteri kõik sopid.

“Minu esimesed aastad Berliinis olid rasked,” jutustab Kristiina. “Mul oli vaja endaga nii üht kui teist ette võtta, enne kui ma sain hakata vabalt muusikat tegema – nii nagu ma seda tahtsin. Siis jõudsin punkti, kust ma enam edasi ei saanud. Tunnetasin, et pean tegema oma elus muutuse. Tohtu suure muutuse. Ja ma hakkasin endaga uuesti töötama, tegema mõtteharjutusi, suunama ennast ühele maastikule, mis oli mulle alguses küllaltki võõras.” Küsin, kas tal on ka kunagi lavanärvi, või kõige lihtsamat hirmu oma töö ees. “Ei ole. Enam ei ole,” vastab Kristiina. “Aga ma pidin selleni jõudma.”

Kristiina kiire tempo ei taandu isegi siis, kui ta räägib endale raskematest, intiimsematest teemadest.

“Kui ma tulen lavale” – ja lavale tuleb Kristiina praegusel ajal peaaegu igal õhtul –, “siis olen ma juba muusikas täiesti sees. Maailm minu ümber on kadunud, järel on vaid mittemateriaalne maailm, mis koosneb helidest. Helidest, tunnetest, millestki haaramatust. Ja mina selle sees? Mujal. Igatahes mitte selge teadvuse juures. Äkki isegi vastupidi. Kusagil selle lätetel.”

Klaveri vastas on muusikaseadmed, samamoodi, justkui ise siia tulnud. Rohke muusikavalik: orkestrimuusika, kolleegidelt saadud kingitused, Kristiina mehe trompetiplaadid. Karbid vedelevad lahtriselt, kinniselt, plaaditornid on käänulised ja osa neist seisab püsti üksteise palvete najal.

“Muusika tajumine on suhteliselt kirjeldamatu. Varem arvasin, et see, kuidas mina muusikat tajun, on absoluutselt ainulaadne. Nüüd arvan, et on normaalne, kui igaüks nii mõtleb. Just see subjektiivsus huvitab mind. Nii muusika kuulamise kui ka muusika tegemise juures. Ma olen õppinud muusikat päris palju aastaid ning praeguseks olen jõudnud punkti, kus näen oma ülesandena kõik koolis õpitu heas mõttes täielikult unustada. Keskenduda just sellele isiklikule tundele, sellele intuitsioonile, mis on igaühel oma ja ainulaadne.”

Kristiina pole ilmselgelt harjunud endast rääkima. Tema sõnad on talle endalegi võõrad. Nii raske on teda kogu tervikus mõista, mõtlen. Tema väljenduses on üks toon, mis tabab muusikas kõige olulisemat, ja kõlab nii lihtsalt. Kuidas ma hiljem selle kõik üles kirjutan?

“Seega otsin teostes seda, millega ma saan samastuda. See on nagu suhtluses inimestega – alateadlikult otsime me teistes iseenast. Ning mida rohkem ühist, seda tõenäolisem on, et interpretatsioon õnnestub.”

Kui minna üle jõe, jõuab varsti Tiergarteni parki. Park on Kristiina üks lemmikkohti Berliinis, tegelikult ka ajend, miks ta just seal elab. Pargis aega veetes on toimunud palju muusikas olulisi äratundmisi.

Aga siin annab tempo lõpuks alla. Suurlinna kära kaob tagaplaanile. Raskete, biidermeierlikult võimsate puude vahele valguvad laiavalged rajakesed, nagu niidid, vääneldes üksteise külge ja siis jälle lahti.

“Muusika fenomen seisneb selles, et ta näitab meile meie tahke, millest meil varem aimugi polnud. Samamoodi on muusikal võime

KRISTIINA POSKA

- Lõpetanud klaveri erialal Türi muusikakooli, koorijuhtimise erialal Otsa-nim MK ja EMA. 2004–2009 õppis dirigeerimist Berliini Hanns Eisleri nim muusikakõrgkoolis Christian Ehwaldi klassis, 2009–2011 oli Ehwaldi juures täiendõppes (Konzertexamen), mille lõpetas kiitusega.
- Pälvise Ateenas dirigentide konkursil orkestri eripreemia (2006), oli Londonis Donatella Flicki nimelisel konkursil finalist (2010), sai Kopenhaagenis Nikolai Malko nimelisel dirigentide konkursil 3. koha ja publiku eripreemia (2012).
- 2013. aasta aprillis võitis maineka Saksa dirigendipreemia (Deutscher Dirigentenpreis).
- Tagesspiegeli hinnangul “üks 25-st kõige huvipakkuvast berliinlasest aastal 2013”.
- Oli 2006–2011 Capella Academica (Berliini Humboldti ülikooli SO) peadirigent. Juhatanud mitmeid orkestreid: ERSO, Magdeburgi FO, Chemnitzi Robert Schumanni FO, Saarbrückeni Saksa Raadio FO, Berni SO, Stuttgardi Filharmoonikud, Camerata Salzburg, Lausanne'i KO jm.
- Juhatas hooajal 2008/09 Berliini Neuköllni ooperimajas “Boheemi”. Sellele järgnesid pakkumised juhatada Koblenzi ja Brandenburgi teatris ning hooajal 2010/11 Berliini Koomilises Ooperis.
- Edukalt kulgenud etenduste järel valiti 2012. aasta sügisest Berliini KO esimeseks kapellmeistriks.
- Berliini KO mängukavast, muusikajuht Kristiina Poska: Akyol, “Ali Baba ja 40 röövlit”; Mozart, “Röövimine Serailist”; Mozart, “Võluflööd”; Britten, “Suveöö unenägu”; Humperdinck, “Hansuke ja Greteke”; Puccini, “Boheem”; Weill, “Seitse surmapattu”; Bernstein, “West Side Story”.
- 16. augustil tuleb “Birgitta festivalil” Kristiina Poska juhatusel ettekandele Berliini KO etendus Weilli “Seitse surmapattu”.

muuta nii meie mõtte- kui ka tundeskaalat ning me oleme seeläbi võimelised nägema asju uues valguses. Seega pole juhus, et mul tulevad parimad ideed ja lahendused elulistele probleemidele alati just kontserdisaalis.

Kuid muusikalised lahendused tulevad mulle alati pargis. Või looduses. Muusika kuulamine, kontserdid ja jalutuskäigud on mulle elulise tähtsusega tegevused.”

Teisipäeval on ooperimajas kontsert. Kristiinal pole seal vaja esineda, ainult kohal olla. Tema abikaasa vaatab teda võlutud, kuid ebakindlate silmadega, Kristiina öde ja õemes on samuti kohal. Äkitselt on kogu me ümbrus muutunud eestikeelseks – see on nii Kristiinale kui ka minule harjumatu olukord.

“Kui Kristiinat ümbritsevad eestlased,” ütleb ta abikaasa, “kaob ta justkui kusagile teise maailma.” Kristiina mees on ära õppinud eesti keele, et tunda oma abikaasat palju lähemalt, et olla Kristiina kõrval. “Ja ikkagi kaob ta minu jaoks siis kusagile ära. Ja ma pean ta sealt enda juurde jõuga tagasi tõmbama.”

“Minu perekonnanime hääldatakse kõikjal õigesti,” ütleb

Kristiina ja Ingrid emaga.
FOTO ERAKOGUST

Kristiina, “välja arvatud Eestis.” Minule, kellel on täpselt vastupidine probleem, tundub see unistuseladadena. “Kuid ma olen alati kimbatuses, kas ja kuidas ma peaksin rääkima sellest, et ma olen orkestridirigent, ja et ma olen naine. Minu kolleegid keelduvad sellest rääkimast, vähemalt mõned. Mina ei tea, mida selle kohta öelda. See teeb mind kuidagi nõutuks ja jõuetuks. Mida ma peaksin sellest rääkima? Või kellele üldse mida vastama? Kas ma olen seda tööd tehes kellegi ees vastutav?”

Ma arvan, et see tuleb lihtsalt sellest, et suuri naisdirigente pole ajaloos veel nii palju, kui on näiteks naisheliloojaid, ja inimesi köidab see teema. Pilt, et üks naine lihtsalt tuleb ja võtab hulga meeste ja naiste ees pulga kätte ja painutab nad oma tahte alla, on harjumatu, ei midagi muud.

“Hm,” mõtleb Kristiina. “Võibolla. Igatahes mul pole siin mingit seisukohta. Ma olen alati suutnud konfliktid orkestris lahendada. Või pigem neid ennetada. Kogemusi, et orkester töötaks minu vastu, on mul olnud väga harva, kui üldse.”

Mul on oma õe kohta keeruline nii järsku midagi öelda. Vanaema, ja eriti vanaisa, olid meil suured klassikalise muusika austajad. Tegelikult ta polnud meie päris vanaisa, kuid oli meile erakordselt oluline inimene. Nad käisid Türi Tallinnasse ooperit vaatama ja kuulasid seda palju plaatidelt – neil oli suur plaadikogu, nüüd on see

meie emal, ja vanaisa laulis oopereid peast kaasa. Mõnikord saatis ta end klaveril ja meie Kitiga tantsisime, üks ühel, teine teisel pool klaverit. Tore oli tantsida, klassikalisest muusikast kui elamusest ma enda puhul siis veel eriti rääkida ei saa. See lihtsalt oli. Ma usun, et see oli nii ka Kitil.

Vanaisa oli Kiti suur mõjutaja. Ta oli üliäge mees, endine Leedu ohvitser, kes oli saadetud Siberisse ja kes Leedusse ei tohtinud enam tagasi minna. Ta oskas palju keeli, laulis, mängis erinevaid pille, luuletas ja oli muidu väga temperamentne, elurõõmus ja seltskondlik. Talle püstitati peale surma isegi Türi monument, kus Eesti leedulased koos käisid.

Ta jumaldas meid Kitiga tohutult. Mäletan, kuidas me Kitiga Võsul puhkekodus käisime vanaema ja vanaisaga klubihoones mingit ooperilauljat kuulamas. Meid võeti kaasa, ei mäleta, kes see laulja võis olla, meie olime ehk kaheksa-üheksa aastat vanad. Ja kui kontsert lõppes, siis minu vanaisa, vastupidiselt eesti inimestele, hüüpas püsti, aplodeeris ja hüüdis vaimustunult itaaliakeelseid väljendeid. Meil Kitiga oli õudselts piinlik, et vanaisa nii nõmedalt käitus. Pidi ju normaalne olema. Nagu teised! Aga tema seisab ja laseb end kõigil vahtida. Tagantjärele on kahju, et siis ei osanud oma vanaisa õiglaselt hinnata. Aga tegelikult eks me ikka jumaldasime teda ka. Ja nüüd tihti koos emaga mõtleme, et küll vanaemal ja vanaisal võinuks Kiti üle hea meel olla. Et nende ooperiarmastus elab Kitis nii reaalselt edasi.

Oluline detail on ehk ka see, et Kristiina hakkas juba viieaastaselt ema paluma, et ta tahab hakata klaverit õppima. Ta oli veel liiga noor, et astuda muusikakooli. Ja see nurumine kestis kaua. Ma mäletan seda hästi. Ema arvas, et oodaku veel aastake, kuni saab juba muusikakooli astuda. Lõpuks oli ema sunnitud otsima talle eraõpetaja. Ausalt öeldes ma polegi vist Kitit eriti midagi muud mangumas kuulnud. Ta on alati olnud väga vähenõudlik muude asjade suhtes, nagu praegugi.

Kontserdi vaheajal koguneb Kristiina ümber rahvast, palju inimesi, kes tahavad teda kas tõiselt või niisama tervitada. Kolleegid, kolleegide elukaaslased. Kõigile on teada, et Kristiina on nimetatud Saksa dirigendiauhinna finaali ja et Saksamaal on see ühtaegu äärmiselt prestiižne kui ka väga suure kella külge pandud sündmus. Agendid ja inimesed erinevatest teatritest käivad üksteise järel tema eest läbi, tutvustavad end, tehakse kokkuleppeid ja hilisemaid plaane.

Küsin Kristiina mehelt, mis teeb Kristiina tõeliselt õnnelikuks. Ta vastab silmapilkselt, kõhklematult: “Lõunauinak. Ja pärastlõuna Tiergartenis.” – “Kas tõesti mitte miski muu?” – “Ei. Eriti mitte. Äkki see, kui me käime suusatamas, mägedes.”

Suusatama sõidavad nad kohe, kui selleks on vähegi võimalus. Kogu elamine lükatakse kiiruga autosse ja täistuubitud auto sõidab mööda kiirteid mägedesse, või mägede taha. Teinekord mitmeks nädalaks.

Praegu on selleks võimalusi vähem, Kristiina kindel ja stabiilne töö Berliini Koomilises Ooperis, ühes linna kolmest kõige suuremast ja tähtsamast ooperiteatrist, millel on ajalooline ja kergelt eksitav nimi, ei lase tal liiga kaua Berliinist eemal olla. Proove ja

etendusi kiputakse vahetama ja tema ühena kahest dirigendist peab olema väga suure osa ajast saadaval. Selle kõrvale kuulub tihe proovide graafik, pidevalt vahetuvad solistid maailma kõikidest äärttest, esietendused.

“Mida sa diivadega peale hakkad?” küsin Kristiinalt puht isiklikust huvist. “Mida ma ikka peale hakkam? Olukorda tuleb päästa raudse enesekindlusega, päästa etendus nii, nagu päästetakse tormisel merel laevu. On vaja kiirelt reageerida, keset etendust võib vaja olla kõike tuhat korda muuta. Lisaks tuleb saada orkester seda aktsepteerima. Kuid on tavaks, et kui laval on hakatud väga halvasti käituma, on orkester dirigendiga saajaprotsendilisel solidaarne. Tuleb iseendaks jääda, ja teinekord näeb, kuidas otsene vastandumine paneb probleemse solisti jälgima hoopis sinu selgemat, palju põhjendatumat tahet.”

Selliseid olen minagi näinud. Tuleb meelde üks “Boheemi” etendus, küllalt boheemsete, samal päeval Berliini saabunud solistidega, kes tegid etendusest omavahelise võimuvõitluse. Selle laval toimunud – ja publikule enamasti nähtamatu – muusikalise näaklemisega sai Kristiina dirigendipuldil elegantselt hakkama, nii et saalis polnud midagi märgata. Aga pärast etendust nägin ma siiski Kristiinas midagi, mida olen näinud harva – kurbust.

“Sa tead küll, mida mulle öelda,” ütles Kristiina hilisõhtul. “Kuid ma ei taha praegu üleüldse midagi. Las ma olen natuke aega.”

“Mis mulje Kristiina sulle jättis, kui sa teda esimest korda nägid?” küsisin ükskord Kristiina mehelt temaga koos tema töökoha kõrvälõunatades.

“Jah, ma mäletan seda korda hästi,” vastab ta. “Ma olin hämmastunud sellest, kuidas ta töötas. Ta oli nii selge, sirgjooneline, ja väga jõuline. See oli vist Dvořáki Üheksas sümfoonia, ma mängisin siis veel orkestris kaasa. Tajusin, et ta on väga positiivne inimene, üleüldse mitte uje, lahtine uutele asjadele, uutele kogemustele, ja mul jäi mulje, et ta on väga tugev inimene.”

Küsin, kas Kristiina on selle aja jooksul muutunud.

Ta peab hetke mõtlema. “Ma arvan, et ta on väga palju muutunud.

Ta saab endast palju rohkem aru. Kui ta oli veel üliõpilane, oli tal kogu aeg mingi seesmine kõhklus, et ta ei ole piisavalt hea, ja ennekõike, et ta pole inimesena veel piisavalt hea. Ma usun, suur muutus oli see, et ta hakkas iseennast usaldama. Iseennast ja oma instinkti. Ta vabastas end laialt levinud konventsioonidest ning hakkas tuginema sellele, millesse ta ise uskus. Võimalik, et see ei olnud talle üldse mitte kerge. Ma arvan, et ei olnud.

Ma mäletan, et esimene kord, kui ta tegi Saksamaal Bachi “Jõuluoratoriumi”, oli ta alguses väga ebakindel. Et

“Muusika fenomen on, et ta näitab meile meie tahke, millest meil varem aimugi polnud. Muusikal on võime muuta nii meie mõtte- kui ka tundeskaalat ning me oleme seeläbi võimelised nägema asju uues valguses.”

2011. aastal, võitmas noore dirigendi operetiauhinda.
WWW.NMZ.DE

kuidas tema eestlasena Saksamaal "Jõuluoratooriumi" teeb. Ja siis miski muutus. Praegu pole see talle enam oluline. Oluline on ainult see, et muusika oleks perfektne, vaba ballastist, ebaolulisest."

On dirigentide konkursi finaali päev. Hommikul on proovid. Seejärel on proov žüriiga ja õhtul on kontsert. Berliini Kontserdimaja seisab tühjalt ja ärevalt, maalid seintel vaatavad tühjusse, vastuvõturuumid on inimhingetud. Lauad seisavad baroksetes rütmides, eemalt kostab Kristiina kaasvõistleja võitlust orkestriga.

Kristiinale on langenud osaks finaalis juhatada kõige raskemat teost, Janáčeki süüti "Kaval rebane". Teos on orkestrile tundmatu, samal ajal kui tema kaasvõistlejad saavad teha lugusid, mida kõik, nii publik kui ka orkester, juba peast teavad.

"See on täiesti võimatu!" pahvatab Kristiina mulle. "Orkester oli esimeses proovis täielikus kaoses! Neil puudus igasugune arusaamine sellest teosest ja mul oli niisugune tunne, et pärast proovi pakin oma taktikepi ilusasti plastmasstorusse ja sõidan Türiale."

"Asi pole nii hull," väidan vastu. "Sa saad hakkama." Tegelikult pole mul isegi vaja midagi niisugust öelda, sest kogu Kristiina hoiak väljendab seda, et ta pole siia tulnud nalja tegema. Ta jätab mind ootema ja kaob ise karmete liigutustega kuhugi labürindi taha, keskendumata.

Tema kaasvõitleja imeb orkestrist graatsiliste liigutustega välja Debussy "Mere" laineid. Orkestrantide näod on kohusetundlikud. Pausile lahkutakse, nagu oleks puhkenud tulekahi.

Ja sel silmapilgul on Kristiina laval, teeb partiidesse korrektsioone, sagib pultide vahel, pliiaats suus ja üks oma nimekirjadest näpu vahel.

Inglissarvemängija on otsustanud Kristiinale läheneda, ilmsete kavatsustega tema tõlgendust muuta või selgitada, et niimoodi või naamoodi pole inglissarve võimalik üldse mängida. Tema liigutused on aeglased ja kogu tema hoiakus on tunda, kuidas kogu prooviaeg vajub piki tema keha alla Saksamaa sügavasse pinnasesse. Kristiina jääb enesekindlaks, väga viisakaks. Pilli pakitakse kokku ja lahti, harjutatakse, lõpuks läheb inglissarvemängija oma kohale, veendunud, et ta peab tegema nii, nagu Kristiina soovib. Saabuvad mehed, orkester – Kristiina kuju on selle ees väga habras. Siis tõuseb ta orkestri kohale ja võtab ta oma haardesse, nagu oleks see tühi, kaheksakümmend meest ja kakskümmend naist otse surma väravasse saatma. Kui vaja.

"Kui ma tulen lavale, siis olen ma juba muusikas täiesti sees. Maailm minu ümber on kadunud, järel on vaid mittemateriaalne maailm, mis koosneb helidest. Ja mina selle sees? Mujal. Igatades mitte selge teadvuse juures. Äkki isegi vastupidi. Kusagil selle lätetel."

Õhtul saabub kontserdimajja tema abikaasa, ärevil ja õhinas. Saalis kostab ka eesti keelt – saatkonna rahvas on tulnud kohale. Kohal on ka Kristiina lähimad sõbrad, kõik inimesed viimase kolme-nelja aasta jooksult. Kristiina agent Viinist saabub kõige viimase lennukiga ning ronib juba orkestri laval olles püstitõusvate inimeste põlvedest mööda hingeldades oma kohale.

Kuid Kristiina saabub lavale, ilma et tema silmades oleks vähimatki hirmu, pilk täiesti sissepoole pööratud. Käepigistused, orkester istub. Ja siis algab muusika.

"Kuidas sa suhtud enda kohta kirjutatud kriitikasse?" küsin ükskord Kristiina käest. Kristiina on saanud viimaste aastate jooksul Saksamaal võrratuid arvustusi, ta mees oskab neid tavaliselt peast tsiteerida.

"Enamikku neist ma ei tea," vastab Kristiina. "Kerge distants tuleb ehk kasuks. Kui sa tahad, siis ma katsun sulle paar tükki guugeldada, muidu mul pole neist eriti palju aimu. Väga pealiskaudselt."

Vaheajal kõnnivad Kristiina sõbrad ja sugulased nagu tööhobused mööda areeni ringi. Osa neist katsub leida pidepunkti, kuid keegi ei suuda nende juures püsida. Žürii langetab parajasti oma otsust. Otsustame, et läheme lava taha. Kristiina on oma ruumis üksinda, nagu maailmast lahiti lõigatud, silmades ühe metsast avastatud võlulooma pilk, me katsume teda rahustada. Kui ruumist väljume, saabub tasakesi žürii liikmeid tema ruumi taha, ja žürii esimees pigistab kavalasilmalt meie kõikide kätt. Meid saatetakse saali tagasi.

Siis kõnnivad viimased kolm finalisti lavale. Kristiina kaasvõistleja lükkab Kristiina neist kolmest kõige ette.

Seejärel kuulutab žürii esimees: "Saksamaa dirigendiauhinna 2013 saab – Kristiina Poska."

Kui Kiti Saksamaale läks, oli see mulle mõnes mõttes raske hetk, sest olime harjunud Tallinnas pea iga päev kohtuma, palju koos olema, tegema, jagama. Äkki jäi pal-

ju käike ära. Aga suhelnud oleme väga tihedalt edasi, harjumused nii lihtsalt ei kao. Ega meil kummalgi vist polegi kedagi teist, kes meist nii palju teaks. Ka raskemad, piinlikumad, salajasemad asjad, mida kellegagi arutada pole tahtnud, oleme teineteisele usaldanud.

Praegugi, kui võimalik ja Kiti hommikul kodus, joomme läbi Skype'i koos hommikukohvi. Sööme hommikust koos, mitu korda nädalas. Kui tal on kiired ajad, siis hommikusööki peab ta ju ikka sööma. Ja kohvi jooma. Sellel ajal saab väga hästi rääkida. Nii et kui aastas mõned korrad näeme, läheb jutt sealt edasi, kuhu see eile jäi. Vahemaad ei tundugi nagu olevat.

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Peterburis avati Maria teatri uus maja

2. mail avati Peterburis piduliku galakontserdiga Maria teatri uus maja. Esinesid Maria teatri orkester, balletitrupp, ooperisolistid, koor ja noorteesamblid. Kontserti juhatas teatri kunstiline juht Valeri Gergijev, kes tähistas samal päeval oma 60. sünnipäeva ja kellel täitub sügisel Maria teatrisse tööleasumisest 25 aastat.

Uus hoone asub 1860. aastal avatud vana teatrimaja kõrval, maju ühendab jalakäijate sild. Peterburi elanikes on uus hoone tekitanud pahameelt, sest see ei haaku nende arvates linna üldise arhitektuuri ja väärka vana teatrimajaga. Ehitust on saatnud algusest peale probleemid. Otsus, et Maria teater saab teise lava, tehti üle kümne aasta tagasi. 2003. aastal valiti rahvusvahelise konkursiga välja prantsuse arhitekti Dominique Perrault' kavand "Kuldne kookon", kuid selle järgi ehitatud hoone ei oleks talunud ei talvist lumekoormust ega suvist palavust. Uueks arhitektiks valiti Jack Diamond, ehituse tähtjaks määrati 2011. aasta detsember ning eelarveks kinnitati 300 miljonit eurot. Valminud maja on seitsmekorruseline, neist kolm on maa all. Lõplik hind arvatakse olevat 500 miljonit eurot. Suur saal mahutab 2000 vaatajat, hoone katusel on 200-kohaline amfiteater, majas on ka arvukalt prooviruume. Valeri Gergijevi sõnul saab nüüd teoks teha seni võimatu tundunud ideid. Avakontserdi kava koostamisel oli samuti silmas peetud uusi võimalusi. Saali akustika on Gergijevi sõnul klaar.

1. mail andis Venemaa president Vladimir Putin oma heale sõbrale Gergijevile üle ka vastloodud Vene Föderatsiooni töökangelase auhinna. See on Stalini 1927. aastal asutatud ja 1991. aastani jagatud sotsialistliku töö kangelase auhinna järeltulija.

Sir Colin Davis (1927–2013)

14. aprillil suri 85-aastaselt Briti üks mõjukaim dirigent sir Colin Davis. Ta kuulus koos Wolfgang Sawallischiga, Bernard Haitinkiga ja Kurt Masuriga Teise maailmasõja järel tegevust alustanud dirigentide põlvkonda. Davis oli sündinud 25. septembril 1927. aastal Inglismaal Surrey

krahvkonnas. Ta lõpetas Kuningliku muusikakolledži klarneti erialal ning alustas dirigenditööd 1957. aastal Šoti sümfooniaorkestri juures. Davise lavatee kestis üle kuuekümne aasta. Kõige enam imetleti tema Sibeliuse, Elgari ja Mozarti loominguga interpretatsioonidega. Eriti võib esile tuua tema sidet Berlioziga, kes ei olnud tol ajal, kui Davis tema teoseid juhatama hakkas, nii populaarne kui praegu. Tema muusikuteel olid olulised BBC sümfooniaorkester (1967–1971), Londoni Kuninglik Ooper (1971–1987) ja muidugi Londoni sümfooniaorkester, millega ta oli seotud üle poole sajandi, sealhulgas oli 1995–2006 selle peadirigent ja pärast seda kuus aastat president. Sir Colin Davis dirigeeris peaaegu oma elupäevade lõpuni. Veel aastal 2011 BBC Music Magazine'ile antud intervjuus ütles ta, et "orkestrile tuleb näidata, et naudivad muusikat ja laval olekut, sest see on ainus viis kuulajaid kõnetada".

Ta oli väga mitmekülgne inimene, kes pidas lemmikloomana iguaani ja armastas kirglikult kudumist. Kuninganna Elizabeth II lõi ta 1980. aastal rüütliks.

János Starker (1924–2013)

28. aprillil suri 88-aastaselt tšellist János Starker. Ta sündis Ungaris juudi peres, tšellot hakkas mängima 6-aastaselt ning saavutas ruttu imelapse kuulsuse. Arvukalt esinemisi oli tal juba noorena, ent suurem läbimurre tuli 14-aastaselt, kui talle anti vähese etteatamisega võimalus mängida Dvořáki Tšellokontserti; seda peetakse tema professionaalse karjääri alguseks. Starkeril oli noorusest peale suur soov õpetada ja juba 8-aastaselt andis ta tšellotunde oma esimesele õpilasele.

1946. aastal sai Starkerist Budapesti ooperi ja filharmooniaorkestri soolotšellist. 1948. aastal emigreerus ta Ameerika Ühendriikidesse ja asus esialgu tööle Dallase sümfooniaorkestrisse, 1949. aastast töötas ta Metropolitan Opera orkestris ja oli 1952. aastast Chicago sümfooniaorkestri soolotšellist. 1958. aastal kolis ta Indianasse ning temast sai sealse ülikooli tšelloprofessor, tema käe all õppis aastakümnete jooksul väga palju tšelliste. Selle kõrval pühendus ta solistikarjäärile. Tema mängu iseloomustades tuleb alati juttu suurepärasest pillivaldami-

sest, rikkalikust toonist ja väga intensiivsest kõlast. Starkeri lemmikautorite hulka kuulusid Brahms, Beethoven ja Bach. Bachi soolosoüte plaadistas Starker viiel korral.

Pulitzeri muusikapremia pälvis Caroline Shaw

Ameerika helilooja Caroline Shaw võitis Partiiataga kaheksale häälele Pulitzeri muusikapremia. Tegu on neljaosalise *a cappella* teosega, milles on kasutatud kõnet, sosinaid, ohkeid ja sõnadeta meloodiaid. Shaw on vokaalkvarteti Roomful of Teeth liige, kellele ta oma võidu toonud teose kirjutas. Teos ilmus trükist möödunud aasta oktoobris ja selle plaadistas New Amsterdam Records.

Pulitzeri auhinda antakse välja 1919. aastast, muusika alal alates 1943. aastast. Sellele saavad kandideerida Ameerika autorite helitööd, mille esmaesitus või -salvestus toimus Ameerika Ühendriikides auhindade jagamisele eelnenud aasta jooksul. Auhinna kaasneb 10 000 dollarit.

Uus ooperiauhind

Paljud muusikaajakirjad kirjutavad uuest ooperiauhinnast International Opera Awards, mille pidulik tseremoonia toimus 22. aprillil Londonis. Selle toetaja ja algataja on ärimees Harry Hyman koos ajakirja Opera peatoimetaja John Allisoniga. Auhindu jagati 23 kategoorias, auhinnaasajad valis välja kümneliikmeline žürii ning ka Opera lugejad said valida oma lemmiku.

Tenor Jonas Kaufmann võitis kahes kategoorias – parima meeslaulja tiitli ja Oopera lugejate lemmiku preemia. Londoni Kuningliku Ooperi peadirigent sir Antonio Pappano pälvis parima dirigendi preemia. Parimaks ooperikompaniiks tunnustati Frankfurdi ooperimaja. New Yorgi Metropolitan Opera sai auhinna Accessibility Award ehk ligipääsetavuse preemia, selle tõi maailma 64 riigi kinolinale jõudev sari "MET Live".

International Opera Awards on praegu kõige laiahaardelisem ooperiauhind maailmas ja sellest loodetakse kujundada Oscari-gala laadset sündmust, mis võimaldaks võrrelda erinevaid lavastusi ja tekitaks ooperihuviliste seas diskussioone. Erinevad auhinna kategooriad võimaldavad võrrelda asju,

Stseen Düsseldorfis ooperiteatri
"Tannhäuseri" lavastusest.
FOTO HANS JOERG MICHEL

mida pole varem võrreldud. Ürituse eesmärk on tõsta inimeste teadlikkust ooperivaldkonnas toimuvast, tuua ooperi juurde uut publikut ning anda hoogu end ooperimaailmaga sidunud andekatele inimestele.

Bach 32 GB mälu pulgal

Aastal 2000, mil Johann Sebastian Bachi surmast möödus 250 aastat, andis Warner Music Groupi kuuluv Teldec välja Bachi kogutud teosed 153 CDI. Nüüd on see kogumik uues kuues taas välja antud, kuid enam mitte plaatidel, vaid hoopis 32 GB mälu pulgal 3230 kõrgekvaliteedilise MP3 failiga. Kogumik sisaldab märgilise tähtsusega Bachi salvestusi ja selle tuumaks võib pidada 1971. aastal alustatud Bachi kantaaide salvestusi, mis mängiti sisse ajastu pillidel Nikolaus Harnoncourt'i ja Gustav Leonhardti juhatusel.

Muusikud võivad taas pille lennukisse võtta

Euroopa Liidu Komisjon tegi ettepaneku, et muusikutele võiks olla õigus võtta oma väiksemamõduline instrument lennuki salongi, ilma et sellele peaks eraldi piletit ostma. Seni oli igal lennufirmal õigus toimida pillidega oma äranägemise järgi, mis tähendas reisijale tihti ebameeldivaid üllatusi. Lennufirmad peavad ühtlasi juba broneerimisel klienti informeerima, millised on nende pagasipiirangud ning millised on väikese instrumendi maksimummõõtmed. See info peab olema nähtaval ka lennujaamas. Uued nõuded peaksid jõustuma 2014. aastal.

Skandaalne "Tannhäuser" Düsseldorfis

22. mail oli Wagneri 200. sünniaastapäev. Sel puhul on valminud terve hulk lavastusi, näitusi, raamatuid. Mai algul Düsseldorfis ooperimajas esietendunud "Tannhäuser" võeti aga vastu buude turmtulega, paljud vaatajad lahkusid etenduselt vihaselt uksi paugutades juba enne selle lõppu. Kaebusi

tuli terve laviin, lavastust nimetati maitsetuks ja provokatiivseks. Neli päeva pärast esietendust otsustati teost edaspidi esitada kontserdiversioonis.

Lavastus šokeeris algusest peale. Avastseenis olid lauljad klaaskonteinerites ja neile lasti peale suitsu, mis oli selge viide gaasikambritele. Veenusemäe, hedonistliku armastuse stseen oli muudetud brutaaalseks inimeste mahalaskmiseks. Tulistamine oli väga realistlik ning kutsus vaatajates esile tugeva psühholoogilise ja füsioloogilise reaktsiooni, nii et tosinkond vaatajat vajas lausa arstiabi.

Lavastuse tegi Burkhard C. Kosminski (s. 1961). Teatri direktor Christoph Meyer ütles, et kedagi ei kavatsetud solvata ning et holokausti ohvreid taheti leinata, mitte mõnitada. Lavastaja ei nõustunud midagi muutma ning teatri juhtkond aktsepteeris tema seisukohta. Lavastaja oli siiski juhtkonna otsusest šokeeritud, kuna oli teatrit oma plaanist teavitatud kümme kuud varem; ta ei olevat enda sõnul ka mingi skandaalitseja. Rahulolematud viitavad sellele, et Wagner oli küll juudivaenulik, kuid holokaustiga tal siiski mitte mingit pistmist ei olnud ega saanudki olla.

Seoses selle sündmusega avaldas The Guardian nimekirja kümnest kõige enam šokeerinud lavastusest: Dvořáki "Näkingeid" (Londoni KO, 2012, Jossi Wieler, Sergio Morabito); Bellini "Kuutõbine" (MET, 2009, Mary Zimmerman); Wagneri "Nürnbergi meisterlauljad" (Bayreuth, 2007, Katharina Wagner); Mozarti "Don Giovanni" (Inglise RO, 2001, Calixto Bieito); Mozarti "Don Giovanni" (Glyndebourne, 1994, Deborah Warner); Adamsi "Klinghofferi surm" (Brüssel ja Brooklyn, 1991); Tšaikovski "Mazeppa" (Inglise RO, 1984, David Alden); Wagneri "Parsifal" (Bayreuth, 1951, Wieland Wagner); R. Straussi "Salome" (Londoni KO, 1949, Peter Brook); Auberi "Tumm Porticist" (Brüssel 1830, vallandas revolutsiooni, mis viis Belgia iseseisvumiseni).

Virge Joamets

VARIA

Prantsuse raadio filharmooniaorkestri uueks peadirigendiks saab praegu 34-aastane Soome Rahvusoperi muusikajuht soomlane **Mikko Franck**. Franck asub uuele ametikohale 2015. aasta septembris, mil oma töö orkestri juures lõpetab senine peadirigent Myung-whun Chung. Varem on Franck olnud Belgia Rahvusorkestri peadirigent.

Poola dirigent **Antoni Wit** nimetati Hispaania Navarra sümfooniaorkestri uueks peadirigendiks. Käesoleval ajal tegutseb ta Varssavi filharmooniaorkestri peadirigendina.

Dallase Ooperi muusikaliseks juhiks saab prantsuse dirigent **Emmanuel Vuillaume**, kes on praegu Slovakkia Rahvusorkestri kunstiline juht.

Legendaarne viiuldaja, 90-aastane **Ivry Gitlis** tegi taas kaasa filmis: 10. aprillil esilinastus Prantsusmaal "Suudlevad inimesed", mille režissöör on Danièle Thompson.

Plácido Domingo anti 16. aprillil Londonis üle autasu Freedom of the City of London. Domingo elab Chelseas ja on Londoni Kuningliku Ooperi laval esinenud üle 200 korra. Selle aunimetuse juured ulatuvad keskaega, aastasse 1237. Sellega tunnustatakse praegu isikuid, kellel on väljapaistvaid saavutusi linna ajaloos äri, kultuuri või teaduse vallas.

11. aprillil suri 85-aastaselt bariton **Thomas Hemsley**, Briti ooperilavadel tunnustatud laulja. Oma lavateel mängis ta 150 rolli, sealhulgas Britteni ja Henze ooperites.

85-aastaselt suri prantsuse dirigent, pianist ja helilooja **Jean-Michel Damase**. Heliloojana pälvits ta 1947. aastal Rooma preemia. Pianistina oli ta esimene, kes salvestas kõik Fauré nookturnid ja barkaroolid.

85-aastaselt suri prantsuse dirigent **Jean-François Paillard**. Ta rajas omanimelise kammerorkestri, millega esitas palju barokkmuusikat ning andis Erato plaadifirmas välja umbes 300 plaati.

IVO HEINLOO

jazzikriitik

Stan Tracey sai elutööauhinna

Mai algul selgusid Suurbritannias juba üheksandat korda Briti parlamendi alamkoja initsiatiivil välja antavate jazziauhindade järjekordsed laureaadid. Saareriiği parlamendis on nimelt saadikute rühm, kes on võtnud südameasjaks jazzi populariseerimise ning kohaliku jazzielu arendamise.

Aasta jazzmuusikuks kuulutati Londonis sündinud trompetist Guy Barker, kelle karjäär sai alguse National Youth Jazz Orchestras ja kes on hiljem lõõnud kaasa Gil Evansi, Georgie Fame'i jt ansamblites ning korraldanud Londoni jazzifestivali pidulikke avagalat.

Aasta jazzialbumiks valiti John Surmani sooloalbum "Saltash Bells" (ECM) ning aasta ansambliks Suurbritannia-USA kollektiiv Impossible Gentlemen, kus teevad kaasa Gwilym Simcock, Mike Walker, Steve Swallow ja Adam Nussbaum. Eriauhind läks legendaarsele jazzklubile Vortex, millel täitus tänavu kahekümne viies tegutsemisaasta ning mis on kuulus avangardse ja improvisatsioonilise muusika toetajana.

Elutöö eest pälvis tunnustuse kaheksakümne kuue aastane pianist ja helilooja Stan Tracey, kes on üks läbi aegade tuntumaid briti jazzmuusikuid. Oma pika ja kireva karjääri jooksul on Tracey mänginud kõikvõimalikes koosseisudes ja stiilides, duost orkestrini, vabaimprovisatsioonist swingini.

Istanbulis tähistati rahvusvahelist jazzipäeva

30. aprillil tähistati mitmel pool maailmas teist korda rahvusvahelist jazzipäeva. Selleks puhuks kogunes suur hulk tunnustatud jazzartistide Istanbuli, kus koostöös kohaliku jazzifestivaliga toimusid suurejooneline galakontsert, loengud, ümarlauad, õpitoad ja avalikud intervjuud. Paneeldiskussioonides keskenduti sellistele teemadele nagu "Jazz ja vabadus", "Jazz ja naised" ning "Jazzifestivalid ja jazzit tutvustamise võimalused".

Kontserdil esinesid teiste seas Al Jarreau, Dianne Reeves, John McLaughlin, Wayne Shorter, Jean-Luc Ponty ja muidugi Herbie Hancock, kes on UNESCO hea tahte saadikuna ka üks jazzipäeva idee autoreid. Kontsert kanti üle internetis. Ürituse

Šokirokkarid Marilyn Manson ja Alice Cooper – kohe näha, et vanad sõbrad...

FOTO INTERNETIST

viimisega Türki taheti maailmale edastada sõnum, et kuigi jazz on Ameerikas sündinud, on see žanr nüüdseks ajanud võrseid kõikjale üle maailma.

Suri ansambli Slayer kitarrist

2. mail suri Ameerika *metal*-bändi Slayer kitarrist Jeff Hanneman (49). Hanneman oli üks kahest Slayeri liikmest, kes panid 1981. aastal bändile Californias aluse. Slayer kuulub koos Metallica, Megadethi ja Anthraxiga *thrash-metal*i "suurde nelikusse" ja on kahel korral võitnud Grammy. Hanneman, kes kirjutas ansamblile nii muusikat kui ka sõnu, tundis huvi Natsi-Saksamaa ajaloo, relvade ja aumärkide vastu ning tekitas sellega poleemikat, andes põhjust nimetada Slayerit natsimeelseks ansambliks. Bänd on kõik sellised süüdistused ümber lükanud.

Hannemani lahkumise kiuste ei katvate Slayer oma sellesuvises Euroopa tuuris muutusi teha. Hanneman oli viimased kaks aastat bändist eemal, teda asendas Gary Holt, keda teatakse ansamblist Exodus.

Alice Cooper ja Marilyn Manson ühel laval

Kaks rockmuusika suurkuju, Alice Cooper ja Marilyn Manson ühendavad sel suvel jõud, et minna Ameerikas ühistuurile "Masters of Madness". Cooper ja Manson esindavad erinevaid põlvkondi, kuid mõlemad on kujunenud tõelisteks iidoliteks ja fännid ootavad nende koostööprojekti suure põnevusega.

Alice Cooper valiti 2011. aastal Rock'n'Roll Hall of Fame'i. Alustanud samanimelises bändis, tegi Cooper peatselt edukat soolokarjääri, mille avapauguks sai 1975. aastal ilmunud album "Welcome to My Nightmare". Täna on Cooper avaldanud juba üheksateist sooloalbumit. Sarnaselt Alice Cooperiga on ka Marilyn Manson kasutanud oma artistiimago loomisel šokeerivaid ja ebakonventsionaalseid võtteid ja taktikaid. Mõlema stiili on nimetatud *horror rock*'iks. 2007. aasta detsembris esinesid mõlemad paarinädalase vahega Tallinnas Saku Suurhallis.

Georg Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli **SISSEASTUMISKATSED**

KONSULTATSIOONID

27. aprill

10.00 solfedžo klassika suunale
11.00 solfedžo rütmimuusika suunale
12.00 eriala
13.00 klaver (muusikateooria, kompositsiooni ja kooridirigeerimise erialale)

18. mai

12.00 eriala (v.a klassikaline laul, kompositsioon ja muusikateooria)

12. juuni

12.00 eriala (v.a kompositsioon ja muusikateooria)

25. juuni

12.00 solfedžo klassika suunale
13.00 solfedžo rütmimuusika suunale
14.00 eriala
15.00 klaver (muusikateooria, kompositsiooni ja kooridirigeerimise erialale)

EELÕPPE

VASTUVÕTUEKSAMID

26. juuni

10.00 solfedžo klassika suunale (kirjalik)
12.00 solfedžo klassika suunale (suuline)
11.00 solfedžo rütmimuusika suunale (kirjalik)
12.00 solfedžo rütmimuusika suunale (suuline)

27. juuni

10.00 eriala
14.00 klassikalise laulu eriala

PÕHIÕPPE VASTUVÕTUEKSAMID

26. juuni

10.00 solfedžo klassika suunale (kirjalik)
12.00 solfedžo klassika suunale (suuline)
11.00 solfedžo rütmimuusika suunale (kirjalik)
12.00 solfedžo rütmimuusika suunale (suuline)

27. juuni

10.00 eriala
14.00 klassikalise laulu eriala
10.00-16.00 riigikeele katse

Pungi ikoon **Johnny Rotten**

LAURI LEIS
muusik

Popmuusika ajaloo üks värvikamaid figure **John Lydon** on eelkõige tuntud kui **Johnny Rotten**, aastail 1975–1978 tegutsenud punkbändi Sex Pistols laulja ja liider, kuid tema loominguiline haare on olnud märksa laiem.

1956. aasta 31. jaanuaril Londonis iiri immigrantide peres sündinud John Joseph Lydon õppis katoliiklikus koolis, mis ei soosinud erilisi indiviide. Teismelisena sattus ta konfliktliki oma isaga, kellele ei meeldinud, et poeg kasvatas endale pikad juuksed. Poiss nõustus küll juuksed maha lõikama, kuid värvis need protesti märgiks roheliseks. Sel ajal kuulas Lydon mässumeelseid artiste, nagu Captain Beefheart, Alice Cooper ja Iggy Pop. Kirjandustundidest sai alguse tema kestev poolehoid Oscar Wilde'i ekstravagantse isiksuse ja loomingu vastu. Viieteistkümmeselt pidi ta õpetajaga tekkinud vastuseisu tõttu kooli vahetama. Uues koolis sõbrunes ta John Simon Richiega, kes sai hiljem Sex Pistolsi bassistina tuntuks kui Sid Vicious. Selle hüüdnime pani Lydon talle oma vanema te hamstri järgi.

Noor Lydon jõlkus alailma sõpradega fetišistlikku rõivamoodi propageeriva kaupluse SEX ees, mida pidasid moekunstnik Vivienne Westwood ja tema abikaasa Malcolm McLaren. McLaren oli varem proovinud õnne Ameerikas protopunk-bändi New York Dolls mäenedžerina. Lydoni omaloodud imago pälvis ärksa ärivaistuga McLarenit tähelepanu. Pärast poe plaadimasina ees viisist mööda lauldud Alice Cooperi pala "I'm Eigh-

teen" esitamist valiti Lydon paar aastat pillimängu harjutanud, seni ni metu grupi vokalistiks.

Tulevase Sex Pistolsi asutajaliikmeiks olid kitarrist Steve Jones ja trummar Paul Cook ning bassistiks veidi hiljem liitunud Glen Matlock. Kuna Matlock oli bändikaaslaste arvates liiga väikekodanlik ja piinlikult puhtust pidav, sai mõne aja pärast tema järglaseks Lydoni sõber Sid Vicious, kes lõi tahtmatult uude poptähe kuju, tõestades, et muusik võib saada kuulsaks ka oma instrumenti valdamata. Sex Pistols põhjustas Briti meedias palju kära, kuri-kuulsaks sai vägisõnade kasutamine Bill Grundy otse- saates. Vaatamata negatiivsele reaktsioonile tunnustatakse Sex Pistolsit praegu kui üht rockmuusika kõigi aegade mõjukamat kooslust.

Lydoni isiksus oli mitmetahulisem kui tema enda loodud räuskava nihilisti kuvand, mida grupi mäenedžer mõõdutundetult kultiveeris. Seetõttu kujunes tähenduslikuks 1977. aasta 16. juulil toimunud ühe Londoni raadiojaama erisaade, milles Lydon näitas end peene muusikamaitsega esteedina. Pooletise tunni jooksul tühistas ta oma muusikavalikuga McLarenit ette kirjutatud kultuuriterroristi rolli, tutvustades kuulajatele muu hulgas rauget reggae-muusikat ja oma kangelase, progebändi Van Der Graaf Generatori liidri Peter Hammilli loomingut. McLaren sattus raevu, kuna saade toimus temaga kooskõlastamata, ja otsustas edaspidi panna enesehävitusele kalduvale ning kergesti mõjutatavale Sid Viciousile.

Lydoni isiksus oli mitmetahulisem kui tema enda loodud räuskava nihilisti kuvand, mida grupi mäenedžer mõõdutundetult kultiveeris.

Pärast 1978. aastal toimunud koohtilist turneed Ameerika Ühendriikides lõi pungis sügavalt pettunud Lydon Sex Pistolsist lahku ja asutas bändi Public Image Limited. Kuigi märksa innovatiivsem PiL pole kunagi olnud kaubanduslikult sama edukas kui Lydoni esimene bänd, jõudis grupp enne lagunemist (1993) avaldada kaheksa albumit ja hulga singleid. Kui Sex Pistolsi ainsa stuudioalbumi "Never Mind the Bollocks" kõlapilt, milles domineeris Steve Jonesi *hard-rock*'ilik kitarrimäng, toetus minevikupärandile, siis PiLi teine album "Metal Box" avas popmuusikale täiesti uue horisondi. Siiani viljakat soolokarjääri jätkava bassisti Jah Wobble'i reggae'ist inspireeritud primitiivselt jõuline mängumaneer ning novaatorliku kitarristi Keith Levene'i taotluslik atonaalsus koos julge stuudiotehnika võimaluste kasutamise vormisid plaadist post-

Johnny Rotten...

pungi nurgakivi.

Pärast Wobble'i lahkumist ei saavutanud PiL enam kunagi algusaegade loomingulist sünergiat, kuigi ka nende järgmist albumit "The Flowers of Romance", mille keskmes oli aafrikapärane löökriisitamäng, ülistasid kriitikud kui järjekordset eksperimentaalmuusika meistriteost. Keset neljanda albumi salvestamist loominguliste lahkheidetõttu grupist välja tõrjutud kitarrist Levene on hiljem märkinud, et kuulsusest rikutud egora Lydon oli paradoksaalselt muutunud justkui uuesti Johnny Rotteniks.

1983. aastal valiti John Lydon koos Hollywoodi tähe Harvey Keiteliga põnevusfilmi "Corrupt" peaosatäitjaks. Film võeti jahedalt vastu, kuid Lydoni mängitud jõuka psühhoatilise nooruki roll pälvis tunnustust. Filmides on teinud Lydon pisirolle ka hiljem.

Aastal 1984 lõi ta koos Africa Bambaataa ja bassistist muusika-produtsendi Bill Laswelliga kaasa grupi Time Zone singlil "World Destruction", mida peetakse rap-rocki varaseks näiteks. Laswell kirjutas koos Lydoniga suure osa 1986. aastal ilmunud PiLi plaadi "Album" materjalist. Plaadil osalesid stuudiomuusikutena ka kitarrivirtuoos Steve Vai ja ansambli Cream trummar Ginger Baker ning selle hittpalaks kujunes apartheidivastane pophümn "Rise". 1997. aastal avaldas Lydon sooloalbumi "Psycho's Path", mis pälvis vastakaid hinnanguid. Sellel leiduv elektroonilise tantsumuusikaduo Leftfield töötlus palast "Open Up" sai ometi rahvusvaheliseks klubihitiks.

John Lydon on juhtinud telekanali Discovery loomade elu kajastavaid sarju. Kriitika märkis leebelt, et selles valdkonnas on mees rohkem entusiast kui ekspert. Ühes sarjas tutvustas ta putukaid ja ämblikke, teises ajas Kesk-Aafrikas ahvide jälgi ning kolmandas ujus koos haidega Lõuna-Aafrika vetes. Lydon ise on öelnud, et talle meeldib jälgida loomi, kuna need on inimestest ausamad.

Alates avalikkuse tähelepanu alla sattumisest on praegu Los Angeleses elav Lydon olnud Suurbritannia poliitika ja ühiskonna terav kritiseerija, kes on teinud aastate jooksul hulga provokatiivseid avaldusi kuningliku perekonna aadressil. 2002. aastal korraldatud üleriigilise küsitluse põhjal valiti ta saja mõjukaima briti hulka. Ajakiri Q märkis, et Lydon on pälvinud omamoodi rahvusliku aarde staatuse.

Vaatamata Lydoni korduvatele kinnitustele, et Sex Pistols ei tule enam kunagi kokku, taasühines grupp 1996. aasta turnee puhuks ning ka paar korda hiljem. Public Image Ltd aga avaldas mullu, pärast kahe aastakümne pikkuseks veninud salvestuspauusi albumi "This is PiL". Lugusid sellelt plaadilt kuuleb sinne publik John Lydoni ja Public Image Limitedi esituses Tallinna Lauluväljakul festivalil "Rock Summer". Samas kohas, kus PiL andis veerand sajandi eest oma karjääri kõige võimsama kontserdi.

VILJANDI
MUUSIKAKOOL

Viljandi Muusikakool võtab alates 1. septembrist konkursi korras tööle **FLÖÖDIÕPETAJA**

Nõuded kandidaadile:

- erialane pedagoogiline kõrgharidus või selle omandamine
- heal tasemel pillimängu oskus
- flöötide sh plokkflöötide õpetamise ja ansambli mängu metoodika tundmine
- arvuti kasutamise oskus

Muusikakool pakub:

- 1,0 kohaga tööd
- laste õpetamist 21. sajandi muusikakoolis, kus on võrdselt au sees kõik muusikažanrid
- kaasaegsele muusikakoolile vastavat õppekeskkonda, kus lisaks põhipillitunnile on lapse pillimängu oskuse arendamiseks loodud erinevad ansamblid, puhkpilliorkestrid ja sümfoniaorkester
- täienduskoostitusi
- töötasu vastavalt Viljandi linnas kehtestatud palgamääradele
- tegusat kollektiivi ja meeskonnatööd

Kandideerimiseks esitada

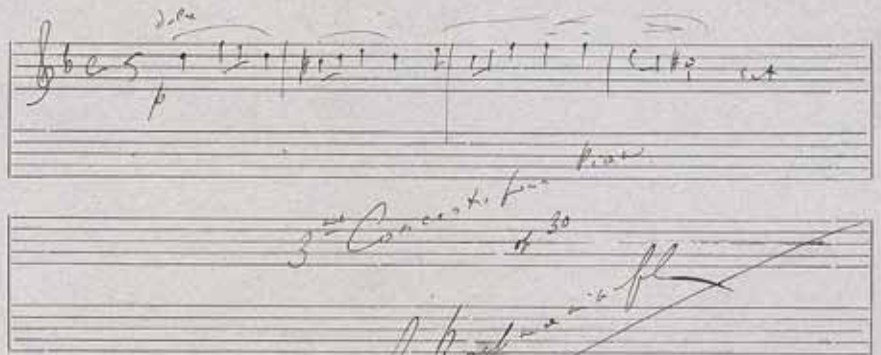
- avaldus
- elulookirjeldus
- haridust tõendav dokument

Dokumendid saata 15. juuniks digitaalselt allkirjastatuna aadressil info@viljandimuusikakool.ee

... ja John Lydon.
FOTOD INTERNETIST

Alguses – surm, seejärel elu

MIHHAIL ŠIŠKIN

1900. aasta talvel kutsuti Rahmaninov külla Tolstoi poole. Esimene oli kahekümne seitsme aastane, teine üle seitsmekümne aasta vana. “Tollal ma jumaldas Tolstoid. Mu põlved värisesid, kui ma tema poole läksin.” Noort heliloojat painas raske hingeline kriis. Pärast Esimese sümfoonia läbikukkumist langes ta ränka depressiooni, juba mitu aastat ei olnud ta midagi kirjutanud, ei saanud kuude kaupa diivanilt üles. Mures sugulased ja sõbrad korraldasid talle kuulsa vanamehe küllakutse, lootes, et sellest kohtumisest võib abi olla. Rahmaninov jumaldas Tolstoid sedavõrd, et isegi tema Esimese sümfoonia epigraaf kordas “Anna Karenina” evangeeliumist pärit epigraafi: “Minu käes on kättemaks, mina tasun kätte.” Kõik lootsid, et ebajumala kiidusõnad annavad noormehele tagasi eneseusu. Tolstoi palus, et Rahmaninov esitaks midagi oma loomingust. Kõlasid viimased akordid, kuid koduste vaimustatud kiiduavaldused hääbusid kiiresti – Tolstoi istus, sünges nägu peas. Pärast pikka pausi küsis ta otsesõnu: “Õelge, kas niisugust muusikat on kellelgi vaja?”

Kui julm see ka ei olnud, kuid Tolstoi leidis ainuõiged sõnad. Looja eneseusk, usk oma ettemääratusse ei saa tulla väljastpoolt, oma ande tunnetamine, vastutustun-

ne selle ande eest on sinus kas kohe algselt olemas või ei ole seda üldse. Kui oma kutsumuses kahtlev noormees oleks endast ja oma muusikast lahti öelnud, oleks tänu Tolstoile olnud maailmas üks hall, täiesti tarbetu helilooja vähem.

Kriis on loomingu kõige tähtsam osa. Vaikimise töö. Kriisi loomingulises pulseerimises on tunda pulsilööke. Just depressiooni ajal toimub kunstniku sisemine töö endaga. Ta muutub, kasvab oma minevikust välja. Rahmaninovi aastaid kestnud depressiooni põhjus ei olnud see, et muusikaline avalikkus ei tunnistanud tema sümfooniaid, vaid et ta ise ei olnud endaga rahul. Aastaid hiljem kirjutas ta selle kohta: “Ma “kuulatasin” omaenda loomingut. Orkestreering tundus mulle vastikuna, kuid ma teadsin, et ka muusika jätab soovida. Saatus teeb mõnikord nii hullusti haiget ja annab selliseid surmahoope, et need muudavad inimese iseloomu täielikult. Sellist osa etendas minu elus minu enda sümfoonia. Kui lõppes selle esituse kirjeldamatu piin, olin juba teine inimene.”

Kogu elu toetas Rahmaninov naljakat müüti, et depressioonist päästsid teda hüpnootilised seansid. Ei Tolstoi ega hüpnoot ei saanud ei segada ega aidata – kunstniku hingese toimus sõnatu salajane töö. Anne

MIHHAIL ŠIŠKIN

Üks hinnatumaid kaasaegseid vene kirjanikke.

Sündinud 1961. aastal Moskvast.

Debüteeris kirjanikuna 1993. aastal.

Alates 1995. aastast elab Zürichis.

Eesti keeles on temalt ilmunud “Veenuse juus”. Varrak, 2010, tlk Jüri Ojamaa.

arenes nagu loode üsas, aeg läks ja teine, ümberkujunenud muusika murdis hoogsalt välja maailma, ilmus uus Rahmaninov, kes ei sarnanenud kellegagi, unikaalne, äratuntav, ilmus Teise klaverikontserdi kogu võimsuses, mis on tema kõige kuulsam teos. Nii sündis tema geniaalne muusika – tervikuna. “Hinges sünnivad hääled, kõik koos. Mitte nii, et tilk siin ja tilk seal, vaid korraga kasvab tervik.”

Rahmaninovist oldi vaimustuses. Rahmaninovi kiusati taga. Tunnustus käis ühte jalga eitamisega. Skrjabini mälestusele pühendatud kontserdil, kus Rahmaninov esitas varalahkunud helilooja teoseid ja korjati raha vaesuses virelevale lesele, teatas üks tuntud laulja valjuhäälselt: “Rahmaninov on Salieri, kes mängib Mozarti muusikat.”

Oli esteetiliste väärtuste ümberhinda-

mise aeg. Mäss arenes loomingu kõikides valdkondades. Vene futuristid “heitsid klasika üle kaasaja laeva parda”. Malevitš pööras musta ruutu värvides jalgadelt pea peale kogu kunsti arenguloo. Muusikas hämmastasid uuduse ja värskusega Skrjabinideemonlik võitlus jumalaga, Stravinski paganlus, noore Prokofjevi balleti metslus. Läänes oli moes atonaalsus. Sellele demonismi, veiderduste ja peadpöörivate kombinatsioonide lainele vastandas Rahmaninov “Koguõise jumalateenistuse” – kirikumuusika vanad ranged viisid, igavese harmoonia. Kõigi väljakujunenud ettekujutu-

andjad pidasid südamlikkust ja siirust labasuseks ja primitiivsuseks. Buninit loeti õhinal, Rahmaninovil olid saalid kuulajaid täis – kriitikud süüdistasid neid publiku primitiivse maitse soosimises. Avangardistide meelest olid mõlemad elavad laibad, möödunud ajastu esindajad. Keerukuste ajastul sõandasid nad jääda lihtsaks. Bunin jätkas kirjutamist siiraste sõnade ja avatud südamega. Samamoodi kirjutas muusikat Rahmaninov: “Ma ei salli üldse väljamõeldud ja konstrueeritud muusikat, mis ei ole sündinud sisemistest põhjustest ja vajadusest ilmale tulla. Muusika peab sündima,

“Aeg võib muuta muusika tehnilist külge, kuid ei saa muuta selle eesmärki. Muusika peab tulema südamest ja pöörduma südame poole.”

andis ta üle tuhande kontserdi 225 linnas – ta kihutas mööda tohutut riiki ringi isiklikus pulmanvagunis, kaasas piano, kokk ja toatüdruk. Teda kutsuti korduvalt esinema Valgesse Majja.

Naljakas on see, et Ameerikas sai tema “visiitkaardiks”, võtmeks, mis avas tema ees maailma ja tegi ta kuulsaks, Prelüüd *cis-moll* (op. 3), mis oli kirjutatud kunagi noorukina odava hotelli numbritoas, mis kandis prohvetlikku nime “Ameerika”. See oli tema ennustus enda, oma tuleviku kohta. Hea teade sealt, kus ootavad oma heliloojat ikka veel kirja panemata meloodiad.

Kuid Ameerikas teevad pianisti kuulsaks eelkõige ta käed. Nendest Rahmaninovi hämmastavatest kätest kirjutasid kõik vaimustusega, neid võrreldi Niccolò Paganini, eelmise sajandi ületamatu virtuoosi kätega. Õpetlaste viimased uurimused seostavad neid ka ühise haigusega, Marfani sündroomiga. Alates kaheksateistkümnendast eluaastast piinas Rahmaninovi närvihaigus, mis avaldus mõnikord hüsteeriahoos, mõnikord talumatus pea- ja seljavalus, mõnikord käe halvatuses või nägemise järsus halvenemises. Ta võttis vanne, jõi kumõssi, süstis endale arseeni. Teisest küljest aga tegi haigus sõrmed nii painduvaks, et see lubas pianistil teha klahvidega imet, mis oli kättesaamatu “tervetele” kätele.

Üks memuaristidest (Nelidova-Fiveiskaja) meenutab: “Mind hämmastas tema käe kergus ja mingi ootamatu pehmus. Rahmaninovi suurel ja näiliselt kondisel käel oli ootamatult pehme ja priske peopesa ning otsekui luudeta sõrmede painduvus oli lausa hämmastav!” Kuid kõige paremini on Rahmaninovi käte kohta öelnud vist üks teine suur pianist Josef Hofmann: “Mitte kunagi ei ole olnud puhtamat, pühamat hinge, kui seda on Rahmaninov. Just sellepärast oli ta suur muusik, aga et tal olid niisugused suurepäraseid sõrmed, oli kõigest puhas juhus.”

Ta ei olnud taevaelanik, “otsekui teisest ilmast pärit” geenius. Vastutustunne perekonna, tütarde tuleviku eest sundis teda raha teenima. Ja ta teenis palju. Tema honorarid olid tohutud. Ta ostis maju, villasid, kalleid autosid, jahte. Ta oli selles elus kahe jalaga maa peal. Ta võttis lepingute koostamisest isiklikult osa. Tal oli kõik kindlustatud. Isegi tema käed olid kindlustatud tolle

Aristokraat, kelle kohta Pravdas kirjutati: “Sergei Rahmaninov, endine vene kaupmeeskonna ja pursuide laulik, end ammu ammen-danud helilooja, imiteerija ja reaktionsäär, endine mõisnik, kes alles hiljuti, 1918. aastal, kui talupojad võtsid talt maa ära, õhkus vihast Venemaa vastu, on Nõukogude valitsuse paa-dunud vaenlane.”

WWW.COMMONS.WIKIMEDIA.ORG

tuste ja traditsioonide lammutamise metsikul ajal läheb tema vastuvoolu, sõandab vastu astuda “aja vaimule” ja asub võitlusse nende väärtuste eest, mis on tema meelest igavsed. “Aeg võib muuta muusika tehnilist külge, kuid ei saa muuta selle eesmärki,” kuulutas ta. “Muusika peab tulema südamest ja pöörduma südame poole.”

Selles kunsti ülesande, traditsiooni elustava jõu mõistmises on Rahmaninov väga lähedane Buninile, teisele vene geeniusele, kellele langes samuti osaks hukkamõist, tunnustus, pagulase saatust ja surmajärgne kuulsus. Nad olid peaaegu üheeaalised ja sõbrustasid omavahel. Esimest vene-lasest Nobeli kirjandusauhinna laureaati, kes sai selle oma klassikalise, puhta, “tšeh-hovliku” keele eest, süüdistati täpselt samuti soovimatuses minna edasi, mahajäämuses ja jäljendamises, vanamoodsuses ja konservatiivsuses. Esteetilise moe seadus-

aga mitte olema sepsitsetud... Elav peab sündima iseenesest.”

Läänes varjutas Rahmaninov-pianist kaua Rahmaninovi-heliloojat. Tema loomingu jäi külge silt “viimane romantik”. Kriitikud kiitsid pianisti ja ennustasid heliloojale, kes ei tahtnud ajaga ühte sammu käia, unustust. Kuid just aeg paneb kõik paika. Tõeline kunstnik paneb alati ajaga mööda ja satub talle võõrasse ajastusse – et sellele antaks hiljem tema nimi. Praegu on kummaline lugeda tema eluajal tehtud otsuseid, mida langetasid muusikateadlastest kohtuniku, kelle nimesid ei mäleta enam keegi.

Tal tuli perekonna ülalpidamiseks lõpmatute kontserdireisidega raha teenida, tal ei olnud muud võimalust. Et “vallutada” Ameerika, pidi ta saama virtuoosiks number üks. Rahmaninov võitis lühikese ajaga maailmakuulsuse. Temast sai ringi rändav kuulsus. Ameerikas elatud aastate jooksul

aja kohta hiigelsuurele summale, miljonile dollarile.

Rikkus näitab ära inimese olemuse. Suures muusikus peitus suur inimene, kes avaldus täielikult alles pärast surma, kui dokumentidest ja mälestustest hakkas avanema abi ulatus, mida ta osutas eluajal oma lähedastele ja ka võõrastele inimestele. Ta ei rääkinud kellelegi saadetistest, mis nälja-aastatel läksid tema raha eest Venemaale. Alates 1922. aastast saatis ta, nii kaua kui oli võimalik, regulaarselt toidupakke, igaüks 10 dollarit väärt, kõrgemate õppeasutuste õppejõududele, artistidele ja kirjanikele, õpetlastele ja muusikutele Moskvas, Petrogradis, Harkovis, Kievis, Kaasanis, Nižni-Novgorodis, Odessas, Saraatovis. Ta palus endale teatada nende inimeste nimed, kes olid kõige suuremas hädas, kandis need vastavasse märkmikku ja kontrollis seejärel, kas tema postikorraldusi täidetakse täpselt. Väga paljud vene kirjanikud, kunstnikud, muusikud, kes olid emigratsioonis vaesusesse sattunud, jäid tänu tema abile ellu. Näiteks Bunin, kes enne Nobeli preemia saamist Pariisis vaesust kannatas, sai Rahmaninovilt raha. Heaolu keset viletsust – see on katsumus. Selle katsumuse tegi Rahmaninov auga läbi, kuigi ta oli nende meelest, kes teda ei tundnud, kinnine, külm, kurguni “kinni nõõbitud” inimene. Ta ei öelnud kellelegi ära, tema poole pöördusid sajad abipalujad. Ta sai väga palju kirju – meeleheitlikke abipalveid. Ta aitas igäühte: kellele andis raha õppimiseks, kellele eluaseme eest tasumiseks, kellele ravimiseks, ta saatis raha vene kolooniatele Ameerikas, Euroopas ja Hiinas.

(järgneb)

Tõlkinud Jüri Ojamaa

Viljandi^{XXVIII} Vanamuusika Festival

9.–14. juuli 2013

CONRAD STEINMANN ON
MAAILMA ÜKS
TUNNUSTATUMAIK
PLOKKFLÖÖDIVIRTUOOSI.

CONRAD STEINMANN

ansambel Diferencias 20

SOUVENIRS

Laupäev, 13. juuli kell 20.00

Viljandi Jaani kirik

Pühapäev, 14. juuli kell 14

Türi kirik

Teisipäev, 16. juuli kell 20

Tallinna Jaani kirik

Foto: Jaan Männik

Kirjamees Tuudur Vettik

SAARI TAMM

koorijuht ja muusikateadlane

Laine Randjärv. "Sillad üle piiride." Tuudur Vettiku kirjad abikaasa Lonni Paigaline-Vettikule aastatel 1955–1956. Tuudur Vettiku ja Roland Laasmäe kirjavahetus 1959–1975.

Toimetajad: Sirje Endre ja Kerttu-Liina Tuju. Kujundus: Rein Seppius. SE&JS, 2012, 256 lk.

Koorijuht, kirjamees ja helilooja Tuudur Vettik (1898–1982) pakub endiselt põnevust. Tema kohta on varem ilmunud Maris Männiku põhjalik monograafia ning mitmeid artikleid, sh Vettiku vangistusaja kohta Helju Taugi sulest. Samuti on avaldatud Vettiku värsse ja osa ta kirjavahetusest Mart Saarega. Nüüd on huviorbiidis järgmine osa kirjadest. Laine Randjärve koostatud raamatus "Sillad üle piiride" näevad trükivalgust kõigepealt seitse kirja abikaasa Lonnile aastaist 1955–1956 ning seejärel kirjavahetus Roland Laasmäega 1959–1975. Kirjade avaldamist võibki pidada raamatu suurimaks väärtuseks.

Meenutuseks. Tuudur Vettik oli aastaid Westholmi gümnaasiumi muusikaõpetaja ja sõjaeelse Eesti silmapaistvamaid koorijuhte, kes näiteks Rahvaülikooli segakooriga tõi esiettekandele palju Mart Saare laule. Vettik oli laulupidude üldjuht alates 1933. aastast ning tema nimega on seotud ka koorijuhtimise eriala algus Eestis (ta oli konservatooriumi muusikajuhtimise kateedri juhataja 1940–1946). Vettik vangistati fabritseeritud süüdistuste alusel ebaseaduslikult 1950. aastal, karistusajaks määrati 25 + 5 aastat, ent ta vabastati muutunud oludes 1956. aasta mais ja sai seejärel töötada konservatooriumi õppejõuna.

Tuudur Vettiku isikust loovad hea ettekujutuse abikaasale saadetud kirjad, mis kirjutatud viimasel aastal enne vabanemist

Irkutski oblastis asunud Taišeti vangilaagrist. Need on pikemad monoloogid, latusas stiilis, heas keeles, selge mõtte ja sõnastusega, peegeldades kujukalt Vettiku tugevat külge, sõnaseadmisoskust. Ta oli oma põlvkonna muusikute hulgas paremaid kirjutajaid, keda tunti muusikakriitika, probleemartiklite ning erialaste raamatute kaudu (1939–1965 ilmusid temalt "Laulukoori juhataja", "Praktiline noodiõpetus laulukooridele", "Diktatsioon laulus", "Koorijuhi käsiraamat"). Viimane vangilaagri kiri, milles Vettik ülipõhjalikult valgustab enda mittevabastamise asjaolusid, on ta isiku ilmekas näide – konkreetne ja järjepidev fakte reastades, nõrkadele kohtadele osutades ning olulist välja tuues.

Raamatus on iga kirja algul selle sisukokkuvõtte, tihti juhuslik. Näiteks eelmainitud kirja kokkuvõtte "Vettik Lonnile vabastamise asjaoludest" on sisule vastupidine. Arusaamatuks jääb seegi, miks on vaja eraldi märkida, kes kellele kirjutab. See on lugejale nagooni kohe kirja päises näha. Autoriteksti ja kirjade sisu vahel tekib ebakõlasid hulganisti, see sunnib lõpuks küsima, kas raamatu autor on üldse kirju läbi lugenud. Näiteks abikaasale saadetud kirjade lõpul väidab autor kokkuvõtlikus lõigus, et neist vaatab vastu hävitatud inimelude, lõhkilöödud suguvõsade ja tõrjutud mälestuste aeg (lk 58). Mulle kõnelesid need kirjad hoopis saksa ja vene keelt valdavast haritlasest, kes leidis laagris rakendust muusiku ja isegi dirigendina ning töötas iseendaga. Ajutegevuse erksana hoidmiseks oli Vettik palunud saata endale kergemat saksakeelset kirjandust. Ta harjutas viiulit, õppis uusi lugusid ja komponeeris. 1955. aas-

Tuudur Vettiku kohta:

- Maris Männik. "Tuudur Vettik." ER, 1990;
- "Ühe muusikutee kroonikast: Tuudur Vettik aastatel 1947–1968." Valinud ja kommenteerinud Helju Tauk. – Teater. Muusika. Kino 1988 nr 10, lk 74–89;
- "Põhjavaim." Valik Mart Saare ja Tuudur Vettiku kirju. Koost Tiit Tosso. ETMM, 2007;
- "Tuudur Vettiku luuletusi." Teatri- ja Muusikamuuseum 1924–2004. Koost Alo Põldmäe ja Kalju Haan. ETMM, 2004.

ta suvel valmis tal enda sõnul kaksiküm- mend laulu! Tol suvel oli Vettik vangi kohta äärmiselt erandlikus seisus – tal oli isiklik töötuba, mida väga hindas, sest see võimaldas tal töötada kasvõi öö läbi.

Ilmunud raamat annab põhjuse kõnel- da ka Roland Laasmäest (1922–1975), kes lühikeseks jäänud elutee tõttu töötas koori- juhi ja õpetajana Tartus vaid paarküm- mend aastat (1954–1974). Muusiku ja diri- gendina oli ta tegev juba varem, sõja ajal eesti laskurkorpuses. Intensiivne ja sütitav

Laasmäe jõudis oma Tartu meeskooriga pakkuda meeldejäävaid muusikalisi elamu- si ning juhatas meeskoore 1969. ja 1975. aasta laulupeol. Raamatu autorile oli Laasmäe väga oluline isik, sest andis talle suurima tõuke koorijuhi eriala valikuks. Paraku ei selgu raamatust mitmed vahest olulisemadki detailid Laasmäe eluloos, näiteks see, millal ta oli Vettiku õpilane, kuigi seost õpilane-kolleeg-sõber korratakse sageli. Vettiku ja Laasmäe mahukas kirjavahetus, poolsada saadetist, sündis tänu sellele, et mehed elasid eri linnades. Tallinnast pärit Laasmäe elas ja töötas alates 1954. aastast Tartus ning Vettik naasis 1956. aastal Tallinna. Kirjavahetuse ajaks olid varemased õpilase-õpetaja suhted kasvanud kollegiaalsuseks ja sõpruseks.

Vettikut ja Laasmäed ühendas veel mitu allhoovust, näiteks töö meeskooriga. Vettik asutas Tallinnas Raudteelaste Klubi meeskoori (hiljem Eesti Energia MK) ning Laasmäe uue meeskoori Tartus, esialgse nimega Kõrgemate Koolide Lõpetanute meeskoor, hiljem Gaudeamus. Kirjavahetuse algul on mõlemad mehed ametis erialaõpetajana, Laasmäe Tartu muusikakoolis ning Vettik Tallinna konservatooriumis. Nende kirjavahetus peegeldabki enamjaolt erialaseid tegemisi: kooridega seonduvat ja kontsertide korraldamist, repertuaariotsinguid ning arutelusid laulude tekstide ja interpretatsiooni üle. Veel avalduvad meeste hoiakud laiema koorielu suhtes ning mõlema isiklikum elu. Kuigi tutvus on arenenud sõpruseks, jääb Laasmäe noorema mehe ja õpilasena ikka rohkem aruandja ja korraldaja rolli, Vettik pigem küsijaks ja nõuandjaks. See on ka mõistetav, arvestades Vettiku pensionile saatmist konservatooriumist 1962. aastal, misjärel ta jäi paljust kõrvale.

Lugejana ootasin avaldatud kirjade hoolikat kommenteerimist või valikulise vaatluse põhjendust, paraku ei leidnud kumbagi. Autor on kirju kommenteerinud üsna ühekülgsest, otsinud neist välja nõukogude riigivõimu surveavaldusi ning mõnevõrra huvitunud eesti koorijuhtide omavahelistest suhetest. Kirjades avaldud teemad ring on aga märksa laiem, sellest ei ole kuskil ülevaadet, isegi mitte loeteluna. Kuhu see jäi? Nõukogude aja kirjeldamisel jääb autor korduvalt kinni emotsionaalse stiili kammitsaisse, näiteks: “inimene oli vaid kübe ideoloogilises hulluses vaevlevate ametivõimude küüsis” (lk 34). Autori suhtumist aitaks paremini mõista, kui ajastu ja ühiskondlikud olud oleksid ühes kohas korraga läbi arutatud. Tasakaaluka kirjel-

duse nõukogude võimu liialdustest heliloo- ja isiku ja loomingu suhtes võib leida näiteks Anu Kõlari kirjutatud Cyrillus Kreegi monograafiast (“Cyrillus Kreek ja eesti muusikaelu” (EMTA, 2010), peatükk “Võimu diktaat helilooja, loomingu ja muusikaelu üle” lk 184–238).

Kurb ja kahju öelda, aga Randjärve raamatu autoripoolne osa valmistas mitmeti pettumuse. Vaatamata väärtuslikule allikmaterjalile on sisu jäänud ühtseks looks sõlmimata. See jätab mulje, et trükki jõudis kiiruga kokkuklopsitud tööversioon, mitte läbimõeldud ja -tunnetatud tervikteos. Raamatu kaante vahele on ühendatud väga erinevat materjali: lisaks kirjadele ja autori-tekstidele võib leida veel peotäie mälestusi Roland Laasmäest, neli toimetamata intervjuud (Kuno Arengu, Ants Üleoja, Ahto Liigi ja Elvi Alekannuga) ning kaks pike-

malt tsiteeritud nõukogudeaegset dokumenti (Harri Kõrvitsa ettekanne 13. märtsil 1949 ja üldlaulupeo teatmik 1950). Nii intervjuude kui ka dokumendikatket avaldamine praegusel kujul jääb selgitamata.

Hoopis arusaamatu on autori otsus jätta kõrvale Vettikuga seotud põhiallikad, sh monograafia ja vangistusaga käsitlev artikkel. Autor nimetab ainult koorijuhi kirjavahetust Mart Saarega, kuid ei kasuta seda. Kaudsete allikate puudust tunnistab autor mitmel korral, tõdedes, et koorijuhtide elukäigust ja tegevusest on vähe kirjutatud (lk 18, lk 153). Siinjuures paneb imestama, miks koorijuhist autor ei nimeta ühtegi kas või viimase kahekümne aasta jooksul ilmunud portreeraamatut koorijuhtidest. Neid on nüüdseks juba kümmekond (vt fotot) ning kus lisaks peategelase elukäigule on raamatus ülevaade tema juhutatud koorist – selsamal nõukogude ajal; Randjärve raamatus intervjueritud Kuno Arengu ja Ants Üleoja puhul vastavalt Tallinna

Kammerkoorist ja Eesti Raadio segakoorist (Inno 1999, Inno 2006).

Laine Randjärve tekstide seas on sisutihedamad ja keeleliselt ühtlasemad peatükid “Kirjavahetuse avaldamisest Eestis” ning “Vaimne repressioon ja kohandumine”. Kahjuks torkab ülejäänud tekstides silma palju juhuslikkust, mõnelauselisi teemakäsitlusi, mõtte ebaselgust ja probleeme keelekasutusel. Teksti heitlikkuse põhjusi võib otsida algajast kirjutajast. Laine Randjärv on eelkõige kõneleja, koorijuhi ja poliitiku ametis on ladus jutt suureks plussiks. Kirjalik väljendusoskus vajab eraldi tööd ja tähelepanu.

Sisulisi juhuslikkusi on raskem põhjendada. Näiteks peatükk “Kirjavahetuse avaldamisest Eestis” on viite kohaselt ilmunud ajakirjas Trames (2012). Kui see peatükk on ilmunud ajakirjas, kuidas saab seal siis olla tekst nüüdse raamatu kohta:

“Kuna koorijuhtide toonastest üleelamistest ja elukäigust on kahjuks üldse vähe kirjutatud ja kokkuvõtteks võib sama öelda ka kunstirahva kirjavahetuse kohta tervikuna, on selles kontekstis eriti hinnatav käesolevas raamatus avaldatud Tuudur Vettiku kirjavahetus abikaasa Lonni ja mõttekaaslasest koorijuhi Roland Laasmäega.” (lk 153, sõrendus – S. T.). Ja kas see hinnang on pärit mõnest retsensioonist ja sattunud juhuslikult raamatusse ning muutunud juhuslikult autori tekstiks? Kohe järgnevas lauses annab autor oma tööle ülikõrge hinnangu: “Mõlema isiku kirjade tähelepanelikul lugemisel ja täiendavate allikate uurimisel on kild-killu haaval kirjade juurde kogutud lisateavet ning saadud käsitluse all olevatest aastakümnetest ja protsesside toimemehhanismidest ter vikipilt nii ajalooteaduse kui ka rahva ühismälu mõttes.” (Lk 153–154, sõrendus – S. T.) Kuidas seda seletada?

Läbiv juhuslikkus muutub lausa raamatu märksõnaks. Viidete ühtlustamata jäämine on vaid üks, kuid mahukas osa. Rõõmu väärtuslike fotode trükki jõudmise üle vähendab esikaanele “maandunu”, mis on jälle juhuslik, ei väljenda kuidagi koorijuhi tööd ega viieteist aasta kirjavahetust. Selgema signaali raamatu sisust andnuks kas pilt juhatamisest või kirjutamisest.

On väga kahju, et raamat jääb poolikuks ja killustatuks. Meenub lugu rätsepast, kes lubas tabada seitse kärbest ühe hoobiga. Seekord jäid aga “kärbsed” enamasti lendama. Päril kätte sai autor neist ainult ühe, tuues huvilise lugeja lauale Tuudur Vettiku kirjade järgmise osa.

EESTI KOORIÜHING KOOSTÖÖS
ALALIITUDEGA KUULUTAB VÄLJA

KONKURSI VABARIIKLIKE NOORTE- KOLLEKTIIVIDE PEADIRIGENTIDE KOHTADELE 2013-2018

Eesti Meestelaulu Seltsi üle-eestiline poistekoor Kalev
Eesti Naislaulu Seltsi üle-eestiline neidudekoor Leelo
Eesti Noorte Segakoor
Eesti Noorte Puhkpilliorkester
Eesti Lastekoor

Kandideerida võivad kõik koori- ja orkestrijuhid,
kes vastavad esitatud nõuetele ja kellel on konkreetse kollektiivi jaoks
arengu- ja tegevuskava järgneva viieks aastaks.

Kandideerimise tähtaeg 17. juuni! | Vaata lisainfot www.kooriyhing.ee

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

kuulutab välja vastuvõtu
2013/2014 õppeaastaks
bakalaureuse- ja magistriõppe
muusika ja muusikapedagoogika
erialadele ning doktoriõppe
muusika ja teatrikunsti erialadele.

Dokumente võetakse vastu 12.–25.
juunini tööpäeviti kell 10–16
Rävala pst 16, ruumis A 103.
Elektrooniliste avalduste vastuvõtt
algab 1. märtsil 2013.
Sisseastumiseksamid toimuvad
27. juunist 1. juulini.

Lähemat infot vastuvõtutingimuste,
eksaminõuete, ettevalmistuskursuste
sisu, ajakava ja registreerimise kohta
saab EMTA koduleheküljelt
www.ema.edu.ee, telefonil 6675 709
või e-posti aadressil
vastuvott@ema.edu.ee

TALLINNA KITARRIFESTIVAL

9.–15. juuni

kunstiline juht Tiit Peterson

9. juuni 19.00 Mustpeade maja

Festivali avagala – Põhjamaise kitarrimuusika ilu

Donato D'Antonio (kitarr, Itaalia), Tiit Peterson (kitarr)
Vahur Kubja (kitarr), Harry Traksmann (viul), Aurelia Eespere (laul)
Neeme Punder (flööt), Tauno Saviak (flööt)

10. juuni 19.00 Mustpeade maja

Renato Serrano (Tšiili) Tšiili ja Lõuna-Ameerika muusika

11. juuni 19.00 Kumu Auditorium

Grammy'ga auhinnatud kitarrist ja helilooja

Andrew York (USA) autorikontsert

12. juuni 19.00 Mustpeade maja

Duo Dryades (Prantsusmaa/Soome)

Kristina Kuusisto (bandoneon), Mari Mäntyla (decacorde)

13. juuni 19.00 Mustpeade maja

Briti juhtivamaid ansambleid

Aquarelle Guitar Quartet (Inglismaa)

14. juuni 19.00 Mustpeade maja

Rémi Boucher (Kanada)

15. juuni 21.00 Tallinna Teletorn

elektroakustilised helimaastikud

Riho Sibul-Robert Jürjendal

akustilised kitarrid ja elektroonika
akustilised kitarrid ja elektroonika
www.kitarrifestival.ee
piletid Piletilevist www.piletilevi.ee ja enne kontserdi algust kohapealt

Esinemisärevus

ALICE PEHK

muusikaterapeut, PhD

(Järg ajakirjas Muusika nr 4 alanud artiklile)

Mida kujutab endast psühhoterapial põhinev muusikaterapia?

Muusikaterapia annab inimesele võimaluse kuulata ja avastada ennast muusika kaudu. Muusikaterapias leiavad rakendust nii muusika kuulamisel põhinevaid meetodeid kui ka musitseerimine, mis enamasti tähendab vaba, improvisatsioonilist mängu pillidel või hääle abil. Oluline on mainida, et muusikaterapias ei rõhutata kliendi häälestust või nõrkusi, vaid võimaldatakse taasavastada oma mänguline, loominguline külg ning keskendutakse selles avanevatele potentsiaalidele.

Psühhoterapiline muusikaterapia erine verbaalsetest psühhoterapia tehnikatest muu poolest, kui et ühe teraapiavahendina kasutatakse muusikat. Kui verbaalselt suheldes oleme tihedas ühenduses vasaku ratsionaalse ajupoolkeraga ning väljaõeldu saab rohkem või vähem tsenseeritud, siis muusikalise, mitteverbaalse eneseväljenduse puhul on esmaselt töös intuiitiivne ajupool. Tänu sellele saame vahetult ja turvaliselt "välja öelda" ka kõige ebaseadusliku, mida sõnadesse ei taha või isegi ei julge panna. Musitseerimine annab vabaduse eneseväljenduseks ja laiendab selle võimalusi.

Muusika abil toimivas psüühilises töös saab oluliseks musitseerimise protsess, mitte niivõrd esteetiliselt kaunis muusikaline tulemus. Tähtis on, mida inimene musitseerimise ajal kogeb, milliseid tundeid, mõtteid või kujutluspilte musitseerimine temas ärgitab, mida ta muusikast ära tunneb. Iga arglikumgi heli võib olla suure tähtsusega. Helid, mida instrument tekitab, tulevad ju neist impulssidest, mida me helidesse valame, muusika, mis tekib, peegeldab meile meis toimuvat. Ning – vabalt improviseerides puudub võimalus teha midagi valesti. Kõik, mida inimene väljendab, on kahtlemata õige, sest see on tema unikaalne muusika. Oluline on vaid jõuda mõistmisele, mis see on, mis improviseerides väljendus, mis niisugust väljendust ajendas, ning kasutada seda teavet teraapias edasilikumisel.

Üks teraapiaprotsessis joonistatud piltidest.

Muusikaterapia psühhoterapeutide kuulamistegevuste puhul on muusika liikumapanevaks jõuks. Muusika saab kergesti kontakti meie alateadvusega ning võib puudutada meis väga sügavale pandud tundeid ja kogutud kogemusi, ta aitab neid ära tunda, pakkudes samas võimaluse neid läbi töötada ja aktsepteerida. Reageerimine muusikale on individuaalne, sõltudes nii muusikalise stiimuli karakteristikutest kui ka iga inimese puhul unikaalsetest muusika poolt esile kutsutavatest seostest ja mälu-piltidest. Teraapiaprotsessis muusika kuulamine nõuab inimeselt aktiivsust. Ei saa jääda lihtsalt unelema, muusikast mõnu tundma ja käed rüpes ootama, et sünniks ime. Sageli annab terapeut kuulamisele inimese probleemist lähtuva suuna või ülesande, mida ta võiks kuulamise ajal täita. Pärast muusika kuulamist on tarvis teadvustada, milliseid mõtteid, tundeid ja kujutlusprotsesse see muusika esile toõi, ning terapeudi abiga leida neis seosed oma probleemidega, mõista nende sõnumite tähendust ning saadud teadmised või kogemused oma igapäevaellu rakendada. Artikli esimeses pooles nimetatud Bonny meetod kujutab endast efektiivset süvapsühholoogilist eneseavamise ja -avastamise protsessi, milles spetsiaalselt valitud muusikat kasutatakse kujutluste esiletoomi-

Muusika abil toimivas psüühilises töös saab oluliseks musitseerimise protsess, mitte niivõrd esteetiliselt kaunis muusikaline tulemus.

seks, nende läbitöötamiseks ja mõtestamiseks. Meetodi põhiosa hõlmab muusika kuulamist avardatud teadvuse seisundis, lubades kujutlustel tulla teadvusse ja jagada neid terapeudiga. Kujutluste käigus saab klient siseneda oma rikkasse kujutluste maailma, et uurida kõike seda, mida ta oli, on või võiks olla. Protsessi käigus lubatakse esile tulla kõigel, mis hingest väljapääsu otsib, iga kogemus on väärtuslik ja tähenduslik. Liikumised muusikas ajendavad liikumisi ja muutusi psüühikas, lubades kliendil oma kujutlustes "mängida" kujutluspiltide, olukordade ja tunnetega, proovida uudeid tegutsemis- või mõttemalle, mis toovad sügavamale enesemõistmise ning mida saab sobivusel edaspidi tavaellu rakendada.

Muusikul on muusikaterapiasse tulles käes rohkem vahendeid kui inimesel, kes sel määral oma elus muusikaga kokku puutunud ei ole. Sageli on terapeutilises töös muusikutega võtmeks nauding ootamatult vabast eneseväljendusest (kui tavapäraselt

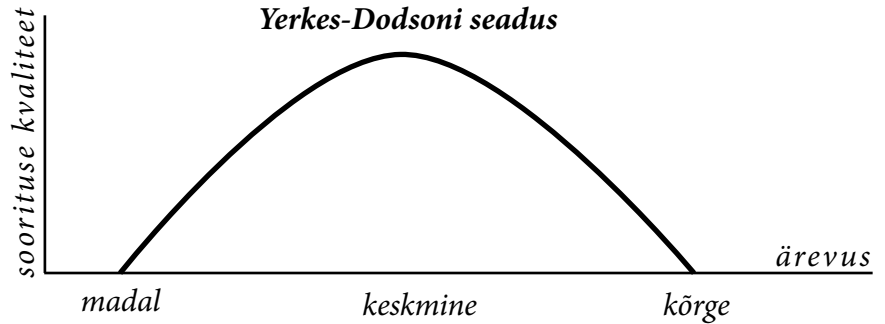
on harjutud tuginema noodile või kindlatele reeglitele improvisatsioonis) ja sellega oma tõelise mina kogemisest-leidmisest. Muusikateraapias ei ole terapeutil kliendi muusika suhtes mingeid ootusi. Ta ei kirjuta ette, mida või kuidas peab tegema, ega anna mängule hinnangut, võimaldades sellega muusikul olla spontaanne ja vaba.

Kõik, mis teraapiaprotsessis väljendub, on õige ja iga konkreetse inimese jaoks oluline ning ka terapeutiliselt tähenduslik. Samuti saab muusikuid meelitada “raamist välja” ning iseendaga muusika abil kontakteeruma, kaotades terapeutiliste tegevuste kaudu eelarvamuse tõkkes mingi teatud muusikastiili või helilooja suhtes. Vaba, muusikast ajendatud kujutluste ja emotsioonide vool toob sisse maailmast olulist teavet ning olles juba kord kogunud selle protsessi kasu enese sügavamal mõistmisel, avatakse ennast edaspidi meeleldi oma siseprotsessidele ja -kaemustele, luues võimaluse teraapia eesmärkideni jõuda, olgu selleks siis esinemisärevusega toimetulek või mõni muu eluline vajadus.

Efektiivsed ja ebaefektiivsed toimetulekuvõtted

Küllap olete kuulnud kaaslasti enne mõne ärevuse märke näitava esineja lavaleminekut nende arvates toetavalt ütlemas: “Ära muretse, küllap kõik läheb hästi!” Tegemist võib olla aga soovitusena, mida esinemisärevust kogeval muusikul on keeruline või lausa võimatu järgida, sest soovitaja ju ei saa “hästi minemist” tegelikult millegagi garanteerida, seega on näiliselt toetav sõnum tegelikult tühi. Samuti võib lavale astuja nõu kuulda võtta ja püüda iga hinna eest mitte muretseda, kuid kandes hinges lahendamata olulisi probleeme ja teadvustamata hirme, ei tule sellest tavaliselt midagi välja. Samuti ei ole esinemisärevat lavale astujat mõistlik kostitada soovitusena järgmisel korral rohkem harjutada, teadmata, kui palju inimene on tegelikult sellesse pannustanud. Kui muusik jõuab arusaamisele, et olles oma esitust ka viimseni lihvinud, püsib ärevus sellegipoolest kõrgel tasemel, võib see esinemisärevust veelgi süvendada ning sooritust aina rohkem pärssida.

Teadusuuringud näitavad, et ärevust on võimalik paremini kontrolli all hoida, praktiseerides hingamis- ja meditatsioonitehnikaid enne lavaleminekut, võimalusel aga lausa iga päev. Niisugune praktika võimaldab parandada keskendumisvõimet ning soodustab enese, sh oma impulsside üle kontrolli saavutamist ja kõrvaliste stiimulite ignoreerimise oskust. Tehnikaid on erinevaid ning arvatavasti leiab igaüks endale

nende hulgast sobivad. Samuti annab hea tulemuse positiivne enesesisendus *à la* “olen ennast tänaseks esinemiseks suurepäraselt ette valmistanud ja minu esitus õnnestub kindlasti hästi”. Enesesugestioon toimib muidugi vaid siis, kui selle sisu ka tegelikkusele vastab.

Ebaefektiivseimate, ometi aga sageli kasutatust leidvate toimetulekutehnikatena võib nimetada näiteks vahetult enne esinemist harjutamist, kuna selle ebaõnnestumine (tekib mõni “mäluauk”, nurjub enda arvates hästi sisse treenitud tehniline võte vm) lisab veelgi ärevust ja eelarvamust, et sooritus võib laval samuti luhtuda. Samuti ei pruugi hästi toimida ebausul põhinevad rituaalid, sest keegi võib need ootamatult katkestada ning taas lisandub ärevus. Spetsiaalsed medikamendid ja alkohol annavad kahtlemata efekti ärevuse alandamisel, kuid võivad vähendada soorituse kvaliteeti ning alandavad esitaja motiivatsiooni.

Esinemisärevusest aitab üle saada ka enda adekvaatne suhestamine auditooriumiga. Laval tuleb olla andja, mitte vastuvõtja ehk siis keskendumine peaks käesolevale hetkele, muusikale, mis sünnib siin ja praegu ning endast parima andmisele, mitte jälgima seda, kuidas reageerib publik, või hoopis mõttes vaagima, kuidas keegi potentsiaalselt võiks sinu esitust hinnata. Kui esineja märkab, et saalis keegi naerdes oma naabrile midagi tema esinemise ajal ütleb, võib ta, tuginedes varasemalt õpitule, eeldada, et jutt käib temast ja midagi on tema esinemisega seoses halvasti. Tegelikult sellised eelarvamused tavaliselt ei vasta tõele. Kirjeldatud võtet on aga keeruline või peaaegu võimatu rakendada, kui esineja on teadvustamata varaste kogemuste meelevallas, mis ei lase ennast eeldatavatest publiku ootustest vabastada.

Esinemisärevusega toimetulekut toetab loomulikult materjali põhjalik valdamine, kasuks tulevad ka puhunud seisund, mugavad riided-jalanõud ning välimus, millega esineja ise rahul on, nii et ei pea muretsema, kuidas teised seda vastu võtavad.

Kui aga eespool toodud võtted ei aita,

on selge, et tegemist on sügavamate probleemidega, mis vajavad ülesleidmist ja aksepteerimist. Siin saab abi anda psühhoteraapia, luues võimaluse saavutada sisemine tasakaal kõrge eneseteadvuse, suurenenud enesekindluse ja endaks olemise julguse abil.

Paras annus esinemisärevust soodustab esitust

Esinemisärevusest täielikult vabanemine ei ole aga sugugi õigustatud! Esinemisärevus kannab psühholoogilist energiat, mis võib esinemisele hoopiski kaasa aidata. Yerkes-Dodsoni seadusele tuginedes on sooritus parim optimaalse ärevuse taseme korral. Nii liiga kõrge kui ka liiga madal ärevuse tase halvendab sooritust. Kahjuks ei saa ette anda üheselt toimivat mõõdikut õnnestunud esituseks vajaliku ärevuse taseme kohta, sest ärevuse kogemise ja taluvuse lävi on inimestel erinev. Üldiselt võib öelda, et hinnates oma ärevust skaalal 1–10, kus 1 on madalaim ja 10 kõrgeim ärevuse subjektiivne määr, oleks optimaalne esinemist soodustav ärevuse tase umbes 4–5 palli.

*

Kokkuvõtteks tahaksin meenutada, et elu tähendabki igal hetkel tegutsemist avaras mõttes ellujäämise nimel. Meil on vaja sagedamini või harvemini ületada erinevaid takistusi ja lahti harutada sõlmi, kuid õnnestudes kroonib seda võimalus maitsta rõõmu ja rahulolu. Seda on võimalik saavutada, turnides pidevalt pimedal konarlikul pinnasel, saadetud aikesest ja tundmatutest tumedatest jõududest ning arusaamisest, et see ongi ainus võimalus. Aga me saame valida ka teise tee, mis, olgugi võibolla kurviline ja teatud riske loov, on ääristatud rohelehistele puude vahelt kiirgava päikesevalgusega, mis juhib meid ihaldatud suunda ja lubab tunda täiusliku hästi edeneva loomuliku elu maitset.

Alice Pehki doktoritööga esinemisärevusest on võimalik tutvuda Eesti Rahvusraamatudiga digiarhiivis Digar.

pilk

Õnne kirjeldamiseks peab olema meister, õnnetuse kirjeldamiseks piisab õpipoisist

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Naistepäeva õhtul töid **Ülemakstud Rentslihärrad** ehk **Tarmo Noormaa** ja **Lauri Öunapuu** Viljandi pärimusmuusika aidas publiku ette muldvanad laulud. Naistepäeva arvestades oli tegu veel eriti kummalise kavaga, kuna need laulud olid sündinud trellide taga. Kõik oli vahetu ja elus, fiktsioon jäi tol õhtul saalist väljapoolle. See oli Rentslihärrade esimene esinemine selle kavaga. Erilise sünergia lõi Raivo Trassi loetud tekstide sidumine lauludega, milles osales terve saalitäis kuulajaid. Järgmine kontsert toimub Viljandi pärimusmuusika festivalil 26. juulil. See, kas lood ka plaadile jõuavad, on härradel veel arutamata.

Lauri Öunapuu, kuidas te sellise teema peale sattusite?

Pärandkultuur, rahvakultuur ja pärimus ei koosne ainult pühapäevasest roosamannast, vaid hõlmab kõiki elu tahke ja valdkondi. See vaimne pärand, tunnete, maailmanägemuse, mälestuste ja arusaamade kogum ulatub ka aega ja ruumi, millest me midagi ei tea ning tõenäoliselt kunagi teada ei saa. Mina olen alati tahtnud teada saada, mis moodi on inimesed aegu tagasi mõelnud ja mida tundnud olukordades, kuhu ma loodan ise mitte sattuda.

Ülemakstud Rentslihärrad ehk Lauri Öunapuu (vasakul) ja Tarmo Noormaa äratavad ellu vanad mälestused ja pildid.
FOTO ÜLAR MÄNDMETS

Ülemakstud Rentslihärrasid kannustas seda rasket teemat üles soojendama huvi asjade vastu, millest kunagi ei kõnelda ja millest isegi mõtlemine on tabu. Turvalisuse kadumine toob esile tundeid ja mõtteid, mille peale inimene tavaolukorras ei satu. See puudutab nii mässajate kui ka vangide laule. Miks inimesed on nii tundnud ja kuidas nad nii kaugele on jõudnud? Mida ja kuidas nad mõtlevad? See kõik on osa meie kultuuriloost. Meid huvitab kogu komplekt, mitte ainult särav pakend.

Kui arhiivimaterjali hinnata, kas ülekaalus on lood lilledest ja liblikatest või hoopis traagilised palad?

Ei saa öelda, et kaalukauss ühele või teisele poole kalduks. On küll haledaid lookesi, mis on treitnud võõra kultuuri eeskujul. Siiski ei saa seda öelda, et õnnetud palad oleksid masendavad. Ka neil on oma aeg ja koht.

Liblikate ja traagika üle otsustab muidugi igaüks ise, ent vana eesti maamees ei hädalda, ta surub hambad risti, pigistab paakil huulte vahelt "kuradi sitt!" ja läheb sirge seljaga edasi. Eestlane räägib asjast nii, nagu see on. Vähemalt kunagi oli ta harjunud nii tegema.

Eks õnnetus inspireeri sageli rohkem kui otsata õnn...

Õnne kirjeldamiseks peab olema meister, õnnetuse kirjeldamiseks piisab õpipoisist. Kui me hakkasime kava koostama, jäi sõelale umbes viiskümmend erineva iseloomu ja sünnilooga laulu. Igaühel neist on nii üldisemalt kui ka isiklikumalt oma lugu. Tegime omakorda valiku, jätsime järele killukese romantikat, nostalgiat, mässu-meelsust ja jõhkru. Igast laulust võiks kirjutada lehekülgi ja lehekülgi mälestusi ja lugusid. Mõnda vangilaulu olen ise kuulnud ja elavalt õppinud, mõni on rahva sekka läinud kirjandusest, mõni ehk ka trellide tagant.

Ei saa jätta mainimata, et peale laulude on meie kavas ka mälestused, reaalsed kirjad. Raivo Trassi üle on mul iseäranis hea meel, ma ei tea tõesti paremat loovestjat kui tema.

Mis on teie kava kõige uuem ja kõige vanem pala?

Laule inimestest ja nende tegudest, mis pole mingil põhjusel olnud võimule vastuvõetavad, on ilmselt olnud aegade algusest peale. Meie laulud on üsna noorukesed. Vanim võib olla sada kolmkümmend kuni sada viiskümmend aastat, noorim umbes kaheksakümmend aastat vana.

Meil on veel kaevamiseruumi, seitsesada aastat, ehk rohkemgi. Siiski oleme koos Tarmoga jäänud ajastutruuks, laulame laule, mis on enam-vähem kõigile arusaadavad ja mida saab lõõtspilli või külakandlega saata.

Mis tunne neid laule laulda on? Kas need vahel rusuvalt ei mõju?

Võib ju mõelda, mis pärast neid laule üldse on lauldud. Kindlasti mitte rõhuva tunde tekitamiseks. Pigem juhtumite, tunnete ja teadmiste pärandamiseks. Teadmine, et midagi ei unustata, on üks kultuuri püsivuse ja stabiilsuse alustalasi. Need laulud on tekkinud asja pärast, neid on lauldud asja pärast. See annab neile erilise väe.

Eestis on olnud palju vangilaulu. Üks osa neist on kunstlikult loodud laulukesed süütult kannatajast. Teine osa on konarlikud laulud, mis on ilmselt tekkinud asunduses või vanglamüüride taga. Kolmas osa on naabermaade tõlkelaulud, millele on omistatud uus, isiklik tähendus. Kuna rahvalik kultuur on väga aus, saavad ka vangilaulud tekkida vaid siis, kui vanglad on reaalselt olemas, ja siis, kui vanglast pääsejad on reaalselt olemas. See tähendab, et laul ei sure trellide taga.

PAMYUA (USA/Yupiki/Inuiidi), **WANG LI** (Hiina),
FANFARE SHUKAR (Rumeenia), **VEJA** (Horvaatia),
MANGANJAR GROUP (India),
MARIA KOREPANOVA (Udmurdimaa),
JOJI HIROTA TRIO (Jaapan),
BUDA FOLK BAND (Ungari), **TUNGAN** (Rootsi),
SITAR & SAROD ENSEMBLE (Afganistan)

Maarja Nuut, Politsei- ja Piirivalveorkester koos Ro-toroga, Gjangsta, Mari Kalkun ja Runorun, VLU, Torupilli Jussi trio, Midrid, Zetod, Knihv, Klapp, VEM, Epifolium, Melanhoolsed Meestelaulud, Bombillaz, Celia Roose / Robert Jürjendal / Tuule Kann, Ülemakstud Rentslihärrad, Laudaukse kääksutajad, Nikns Suns, Puzle, Robirohi, Svjata Vatra, Untakad, Luud, Heino Tartes ja sõbrad

Suurtöötajad: **A. Le Coq** **emt** **Premia**

Autopartner: **OLIXAFIN** **WIKIPE AUTO** Folki sõidutab: **TEXOR**

Meediapartnerid: **WIKIPE** **ESTI ERSPRESS** **MaaLeht** **Postimees** **KUKU**

Saatkonnad: **SAARLÄND** **ROOSTI SAATKOND** **EUROPEAN UNION** **With the support of the Culture programme of the European Union** **FOLK MUSIC MUSEUMS**

Täname: Kultuurkapital, Viljandi linn, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, Haridus- ja Teadusministeerium, Kultuuriministeerium, ERR, Ecoprint, Edelarauttee, Lido, Fenna-Ugria, Ungari Instituut, Meedius

Koorifestival "Tallinn 2013"

IA REMMEL

Konkursi *Grand prix*,
kammerkoor Head Ööd, Vend.
FOTO VAHUR LÕHMUS

XIII rahvusvaheline koorifestival "Tallinn 2013" toimus 18.–20. aprillini ja oli seekord eriti edukas just Eesti kooridele.

Zürri valis *Grand prix*' vooru viis Eesti koori. Parim oli kammerkoor **Head Ööd, Vend** (dirigendid **Küllli Kiivet** ja **Pärt Uusberg**), kes saavutasid I koha ka kammerkooride ja II koha kaasaegse muusika kategoorias. Estonia kontserdisaalis võistles kahel päeval 23 koori kuuest riigist kokku ligi 900 lauljaga. Konkursi žüriis töötasid rahvusvaheliselt tunnustatud dirigendid: **Käre Hanken** (Norra), **Charles Barbier** (Prantsusmaa), **Aira Birziņa** (Läti), **Robert Sund** (Rootsi) ja helilooja **Helena Tulve** (Eesti).

Konkursijärgetes kommentaarides ütles žürii liige Rootsisist **Robert Sund**, et festival oli väga hästi korraldatud ning ürituse organiseerijad paistsid silma suure kompetentsusega. Suureks eeliseks oli ka see, et festival toimus esinduslikus kontserdisaalis. Konkursi tasemest rääkides ütles Sund, et see oli üle keskmise hea, kuulda sai väga lihvitud esitusi, aga oli ka vähem õnnestunud esinemisi. Tulevikku vaadates oleks oluline, et edaspidi tuleks võistlusele osalema rohkem välismaiseid koore. Eesti koo-

ride taseme kohta ütles Robert Sund, et neil on kõikjal väga hea reputatsioon. "Erinevatel konkurssidel žüriis olles olen kuulnud paljusid suurepäraseid Eesti koore. Ka eesti kooridirigendid on heade oskustega ja professionaalsed ning Eestis on väga palju head omamaist koorirepertuaari."

Zürri esimehe **Käre Hankeni** sõnul oli üldmulje konkursist hea, osalesid väga hea ettevalmistusega koorid. Ka tema tunnustas ürituse suurepärasest korraldust. Kõneldes külgedest, mis ehk arendamist vajaksid, ütles Käre Hanken: "Sellega konkursil tundsin puudust mõnest tõelisest tippkoorist, ekstrapõnevatest kavades ja erilist liigutavatest, lummavatest esitustest. Festivalid ja konkursid on ju areen, kus saavad kokku koorid, dirigendid, heliloojad ja publik; see on koht, kus vahetatakse ideid, avastatakse uut repertuaari, nähakse erinevaid suundumusi, kuid seekord jäi kõigest sellest pisut vajaka." Küsimusele, mis avaldas talle festivalil kõige enam muljet, ütles Käre Hanken: "Tunnustan igati osalejate professionaalsust ja tööd, mis on tehtud, et praegusele tasemele jõuda. Kuid muusika on veel midagi enam kui täpne partituuri edasiandmine, laulmine kauni tooni, perfektse intonatsiooni ja väga hea diktsiooniga. Need on vaid tööriistad! Konkursil on mõistetav, et koorid ja dirigendid kardavad vigu teha.

Kuid muusika on kunst, mida antakse edasi kuulajatele. Ja selles peitus minu arvates seekordsete võistlejate peamine probleem. Tundsin puudust kooride ja dirigentide isikupärasest musitseerimisest, vabadusest, julgusest võtta aega ja tõlgenduste aktiivsusest, samuti tekstist arusaamisest nii, et see muutuks lauljate enda omaks ja kõnetaks kuulajat. Ka kavade valiku osas tundsin, et need oleksid mõnikord võinud olla põnevamad ja haaravamad." Eesti kooride kohta ütles Käre Hanken, et Eesti koorikultuuri vaadatakse maailmas imetlusega. "Näha lapsi ja noori laulmas sellisel kõrgel tasemel ja nende rõõm muusikast oli mulle isiklikult väga liigutav elamus. Ja see, koos eesti heliloojate loominguga annab ikka ja jälle tunnistust, et Eesti koorikultuur on jätkuvalt tugev ka tulevikus. Hoidke hästi seda oma rahvuskultuuri aaret!"

TULEMUSED

Grand prix: Kammerkoor Head Ööd, Vend (dir Külli Kiivet, Pärt Uusberg)

Lastekoorid: II koht Grazi laste ja noorte laulustuudio (Austria) ja tütarlastekoor Žuravatška (Valgevene); III koht Lastekoor Ellerhein (dir Anneli Mäeots, Ilona Ernes)

Noortekoorid: I koht Vanalinn Muusikamaja tütarlastekoor (dir Ave Sopp), II koht tütarlastekoor Ellerhein (dir Ingrid Kõrvits), III koht E Studio tütarlastekoor (dir Külli Lokko, Küllike Joosing)

Naiskoorid: I koht Tallinna Muusikakeskkooli tütarlastekoor (dir Ingrid Kõrvits), II koht Kammer naiskoor Sireen (dir Tiit Sinipalu, Ülle Tuisk), III koht Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemiline Naiskoor (dir Aivar Leštšinski, Jana Perens)

Segakoored: I koht Estonia Seltsi Segakoored (dir Heli Jürgenson), II koht Segakoored K.O.O.R. (dir Raul Talmar), III koht Elleri kontsertkoored (dir Lilyan Kaiv)

Kammerkoorid: I koht Kammerkoor Head Ööd, Vend (dir Külli Kiivet, Pärt Uusberg), II koht Tallinna Ülikooli kammerkoor (dir Sander Tamm, Merike Aarma), III koht Danderydi vokaalansambel (Rootsi)

Kaasaegne muusika: II koht Kammerkoor Head Ööd, Vend (dir Külli Kiivet, Pärt Uusberg), III koht Nuku koor (dir Reeda Kreen)

Inspiratsioonist improviseerimisest või vastupidi?

MARION PÄRTIN
kultuuriteaduste üliõpilane

Tallinna Ülikoolis 18.–19. aprillil toimunud kunstide instituudi muusikaosakonna korraldatud **VI Rahvusvahelise kraadiõpurite konverentsi “Muusika ja kunstiharidus muutumises: eile, täna homme”** peateema oli inspiratsioon ja improviseerimine. Laiahaardeline konverents võimaldas muusikateemalisi ettekandeid ja arutelusid kõrvutada muusikaväliste teemadega. Retsensent kuulas **õpetajakoolituse** teema alla koondatud peamiselt eestikeelseid ettekandeid.

TLÜ tudengid olid valinud oma uurimuse teemad vastavalt isiklikule huvile ja kogemusele. **Mari Tamme-salu** (juhendaja Vaike Kiik-Salupere) oli küsitlenud TLÜ, EMTA, laulustuudio WAF ja Otsa kooli lauluõppureid ning uuris nende arvamusi hääleharjutuste kohta. **Merily Lehise** (juh Tiina Selke) arutas, mis teeb ühe muusikaõpetaja edukaks, **Jaana Danilson** (juh Tiina Selke) tutvustas Eesti venekeelse elanikkonna arusaamu muusikaalsusest; **Ade Luts** (juh Raul Talmar) uuris TLÜ muusikaeriala magistrikraadiga lõpetanute võimalusi ja valmisolekut tööturule siseneda ning **Maria Parimskaja** (juh Gerhard Lock) muusikakooli lõpetanute ja poolelijättnute seisukohti muusikahariduse ja selle mõju kohta. **Liisi Väli** (juh Tiina Selke) rääkis kuue-seitsmeaastaste laste võõristusest võõrapärase muusika vastu ja kuidas sellest üle saada.

Konverentsi ühe korraldaja **Gerhard Locki** ettekande eesmärk oli tutvustada õppijakeskset “refleksiivse positsionaalsuse mudelit” koolis ja väljaspool tundi. Ettekande järel puhkes elav arutelu, kus peaks paiknema õpilaste kolmese jaotuse mudelis (eeskujulik “oivik”, ekstsentriline “veidrik”, kvaasiekstsentriline “eitaja”) õpetaja – kas tsentris või omakorda veidi nihkes. Ja kas tunnis ainult “oivikutele” keskendudes, kes nii või teisiti teevad seda, mida õpetaja soovib, üldsegi saab tekkida inspiratsiooni? Võibolla peaks õpetaja suunama oma tähelepanu just “veidrikele”?

Teisel päeval räägiti tantsu ning käsitöö ja kodunduse teemadel. **Julia Leimane** (Riia) tutvustas soolisuse vaatepunktist lähtuvat uuringut noorukite mitteverbaalsest suhtlemisest tantsutunnis. **Enne Lind** võrdles õpilaste loomingulise inspiratsiooni ja eneseaktiivsuse ergutamise võimalusi 19. ja 21. sajandi Eesti üldhariduskooli näitel. **Anneli Sare** tutvustas saori (jaapani k – kuduma) tehnikat, kus kudumi defekt on hoopis efekt; kootakse väikestel telgedel, mis sobib ka erivajadustega inimestele.

Konverentsi tegi mitmekülgseks suur teemade ring ning mõni ettekanne oli üsna emotsionaalset laadi. Esimese päeva pleinaettekannetest jäi eriti meelde **Dora Psaltopoulou-Kamini** (Thessaloniki) muusika teraapilise improviseerimise kui “tuumik perekonna mudel”, mille kohaselt on teadus n-õ isafiguur, isikutevahelised suhted on kujutatud hoolitseva ema metafoorina ning muusika kui kunst on n-õ loomingulise lapse rollis. Lacani järgi on

inimesel kolm psüühilise arengu faasi: esiteks reaalne faas, mis on omamoodi täiuse seisund ema kehas; teiseks imaginaarne faas, kus nõudmine tunnustuse järele suunatakse teistele ühiskonnaliikmetele – laps mõistab ärälõigatust emast, mis on mina konstrueerimise alus; viimaks sümboolse korra faas, kus otsitakse terviklikkust, mis koondub keelekasutuse ümber. Autistlik laps jätab välja ühiskonna, teise faasi. Esitlusel näidati videot muusikateraapia sessioonist, kus terapeüt improviseeris klaveril, peegeldades patsiendi liikumist ja olekut. Üle 30-aastane naine, kes polnud kunagi öelnud ühtegi sõna ega isegi loonud silmsidet, vaatas sessiooni lõpuks oma terapeudile otsa ning otsis füüsilist kontakti, ulatades talle käe. **Anna Rita Addressi** (Bologna) kõneles inspiratsioonist, improviseerimisest ja refleksiivsest interaktsioonist muusikakasvatuse uute tehnoloogiate ajastul. Päeva lõpetas **Joonas Hellemaa** juhitud peaesinejate põnev paneeldiskussioon.

Teist päeva alustas **Nigel Marshall** (London), kes tutvustas muusika ja soolisuse seoseid, mis ilmnevad selgesti juba lasteaialapsi küsitledes. **Paul Beudoin** (Fitchburg) aga näitas kõige ehedamalt

Improviseerimise ei ole valesid liigutusi ning seda on lausa hädavajalik kasutada kõigis võimalikes valdkondades.

õpetajaks olemise tähtsust, jutustades tõsielulise loo, kus poisid pidi lahendama mõistatuse, et avada salapärase aardelaegas. Loo moraal oli, et parim viis õpetada on võimaldamada õppijal ise lahendus

leida, soodustades tema tahet avastada ja midagi saavutada. Õpetaja töö on ärgitada uudishimu, kujutusvõimet ning pakkuda vajadusel tuge. Õppijatele peab jätma võimaluse demonstreerida oma unikaalsust ning õpetaja peaks laskma neil selgitada oma leide. **Nikolaos Zafran** (Thessaloniki) kõneles muusika esituse ja aktiivse kuulamise interaktsioonist.

Diskussioonidest selgus, et improviseerimise ei ole valesid liigutusi ning et seda on lausa hädavajalik kasutada kõigis võimalikes valdkondades. Improviseerides inimene avastab ennast. Improviseerimine kui protsess inspireerib. Osa sellest on privaatne ja tekib küsimus, kas inimene tahab seda ka jagada. Avalikkus ei pruugi seda mõista, mistõttu improviseerimise peamine eesmärk ongi kommunikatsioon.

Eesti jõududega “Tannhäuser”

KRISTEL PAPPEL
muusikateadlane

Tannhäuser (Mati Turi) ja Veenus/Elisabeth (Heli Veskus).

Richard Wagneri ooper “Tannhäuser” Rahvusooper Estonias. Lavastaja: Daniel Slater. Kunstnik: Leslie Travers. Valguskunstnik: Anton Kulagin. Dirigendid: Vello Pähn, Jüri Alperden, Mihhail Gerts. Esietendus 14. märtsil 2013.

Pärast 2011. aasta augustis neli korda etendunud Wagneri “Parsifali” tõi Rahvusooper Estonia sel kevadel lavale “Tannhäuseri”, ja mitte projektina, vaid püsivalt mängukavva kuuluva teosena, tä-

histades sellega ühtlasi ka Wagneri 200. sünniaastapäeva. Kui rahvusvaheliselt vaadates on Wagneri ooperid teatri repertuaari lahutamatu koostisosana, siis meil tuleb pärast pikka vaheaega see alles endastmõistetavuseks kujundada. Tõsi küll, esimene julge ettevõtmine oli juba 2008. aastal “Tristan ja Isolde”, mis lõi aluse järgmistele Estonia Wagneri-lavastustele. Praegune “Tannhäuser” aga on pärast 1984. aasta “Lendavat hollandlast” esimene Wagneri ooper, mida esitatakse ainult oma jõududega. Siinkohal väärib kohe tunnustust Estonia peadirigendi **Vello Pähna** põhjalik ettevalmistus- ja

viimistlustöö “Tannhäuseri” muusikatölgendusega.

“Tannhäuseri” esitamise eelduseks on tenor, kes suudaks laulda väga nõudlikku nimiosalise partiid ja samas orgaaniliselt sulatada sellesse lavakuju, omaenese minaga heitleva lauliku. Rahvusooperis sai see võimalikuks tänu **Mati Turile** ja **Mart Madistele**. Turi lisas oma välismaal lauldud Siegfriedile nüüd Tannhäuseri ja valmistab ette juba Parsifali, tehes viimasega oma Wagneri-debüüdi Saksamaal, Chemnitzis traditsiooniderikkas ooperiteatris. Turi häälsäras, oli piisavalt jõuline ning ühtaegu paindlik fraseerimises ja nüanssides. Eriti veenvalt õnnestus Tannhäuseri jutustus Rooma-rännakust (III v), mille interpretatsioon oli sugestiivne ja helilooja pikka mõttekaart esiletoov. Madiste lüürilisem häälsääl väljendusviis sobivad tegelikult hoopis rohkem prantsuse ooperistiilile, nii et Tannhäuseri osa pani Madistet paratamatult oma piire kompama, aga ka tema kandis rolli välja, nii palju kui lavastus võimaldas. Lavastaja **Daniel Slater** Inglismaalt ei arvestanud lauljate eripäraga ning Tannhäuseri rolli keerukusega, jättes laulja üksiklavale seisma ilma sisemise või välise ülesandeta. Lauljale olnuks tugipunktiks kasvõi mõni rekvisiit, liikumisimpulsiks paar sammu, mis oleks vähendanud ka seismise füüsilist koormust. Eriti kannatas selle all esimese vaatuse Veenusemäe pilt, mis niikui-nii õnnestub vähestel lavastajatel ning ka Estonias oli see õhtu nõrgim.

David Slateri ja ta kaasmaalase kunstniku **Leslie Traversi** lavastus kuulub nn uus-Bayreuthi traditsiooni, mille rajasid 1950ndatel Wagneri pojapojad Wieland ja Wolfgang. Nad esitasid Wagneri oopereid võimalikult abstraheeritult, Carl Jungi arhetüüpide ja alateadvuse-uuringutest lähtudes, ning staatiliselt. Siia on lisandunud 1990. aastatel lavakujunduses populaarseks saanud valged seinad – steriilne ruum, mille taustal näidatakse seisundeid ja sümboliteid – ning kostüümikavandeid vallutanud hallid büroölikonnad. Niisiis, väike järelaitamiskursus meie ooperiteatrile ja publikule? Miks mitte, peasi, et seda meil uude lähenemise pähe massiliselt kordama ei hakataks. Positiivne on, et valged seinad nihkuvad vahepeal paigast, jaotades lava reaalse ja kujuteldava ehk alateadvuse maailma vahel. See rõhutab lavastaja ideed, et Veenus ja Veenusemägi on Tannhäuseri fantaasia, on tema alateadvuse soovunelmad ning et Tannhäuser projitseerib meelelist

Kui rahvusvaheliselt on Wagneri ooperid repertuaari lahutamatu koostisosa, siis meil tuleb see alles endastmõistetavaks kujundada.

armastust kehastavale fantaasia-Veenusele oma armastuse maise Elisabethi vastu. Sest seda armastust takistavad ühiskondlikud normid, millesse Wartburgi hall ühenäoline hierarhiline süsteem on takerdunud. Nii nagu Wieland Wagneri kunagistes lavastustes, esitab ka Slater Wartburgi öukonda ühtse, univormis massina, millesse ilma isikupäraga kuuluvad ka võistulaulmisel osalevad laulikud. Räbalais palverändurid on teine mass. Põhitoonid on hall, valge, must. Need värvid mõistagi vajavad kontrastina erepunast ning selle Veenuse ilmumine kaasa toobki.

Veenust ja Elisabethi esitab Estonia tõlgenduses üks ja sama lauljanna (**Heli Veskus, Aile Asszonyi**). (Seda on üksikutele juhtudel esinenud “Tannhäuseri” lavastusloos ka varem, kuulsaim näide on Götz Friedrichi interpretatsioon Bayreuthis 1972.) Üldiselt on see idee Slateri lavastuses järjekindlalt läbi viidud, minuseks aga on Elisabethi ühe keskse stseeni, nimelt ta palve äräjätmine. Teatri juhtkonna põhjendus, et publik ei peaks ooperiõhtut muidu vastu (kärpeid on teisigi, aga mitte häirivaid), on liiga primitiivne lähenemine oma vaatajaskonnale ja Wagneri ooperile. Samuti ei ole tõi see, et Elisabethi palve poleks lavastuse “uude” dramaturgiasse sobinud (Friedrichil

ju sobis). Mulle näib pigem, et lavastaja andis veel ühe pika soolostseeni lavastamises alla, sest individuaalne sisuline töö lauljatega ei olnud tema tugev kül.

See-eest õnnestus hästi teine vaatus oma kooride ja ansamblitega, täpselt paika pandud koorirežii ja võistulaulmise lihtne, ent efektne lahendus (koorilauljad tooliridadel algul näoga saali suunas, siis koos toolidega ümberpaigutumine, et istuda sõõris, vaatajate poole seljaga, ja et võistleja-laulik saaks laulda nii öukondlastele-kooriliikmetele kui ka publikule). Estonia koor ja poistekoor tegid täpselt ja distsiplineeritult kaasa ning tulemus oli kogu õhtu kokkuvõttes lihtsalt hiilgav. Tänu mahlakale, täidetud, paindlikule kõlale ning intonatsioonipuhtusele kujunesid kooristseenid lavastuse üheks haripunktiks. Tannhäuseri rivaalid reesotsas Wolframiga (nähtud etendusel **Rauno Elp, René Soom**), Walteri (**Oliver Kuusik**) ja Biterolfiga (**Priit Volmer**) panid ennast võrdväärsetena maksma ja esinesid meeldejäädvalt, nagu ka **Pavlo Balakin** maakrahv Hermannina ja laulikutena veel **Andres Köster, Aleksander Arder** ja **Mart Laur**. Kõige suurem kaal ja maht neist on Wolframi osal ning Rauno Elp näitas taas, kui mõtestatult ja sügava emotsionaalsusega laulab ta

Wagneri rolle – meenutagem ka tema kehastatud Amfortast “Parsifalis”.

Veenuse ja Elisabethi kaksikroll on igale sopranile tõeline väljakutse, millele aga Veskus ja Asszonyi väärikselt vastasid. Veskus laulis avaralt kõlava lüürilise tämbri- ning pikkade mõtteliinidega, küllap aitas teda paljuski kogemus kunagi lauldud Isoldest. Asszonyi lõi oma kaksikrolli draamaatilisemana ja sisemiselt heitlikumana, tuues esile karakteri erinevaid värve. Veenusemäe pildis astub Veenus-Elisabeth üles eri tüüpi naisena, võrgutavast jumalannast kuni lääpas kodutuhvlitega tulehargini, kelle eest Tannhäuser oma fantaasiamaailmast lõpuks tagasi realsusse, Wartburgi orgu, põgenebki. Veenusemäe pildi meelelisi nägemusi ei toeta ka koreograafia (**Kati Kivitar**). Blaseerunud naisolevuste modelililik edasi-tagasi jalutamine laval (õnneks teevad seda küll baleriinid-professionaalid, mitte amatöörid nagu “Julius Caesari” ebaõnnestunud liikumisseades) jääb igavaks ja tähendusvaeseks ning sellest sooviks pääseda ka publik, mitte ainult Tannhäuser.

Tervikut vaadates võiks öelda, et “Tannhäuser” jätkab edukalt Estonia Wagneririda ning saavutatud tase ei tohiks langeda, Wagneri-kogemus ununeda. Dirigent Vello Pähn leidis kõlalise tasakaalu orkestri ja lauljate vahel, kõik läks vabalt helisema ja särama ning orkester, olles juba “Tristani” ja “Parsifaliga” tuttav, näis “Tannhäuseri” mängimist nautivat. Mõistagi nõuab Wagneri esitamine suurt keskendumist, virtuoossust ja enesedistsipliini, ent need omadused koos ansamblitunnetusega on professionaalse orkestrimängu aluseks niikuinii.

Tannhäuser (Mart Madiste)
Veenusemäel.
FOTOD HARRI ROSPU

mulje

Kui Tšaikovski oleks Tartut väisanud

VIRGE JOAMETS

Tatjana nimepäeva pidu. Onegin (Linus Börjesson, paremal) ja Lenski (Roland Liiv) on tülis, vasakul põrnitseb mõisaproua Larina (Annaliisa Pillak).

Pjotr Tšaikovski ooper "Jevgeni Onegin". Esietendus 6. aprillil 2013 Vanemuise väikeses majas. Muusikajuht ja dirigent: Paul Mägi. Lavastaja: Dmitri Bertman. Kunstnik: Igor Nežnoi. Kostüümid: Tatjana Tulubjeva. Valguskujundus: Imbi Mälk ja Andres Sarv.

Armas Nadežda Filaretovna von Meck!

Andke mulle palun andeks, et minu viimastest kirjast Teile on möödunud niivõrd palju aega. Igapäevased edasilükkamatud asjaotimetused, esietendusega seotud sigin-sagin ja ametlik kirjavahetus on nõudnud nii palju vaeva, et tõelisele sõbrale ja mõttekaaslasele, nagu Teie seda mulle olete, kirjutamine on jäänud täiesti unarusse. Seda enam tahan oma pikale veninud vaikumist täna tasa teha ja jutustada Teile oma kõige armsama ooperi, mis, nagu Te hästi teate, on "Jevgeni Onegin", ettekandest meie suure isamaa kaugel äärealal, Liivimaa kubernangus asuvas väikeses linnakeses Jurjevis, mis minu hinge üle mitme aja äraütlemata suurel määral rõõmustas.

Selles linnas ei räägitagi põhiliselt meie armsat emakeelt, nagu mina seni arvasin. Seda suurem oli minu rõõm kuulda lauljaid ja lauljannasid püüdlukult meie kaunist Puškini keelt hääldamas. Ja nad said tõe-

poolest ka aru, mida nad laulsid, ega olnud teksti lihtsalt pähe tuupinud, nagu ma kaugemal lääne pool olen pahatihti kahetsusega märganud.

Ja kas teate, kes oli lavastaja? Te ei arvaks seda mitte iialgi ära! Ütlen siis ise: meie armas hea tuttav Dima, kes, nagu ta mulle jutustas, on seda minu tükki nüüdseks juba kokku kaheksa korda lavale seadnud! Selline arv lavastusi ühest ja samast teosest ei tohiks ju tähendada mitte midagi muud kui tühimust, ütleksin lausa – tülpimust ja vastikust. Kas Teie suudaksite mulle seletada, kuidas on võimalik kaheksa korda järjest ühte tükki vaimustavalt ja ikka värskest lavale tuua! Aga on! Dima jutustas mulle, et alles nüüd mõistis ta tõeliselt, mida selle teosega teha ja kuidas seda lavastada. Ning lugu ise – see on ju meie armas Puškin! Kui ma nüüd järele mõtlen, siis saan aru, et ajasin Teile ennist jama – Puškinist ei ole võimalik tühineda! Ja mul on hea meel tunnistada, et Dimale pakub väga suurt rõõmu ka minu muusika. Nagu Te teate, on see teos mul südameverega kirjutatud, ning Dima on seda mõistnud, võibolla midagi sarnast ülegi elanud...

Aga nüüd peamise juurde. Te ju mäletate, et kui ma "Onegini" valmis sain, oli paljude meelest kõige suurem probleem, nagu ei toimuks selles ooperis mitte midagi. Igav! Ilma efektideta! Ei vaaraosid,

printsesse, lahinguid ega püramiide! Seda heideti mulle ette ja hõõrutati nina alla. Istudes aga selle väikelinna väikeses ja hubases teatris, olin igast hetkest, mis minu silme ees avanes, lausa võlutud. Meie Dima on ikka väga andekas poiss! Kasvõi ooperi algus! Ma ei ole mitte kunagi varem näinud, et proua Larina võiks peita endas nii palju varajatud saladusi, nagu Dima laseb välja paista. (Muide, selle lauljanna, Annaliisa Pillak on tema nimi, peaks tooma tingimata Moskvasse ja püüdma rakendada mõnes koomilises ooperis suures osas!) Või võtame Tatjana nimepäeva. Milline nägude ja pooside kaskaad! Just seesugusena olen minagi neid inimesekesi, üksnes klatšiga oma elu sisustavaid tüüpe, meie mõisates käitumas näinud. Oh, millised tühisused! Aga selline on elu! Ja kui ehedaina nad meile lavalt vastu vaatasid!

Üksnes mõnes pisiasjas ei ole ma meie Dimaga päris nõus. Tatjana nimepäeva suures möllus võib sootuks märkamata jääda võtmestseen, miks lõpuks kõik nii juhtub, nagu juhtub – see on Onegini ja Tatjana tantsunumber, kui viimane Onegini juurest põgeneb. Olen ka ise osalt süüdi, see koht on mul ajaliselts liiga lühike, peaksin seda vist veidi revideerima, aga Dima on selle millegipärast seadnud lauas lõbutsevate külaliste taha, kust ei pruugi seda lihtsalt näha, kui just pilguga ei tea otsida.

Ja Tatjana ning Onegini kohtumisstseen, kus Onegin viisakas vormis oma mittehuvil hakkab, sellega ma ei taha kohe mitte kuidagi nõustuda. Tatjana vaheldumisi tõmbus või tõukus Oneginist, vastavalt sellele, kumb sõnum, kas lootus või lootusetus Onegini huulilt pudenes – see oli päris huvitav lahendus. Aga Tatjana, kes kohtumise eel oma tormakat tegu kahetseb ja häbeneb, nihutab end lõpuks lausa Oneginile külje alla! Ennekuulmatu! Nii ei toimi ju mitte ükski endast lugu pidav neiu, saati siis aadlipreili! Ja üldse, need koori mehed, mõni üksik välja arvatud! Oo taevast! Te teate ju, et ma vihkan armeeteenistust, aga nüüd näen, mis juhtub, kui sellest loobuda – aadellik vääriskas hoiak on täiesti kadunud! Marssima saadaksin ma need mehed, kuu aega järjest, kaheksa tundi jutti, alles siis võiks nad tagasi lavale lubada!

Aga kuidas mulle meeldisid selle lavastuse tarvis ömmeldud kleidid! Olgu, see vist polnud lausa Puškini kaasaeg, mida mina oleksin eelistanud, aga pärast kõiki neid vulgaarseid kontorikostüüme, mis naiste jalad altpoolt põlvi paljastavad (ja mis on minu muusika iseloomuga lihtsalt karjuvas vastuolus), võisin olla rahul. Ja kas teate, lavakujundus tuli mulle kuidagi tuttav ette. Dima usaldas mulle, et see on ühest veel tema lapsepõlves Moskvas laval olnud “Oneginist” – suurim lavastaja, kes eales elanud, Stanislavski, tõi minu teose 1922. aastal Moskvas välja ja seda mängiti seal aastakümneid, nii et isegi nelikümmend viis aastat hiljem sündinud Dimal õnnestus seda näha. Selle eeskujul on lavale ehitatud sammastik, mida saab vähese vaevaga ümber tõsta ja muuta mõisa verandaks. Tatjana magamistoaks või ballisaaliks. Piltide vahel on eesriidel näha isegi fotosid sellest vanast lavastusest.

Kõige suurem üllatus tabas mind aga muusikat kuulates. Millised lauljad! Oh, kui Te ometigi saaksite samuti siia sõita ja neid kuulata! Muidugi, saan aru, maa on pikk ja toimetused Teie mõisas ei lase Teid praegu nii kaugele tulla, seega pean ise lähemalt jutustama.

Üks Tatjanadest, Maria Fontosh, on sünnilt meie kaasmaalanna, ehkki elab juba aastaid Rootsis. Kui armsalt kõlas tema huulilt meie kallis emakeel. Ja milline hääl – kaunis ja kõlav! Karmen Puis on natuke küpsema ja vaiksama häälega, aga kui kena ta välja näeb! Ja näitlemine! Just sellist, üht-aegu õrna, kuid samas tugevat neidu pidasin ka mina silmas, kui oma ooperit kirjutasin. Kuulus kirjastusest oli mõlema lauljanna esituses lihtsalt võrratu! Ka Olgasid oli kaks. Jovita Vaškevičiūtė oli väga uhke

ja särav metso, kuid Teele Jõks oli lapselikuma, st veidi vaiksama häälega, ja kui ehaldalt ta seda lapsikut tuulepead kehastas! Onegini osatäitja Linus Börjesson on nagu Puškini originaal, st tema joonistusega väga sarnane. Oh, tal vaesesel ei ole päris selget arusaama, mida see Onegin teeb või mõtleb; ta ei suuda ilmselt ise inimesena selliselt käituda, noort siirast tütarlast endast eemale tõugata ega toimiks elus iialgi nõnda. Aga on siis üldse selliseid mehi, nagu see meie Onegin, olemas... Hea küll, temagi laulis kenasti, Fontoshi kõrval jäi ta ehk veidi kahvatuks, aga Puisiga sobis hääleliselt hästi. Kuid millise rolli tegi Lenskina Merüna Vitulskis, seda oleksite Te küll pidanud kuulma! Ma ei ole ammu tehniliselt nii head ja säravatämbrilist tenorit kuulnud. Kui sügavalt ta oli läbi tunnetanud oma duellieelse aaria ja millise sisseelamisega ta seda laulis! Publik oli vaimustuses ja plaksutas talle tuluselt. Muide, Teele Jõks jutustas mulle etenduse järel õhtulauas, et temagi oli Vitulskise laulu väga imetlenud ja kui nad olid lauluõpingutest vestelnud, tulnud välja, et Teele vanaisa, kes oli omal ajal seal-samas Jurjevits väga tunnustatud lauluõpetaja, olevat olnud Vitulskise õpetaja õpetaja! Elus on kummalisi kokkusaadumusi, kas pole! Roland Liiv samas osas oli teravam tämbri häälega, ent tabas oma mängus jällegi midagi ehtsalt venepärast, pealegi meenutab ta hämmastavalt legendaarset Lenskit Leonid Vitaljevits Sobinovi. Teil peaks tema foto kindlasti olema, vaadake, Liiv on temaga äraütlemata sarnane! Vürst Gremin on juba eakam ohvitser, piisavalt elutark, et õrna ja puhast lillekest, nagu Tatjana on, osata märgata ja hinnata. Koit Soasepp oli väliselt üdini autokraatne tüüp, kuid oma aariat lauldes avaldus tema soe loomus, mida Tatjana temas ju hindaski, ning mis ei jätnud ka saalis mitte kedagi külmaks, vastupidi! Samuti tegid mu südame soojaks mõlemad njanjad, nii Merle Silmato kui ka Valentina Kremen, nad olid

viimse žestini täiesti ehtsad vene memmekehed.

Peaksin jutustama veel mõnestki väiksema osa täitjast, ent sinne sulg on kuidagi vilets ja ka paber hakkab otsa saama, aga mitu kirja on veel tarvis valmis saada, enne kui homme uut paberit saan nõutada, nii et nendest siis järgmine kord. Ütlen veel nii-palju, et kogu Vanemuise muusikatrupp oli tubli ja üldsegi mitte rutiinis kinni, nagu ma meie suurlinnades seda olen pidanud tõdema. Kahju muidugi, et mängijaid orkestriauku nii vähe mahub. Kas Te kujutate ette, kuidas mu muusika kõlab, kui on kõigest kolm pulti esimesi ja kaks pulti teisi viiuleid!!! Pean neile seega au andma, mööndes, et enamasti suudeti kuulaja ära petta ja jätta mulje tunduvalt suuremast koosseisust, kui tegelikult oli. Dirigent Paul Mägi, kellega mul oli au tutvuda, on suurte

kogemustega ja juhtis kogu etendust ühtaegu emotsionaalselt ja kindlakäeliselt, kusjuures ta väitist, et polnudki varem seda teost juhitanud – uskumatu lugu, kas pole?!

Aga nüüd pean küll lõpetama. Olen Teele heatahtlikkust ja aega juba kurjasti tarvitanud. Pea valutab jälle hirmsasti suurest pingest, mis tekis seoses tähelepanuga, mida

mulle siin ohtralt osutati ja mida ma nii viletsalt talun. Järgmisel korral kirjutan pikemalt, mida ma üldse sellest väikelinnast ja nende teatrist arvan. Sel hooajal oli neil kokku ainult seitsmeteist ooperietendust, kas Te kujutate seda endale ette! See-eest on iga teine etendus mingi mõttetutu tilulil, nad nimetavad seda muusikaliks. Aga muidu on siin päris kena ja rahulik. Mõelge hästi järele, äkki tasub oma järgmist Euroopa reisi planeerides püüda sellesse väikelinna põigata. Siia saate kenasti tulla oma isikliku vaguniga, ja armas puitpitsiline vaksalihooone tervitab saabujaid koduselt. Võibolla võtaksime ette isegi lõpuks kohtuda ja koos etendusele minna?

Südamlike tervitustega ja igavesti Teie, Pjotr Iljits

Onegin (Linus Börjesson) ja
Tatjana (Maria Fontosh).
FOTOD ALAN PROOSA

Vaade Eesti Kontserdi hooaja teisele poolele

TOOMAS VELMET

professor, tšellist

Tuleb alustada samade sõnadega kui hooaja esimese poole ülevaadetki: **Eesti Kontserdi** ajavahemikus 1. jaanuar – 16. mai korraldatud kontsertide arv on kordades suurem kui minu külastatud 16 kontserti, millise päris põneva valiku tegi ajakirja toimetus. “Põnev” on hinnanguline ütlemine ja kindlasti positiivne, sest näitab, et on, millest valida. Eraldi toonitaksin valitud läbilõike mitmekesisust. Eelneva tõestuseks püüan välja tuua žanrilise mitmekesisuse, kuigi see on keeruleine ja kohati ka võimatu.

Esimene pähele oligi 9. jaanuaril toimunud maailmakuulsa **Terem Kvarteti** kontsert. Kuhu seda liigitada? Koosseis soprandomra, altomra, bass ja bassbalalaika eeldaks nagu folkansambli, kuid repertuaar on Bachist Piazzollani ja edasi veel *crossover*, kutsutakse neid aga kõige sagedamini džässifestiivalidele. Esinenud on nad ka Queen Elisabeth Hallis, kus toimuvad vaid sümfoonia- ja kammerkontserdid. Kontsert Estonia kontserdisaalis läks peaaegu täismajale ja pakus mõneks hetkeks ka huvi, kuid muutus kiiresti igavaks. Arvan, et sellel oli kaks põhjust: esiteks muutub ansambli kõlapilt kiiresti ühetaoliseks ja teiseks tüütavad esinejate üsnagi estraadlikud naljad, nii et ma liigitaksin Terem Kvarteti selle kontserdi nn professionaalse vene estraadi valdkonda, aga ei vaidle ka kellelegi vastu, kes nii ei arva.

Järgneva viieteistkümne kontserdiga oli mõnevõrra lihtsam, kuigi žanrimikse leidus siingi. Neist kuuel oli laval sümfooniaorkester ja juba see asjaolu lihtsustab žanrimääratlust. Esimene orkestrikontsert oli

küll **ooperigala**, aga laval oli **ERSO** ja puldis maestro **Eri Klas** ning toimus see 25. jaanuaril Estonia kontserdisaalis. Tänavu möödub ju 200 aastat kahe suure ooperilooja Verdi ja Wagneri sünnist ning loomulikult oli galakava nende vahel jagatud. Solistid olid neljast ooperiteatrist, kaks eestlast, **Annely Peebo** ja **Heli Veskus**, liisaks tenor **Jyrki Anttila** Soomest ja bass **Krišjānis Norvelis** Läti Rahvusooperist. Kõik solistid olid autorite ja esitava tasemel. Kahjuks jäi tulemata Koit Soasepp, teda ei ole mul veel õnnestunud kuulda. Eri Klas ja ERSO näitasid ennast Wagneri partituurides silmapaistvalt just oma ehtsa kõlakultuuriga.

Üks ooperiga seotud kontsert toimus jaanuaris veel, mida oli ka raske žanriliselt liigitada, ja see tundus olevat taotluslik. Pealkirja “**Don Quijote ja Don Juan**” kandval kontserdil ilmus lava ette “ehitatud” lavale kolm meest, üks istus klaveri taha ja teised kaks kadusid sirmide taha, et sealt kordamööda või korruga välja ilmuda. Veelgi segasemaks muutis asja see, et kontserdil puudus kava ja teadustamine klaveri taga oli kaugel informatiivsusest ning toimus umbes nii: “Mozart – Sarastro” ja siis arvatavasti Priit Volmer esitas Sarastro aaria Mozarti ooperist “Võluflööd”. Tegelikult ei saanudki kuulaja teada, kes klaverit mängis, kes laulsid ja mida esitati. Kogu õhtu pidi vist kujutama salongi, kus kõik tunnevad kõiki ja ammuks siis esitatavat muusikat. Mina olin kutsumata külaline ja “suhu ei saanud midagi”, kuigi ega muusikaliselt midagi halvasti ei tehtud. Tegelikult ma ikkagi tundsin ära klaverimängija, kelleks oli **Siim Selis** ja teine laulja oli vist **René Soom**, aga see ei parandanud üldmuljet. Ka kontserdil “**Hümnid läänerrannikult**” Nigulistes, esitajateks **Vox Clamantis** ja **SaxEst**, ei olnud žanrimääratlus ühene. Koosseisult kammermuusikale vihjav, kuid esitava ja kontserdipaiga järgi otsustades selgelt kammermuusika piire ületav. Kavas

oli gregooriuse koraale uudisteosteni ja pean vaid nõustuma Igor Garšnekiga tema Sirbi arvustuses: “(...) kui hästi sobivad tegelikult tämbriliselt kokku gregooriuse koraal ja saksofonide kõlavärvid. Monooodia, siis heterofoonia, seejärel juba vokaalanambli ja saksofonide imitatsiooniline dialoog – kõik see mõjus ütlemta organiliselt ja isegi ajastutruult(!)”. Kontserdil esitati **Helena Tulve**, **Mirjam Tally**, **Arvo Pärdi** ja **Tõnu Kõrvitsa** teoseid, seejuures Mirjam Tally “Tähed” esiettekanedes. Minu kuulnud Eesti Kontserdi kontsertidest, kus esitati nüüdismuusikat (neid oli kolm), oli see kahtlemata parim ja publikusõbralikum.

Eesti Kontserdi kavad on põnevad ja mitmekesised; vahel teeb žanriline mitmekesisus raskeks nende liigitamise.

Veebruarikuu algas pauguga ja selle paugu kaja ulatub minu kõrvu tänaseni. Tallinna külastas **Toulouse'i Rahvuslik Linnaorkester** (Orchestre National du Capitole de Toulouse) koos oma peadirektori **Tugan Sokhieviga**. Orkestrit reklaamiti kui Prantsusmaa kolmandat orkestrit, pidades silmas vist, et paremuselt kolmas ja et esimesed kaks on **Prantsusmaa Rahvusorkester** (Orchestre National de France) ja **Pariisi Orkester** (Orchestre de Paris). Ma ei tea, kes neid orkestreid ritta seab ja milliste tunnuste järgi, kuid ühte pean küll ütleva: Toulouse'i Linnaorkester ei ole kriipsugi võrra madalamal kui eespool mainitud Pariisi orkestrid. Ühesõnaga see orkester on maailma üks tippudest ja kontsert 17. veebruaril Estonia kontserdisaalis jääb selle hooaja pärliks. Solist **Elisabeth Leonskaja** (klaver) on meid varem külastanud Kurt Masuri ja Prantsusmaa Rahvusorkestriga ning esitas talle omase süvenemisega seekord Schumanni Klaverikontserdi. Kuid kontserdipublik “aktiveeriti” ikkagi

Berlioz “Korsaari” avamänguga ja kava ti- puks oli Tšaikovski Neljas, mida ma pole ammu sellises meisterlikus ettekandes kuulnud ning mis meenutas mulle Leningradi Filharmoonikuid Mravinskiga möödunud sajandi kuuekümnendatest aastatest. Eraldi peaks mainima Põhja- Osseetiast pärit maestro **Tugan Sokhievit**, kes teeb praegu peadpöörivat karjääri Euroopas ja eriti Prantsusmaal ja kelle tä- helend on absoluutselt võrreldav tšerkess **Juri Temirkanovi** ja tema kaasmaalase **Valeri Gergijeviga**, meeles pidades veel se- da, et nad kõik on õppinud Peterburi kon- servatooriumis.

Tunnistan, et ma ei ole suur džässi asja- tundja, kuid **Estonian Dream Big Bandi** kontserdile “**Eesti džässi antoloogia**” 20. veebruaril Pärnus läksin ma suure huviga. Kui mulle selles žanris midagi huvi pakub, siis on selleks bigbänd oma klassikalisel ku- jul ja teiseks eesti oma muusika. Ma ei pi- danud milleski pettuma, pigem olin vai- mustuses, et tänapäeval on veel hulk väga häid pillimehi, kes peavad vajalikuks ka eesti asja ajada, eesotsas 2011. aasta Rah- vusringhäälingu aasta muusiku, **Siim Aimlaga**. Pärnu kontserdil olid vokaalsolis- tideks **Hedvig Hanson** ja **Kristjan Ilumäe**. Hanson on tuntud ja omal alal väga hea, noor Kristjan Ilumäe oli mulle aga uudi- seks ja seda meeldivamaks, et selles eas mees valdab žanrit nii heal tasemel. Eesti džässi antoloogia sel kontseril oli nii mul- jetavaldav, et see autorite nimekiri tuleb avaldada: **John Pori, Kurt Strobel, Paul Tammeveski, Valter Ojakäär, Uno Loop, Uno Naissoo, Lembit Veevo, Kustas Kikerpuu, Olav Ehala, Tiit Paulus, Meelis Vind ja Raivo Tafenau**. Siim Aimla seaded olid väga professionaalsed, kui midagi puu- du jäi, siis bigbändi *piano* värvi – sordiini- dega vase-*piano*’t, mis mind alati vaimus- tab. Meestele tuleb aga ainult edu soovida ja kahju, et meedias päris tõsiseltvõetavat arvustust sellest kontserdist ei kohanud.

Arvan, et ei ole palju kontserdikorral- dajaid, kes võtaksid korraldada sooloõhtu löökpillimängijale ja tuubamängijale klave- ri saatel. Eelduseks on muidugi, et sellised virtuosid on olemas ja et nende reper- tuari vastu on võimalik huvi tekitada. 26. veebruaril Estonia kontserdisaalis pandi selline märk maha. Esinesid **Heigo Rosin** ja **Madis Vilgats**, klaveril **Kristi Hinsberg**. Kavas oli teoseid viielt eesti heliloojalt ning neljalt välisheiloojalt nii ühele kui teisele pillile ja lõpuks ka kogu triole, autoriks **Ülo Krigul**. Teiste eesti heliloojate, **Liis Viira, Rein Rannapi, Erkki-Sven Tüüri** ja **Raimo Kangro** teosed keskendusid löökpillidele,

Hooaja üks tippe oli Toulouse’i Rahvusliku Linnaorkestri kontsert koos oma peadirigendi Tugan Sokhieviga.
FOTO ICARTISTS

Madis Vilgatsile jäi esitada oma pillile kir- jutatud välisautorite looming. Kontserti oli põnev jälgida ja nüüdseks juba teame, mis sai edasi Heigo Rosinast. Arvan, et sama kaugele oleks võinud jõuda ka Madis Vilgats.

Eesti Kontserdi “Lõunakontsertide” tra- ditsioon on üks kestvamaid ja väärtuslike- maid algatusi, mis alati toob kontserdisaali publikut täis. 12. märtsil astus lavale **trio Artimus: Anna-Liisa Bezrodny, Henry- David Varema ja Irina Zahharenkova**. Kavas Tšaikovski Trio a-moll *op. 50* “Suure kunstniku mälestuseks” ja sissejuhatuses Haydni Trio G-duur nn “Mustlasrondo”. Tšaikovski triot ei mängita just sageli. Nii teose pikkus kui ka nooditeksti raskus ja eriti teise osa *Tema con variazoni* vormiline keerukus on probleemid, millel pole liht- said lahendusi. Trio Artimus on teose võt- nud repertuaari, et see sinna jääks. Esitus oli vaimustav ja vastavalt reageeris ka roh- kearvuline publik. On tõsi, et mitte kõigil kammermuusikakontsertidel ei ole saalid täis, aga kui klaveritrio akadeemilist kava tuleb kuulama selline hulk publikut, keda on kordades rohkem kui fänne Eesti jalg- palli Premium-liiga mängudel, siis on kontsertide külastatavusega Eestis kõik korras.

Eesti Kontsert korraldab harva kontserte Tallinna raekojas, mis on mõistetav, sest se- da saab teha ainult vaikselt hooajal, kuna saa- li aknad ei pea kinni platsi lauskõrtsimelu.

16. märtsil külastas meid rootsi muusik

Martin Fogel. Kavalehel oli kontserdiar- vustusi Jaapanist, Itaaliast ja Soomest. Tsiteeriksin neist ühte: “veenev ja kirklik, suur ja võimas, majesteetlik ja suurepära- ne”. Proovige nüüd arvata, millise instru- mendi sooloõhtuga on tegu. Teie suureks üllatuseks on see klassikaline kitarr, mis oma kõlalistel omadustelt eriti öelduga ei kattu. Kontsert iseenesest polnud ju laita ja kahtlemata on Fogel väga hea mängija, kel oli kavas ka eesti muusikat, Eespere “Evo- catio” aastast 1998. Aga kui jaapani arvus- taja nimetab Fogelit “rootsi geenuseks”, siis siin ei saa ma neid hinnagulisi geeniusi tõ- siselt võtta ning arvan, et reklaamiga üle- pakkumine teeb pigem halba, kui et meeli- tab juurde mõne kuulaja.

Kuid liigume nüüd kontserdihooajaga märtsi lõppu, mil oli aeg leida Eesti Kont- serdi kavadest ka **sakraalseid suurvorme**. 24. märtsil kõlas Estonia kontserdisaalis **Liszi Reekviem** ja 25. märtsil sama autori “**Via crucis**”. Kui Liszt 1865. aastal vaimu- likuks ordineeriti, hakkasid teda jälitama mõtted, et kõik on tema vastu, kuna ta sakraalmuusikal polnud erilist edu. Paistab, et see tendents jätkub, sest ka sellel Reek- viemi ettekandel polnud liiga palju publi- kut. Tuleb siiski öelda, et esituse osas ei ole küll ühtegi etteheidet ei koorile (**RAM**) ega solistidele-ansamblistidele **Urmus Pöld- male, Aleksander Arderile, Hideyuki Nishimurale** ja **Uku Jollerile**, organist **Ene Salumäele** ning vaskpillide ansamblile **Erki Möller, Andres Peetson** (trompet),

Andres Kontus, Peeter Margus (tromboon) ning **Madis Metsamart** (timpanid). **Mikk Üleoja** juhatab dirigendina vägesid. “Vana” Liszt, teose kirjutamise ajal 57-aastane, polnud ilmselt huvitatud mitte niivõrd oma loomingu edust, kuivõrd sisust ja teksti primaarsusest. Seetõttu on ka Reekviem muusikaliselt fragmentaarne ja lühikestele vormielementidele toetuv, mis teeb nii esitamise kui kuulamise keeruliseks, kui ei ole soodumust teksti süüvida. Vaatamata kõigele öeldule, pean Liszti Reekviemi esitust Mikk Üleoja suureks saavutuseks ja tõsiseks täienduseks RAMi repertuaarile.

Kolmanda sümfooniakontserdi andis minu kuulatavasse assortiisse 28. märtsil **Tallinna Muusikakeskkooli sümfooniaorkester** ja see oli äärmiselt positiivne üllatus. Muusikakeskkooli orkester koos kolme kooriga: **TMKK noortekoor**, **TMKK kammerkoor** ja **Eesti Filharmoonia Kammerkoor**, esitasid ameerika helilooja **Morten Lauridseni** (1943) suurvormi “**Lux aeterna**” (1997) ning seejärel **Debussy** “**Nokturnid**”. Orkestriga töötab **Mikk Murdvee**, kooridega tegelevad **Ingrid Kõrvits** ja **Janne Fridolin**. Ma ei valeta, kui ütlen, et kontsert valmistas mulle elamuse, mida võib võrrelda Toulouse’i Linnaorkestri kontserdiga. Kui Lauridseni vokaalsümfoonia suurteos vaimustas viimistlusega, mis mõnevõrra ületas teose enda väärtused, siis seda suurem oli Debussy “Nokturnidest” saadud elamus. Teose esitus oli ka kõige kõrgematest nõudmistest lähtudes igast aspektist nauditav, sellele lisandus boonusena nooruslik hasart ja professionaalne suhe esitavaga ning usaldus oma mentori Mikk Murdvee vastu. Nii sünnivad kunstis imed!

Aprill algas **nüüdismuusika turmtulega** ansambliit **Resonabilis** ja **Rahvusmeeskoorilt**. Kahel kontserdil esitati üheksa eesti helilooja uut teost, neist kaks esiettekanetena, pluss veel kolme välisheilooja teosed loomisaastatega viimase kahekümne aasta piires. Vaatamata asjaolule, et kumbki kontsertidest polnud ajaliseltselt pikk, mõjusid nad uimastavalt, millest aja kulgedes kujunes igavus. Mul ei ole etteheiteid ühelegi heliloojale, kelle looming Resonabilise kavas kõlas: **Eugene Birman**, **Toivo Tulev**, **Margo Kõlar**, **Tatjana Kozlova**, **Galina Grigorjeva**, **Kristjan Kõrver**, **Helena Tulve** või RAMi kava autoritele **Evelin Seppar**, **John Tavener**, **Gavin Bryars**, **James MacMillan** ja **Mart Siimer**, pigem olen uhke, et meie eesti heliloojad on maailma tipptasemel, kuid doos oli tappev. Ma kummardun sügavalt eriti RAMi “kõogi-

poolega” tehtud töö (Mikk Üleoja) ees, see on super, ja Resonabilise ees, kes pole põlanud vaeva omandada ülekeerulisi partituure, kuid eelistan alati Vox Clamantist SaxEstiga, sest kontrastil baseeruv kunst äratav. Muusikakunsti edu võti on mitmekesisus, nii ajastuline kui žanriline vaheldusrikkus, aga see ei ole kindlasti mingi saladus ei Resonabilisele või veel vähem RAMile – küllap siin olid mingid muud põhjused. Peaaegu sama võiks öelda ka **Hortus Musicuse** kontserdi “**Paradiis ja Põrgu**” kohta, kus nii paradiisi kui ka põrgu kujutavate teoste loomisaeg mahtus XVII sajandi esimese poole vähem kui 30 aasta sisse. Kuid selle kontserdi päästis instrumentalistide ja vokalistide meisterlikkus. Mõnevõrra ähmaseks jäi lavastaja **Georg Rooteri** (Saksamaa) osa, kuid see võib olla minu viga, et ma seda ei märganud.

Aeg kulgeb nobedalt ja hooajad, Eesti Kontserdi puhul just nimelt hooajad, lõpevad, et siis kohe suvehooaega nautima tormata. Aegade jooksul (ligi 20 aastat) on **Pärnu Linnaorkestrist** kujunenud EK hea koostööpartner. See on väga tervitatav nähtus, sest see orkester ei ole lihtsalt üks väikelinnaprojekt, vaid väga heal tasemel kollektiiv, mis järjekindlalt näitab ja annab publikule kuulata eesti interpreete, on võimeline esitama repertuaari läbi kogu muusikaajaloo ja ei kohku ka Wagneri partituuride ees, eriti kui sel heliloojal on “ümarmune” tähtpäev. 26. aprillil lõpetas PLO oma peadirigendi **Jüri Alperteni** juhatusel hooaja Pärnu kontserdimajas päris põneva kavaga. Kes meist saaks hoobelda teadmise, et tunneb hästi Weberi sümfooniaid? Tuleb välja, et neid on lausa kaks. Kontsert algas ki Weberi sümfooniaga nr 2 C-duur. Lugu on täiesti kuulatav, aga tõeliselt heaks tegi selle ikkagi PLO ja tema maestro hasartne esitus, mis on küll teada “kaubamärk”, aga üllatab ikka ja jälle. Ja edasi Wagneri loomingu, kõigepealt “Wesendoncki laulud” Heli Veskusega ja lõpetuseks “Siegfriedi idüll”. Hea publik, uskuge mind, pealinnast ca 100 km kaugusel, riigi parima akustikaga kontserdisaalis toimub sündmusi, millest peab osa saama. Ma ei hakka ümber jutustama, tulge ise kuulama, kuid juhin tähelepanu, et see on tase. 4. mail lõpetas aga Pärnu Kontserdimaja hooaja **ERSO** kavaga “**Gloria**” koos **Eesti Filharmoonia Kammerkoori**, solistide **Kaia Urbi**, **Marianne Pärna**, **Raul Miksoni**, **René**

Eesti Kontsert on saavutanud taseme, mis peaks rahuldama kuulajaid kõigis kontserdimajades, muudel lavadel üle Eesti ning väljaspool Eestit.

Soomi ja **Uku Jolleriga** ning maestro **Neeme Järvi**ga dirigendipuld. Vaatamata sellele, et samaaegselt alustas keegi ca 2000 “põrguingliga” Pärnus motohooaega, ummistades kesklinna, läks kontsert siiski täismajale. Kui seda võrrelda pealinnaga, siis Tallinnas pidanuks elanike arvule toetudes täituma kümme saali. Kontserdi kangelanna oli kõigi kolme teose solist **Kaia Urb** ja seda eriti Poulenci “Glorias”, kus ta asendas viimasel hetkel **Kädy Plaasi**. Võis taas veenduda, kui hea on Pärnu kontserdimaja akustika ning kui hea on Neeme Järvi. Võtame seda juba kui iseenesest mõistetavat asja, kuid peaksime endale selliseid väärtusi ikka ja jälle teadvustama ja neid hindama. Tallinnas aga lõpetas Eesti Kontserdi hooaja hoopis **Vanemuise sümfooniaorkester Paul Mägi** juhatusel ning soleeris professor **Ivari Ilja**. Selline tendents, et hooaega ei lõpetata kohaliku esinejaga, on uus ja paljutõotav nähtus pealinna ja mitte ainult pealinna muusikaelus. Sama paljutõotav on asjaolu, et meie kodumaised artistid toovad saalid täis. Pole üllatav, et ERSO kontsert

Järviaga toob täismaja, kuid üllatav on see, et Tallinnas on Vanemuise sümfooniaorkestri kontserdil samuti saal täis ning tormilise vastuvõtu saavad nii orkester koos dirigent Paul

Mägiga kui mõistagi ka armastatud pianist **Ivari Ilja**. Ilja ei esitanud tavarepertuaari, vaid vähem mängitavaid Schumanni Introdüksiooni ja Allegro apassionato op. 92 ja Chopini Andante spianato ja Suurt hiilgavat poloneesi ning võlus oma oskuste ja kogemustega saali päevi ja pianiste näinud Steinwaylt välja suurepärase, neile heliloojatele omase kõla. Imetusväärne oli orkestri partnerlus Paul Mägi juhatusel, seda eriti Chopini teoses. Kontserdi teine pool kuulus Ottorino Respighi kuulsale “Rooma triloogiale”, millest kõlasid “Rooma purskaevud” ja “Rooma pidustused”. Suurepärase teosed selleks, et näidata orkestri võimeid ja võita pealinna publiku poolehoid, mis ka võideti.

Eesti Kontsert on saavutanud taseme, mis peaks rahuldama kuulajaid kõigis kontserdimajades, muudel lavadel üle Eesti ning väljaspool Eestit. Tuleb loota, et kavandatav omandivormi muutus ei tapa seda, mis organisatsioonis on head – eelkõige on selleks inimesed, nende teadmised ja kogemused – ning arendaks neid valdkondi ja tingimusi (ruumid, instrumentarium), mis arendamist vajavad.

“Jazzkaare” festivalimustris välja joonistunud häälekaared

MARJE INGEL

kuulamishuviline

Tänavuse “Jazzkaare” fookuses olid pianistid ja lauljad, kelle kohta poleks saanud kasutada nõudlikku terminit “virtuoos”. Ei midagi sellist, nagu kaks aastat tagasi, kui võisime samal festivalil nautida nii Bobby McFerrini kui Michael Schiefeli etteasteid. Siiski leidis tänavugi üks, kellele meeldis samamoodi vigurdada nagu Michael Schiefelile (temast pärastpoole), ja teine, kes naeratas sama mahedalt nagu Bobby McFerrin – nimelt Gregory Porter. Kodumaistest esinejatest kõlas Puzzle täpselt nagu omaaegne Collage ja Hedvig Hanson mõistagi nii nagu pidigi.

Mõlemad tõmmunahalisel lauljad, “Jazzkaare” avaõhtul esinenud **Zara McFarlane** ja festivali lõpu- poole üles astunud **Gregory Porter**, kalduvad soul-jazzi poole ja võiksid kindlustada endale eduka karjääri ka üksnes heade vokalistidena. Ent muusikasõprade rõõmuks on mõlemat õnnistatud ka heliloojaandega. Luues nii muusika kui ka sõnad, vestavad nad ehtsaid lugusid, mille tekst kuulub lahutamatu viisiga kokku. Tervik mõjub minu arvates seetõttu orgaanilisemalt kui viis koos hiljem lisatud sõnadega või juba olemasoleva luuletuse viisistus. Pealekauba on igal niisugusel laulul konkreetne saamisluugu, mis annab lisaväärtuse, tõelisuse kaalu.

Tõelise elamuse mõõdupuud on samas ometi igäihe jaoks erinevad. Olen end alati

Ansamblil Hildegard Lernt
Fliegen leidlik solist Andreas
Schaerer.

FOTO JEVGENI KULIKOV

pidanud muusikaliseks kõigesõjaks, kes ei põlga ära ühtki stiili ning suudab kaasa mõelda ja kaasa elada enamikule esitajatele ka siis, kui need pole tiptasemel. Seekord juhtus aga, et kahe vokaalartisti etteasteid ma nautida ei suutnud. Need olid *fado*-lauljatar **Claudia Aurora** ja vokaalgrupp **Naturally 7**.

Viimase seitse lauljat võiksid kanda ka ühishinimetust “loomulikult suurepärased”. Tehnilisi etteasteid pole neile põhjust teha, aga kui mullu Michael Bublé kontserdil avaldas nende etteaste mulle tõesti muljet (eriti üks mikrofonideta esitatud väike *a cappella* pala), siis nüüd jättis ansambli tehniliselt laitmatu ja meeleolukas etteaste külmaks. Ehk oleksin eelistanud lihvitud komertsesituse asemel rohkem hetkeinspiratsiooni hooleks jäetud ja repertuaari poolest jazzile lähedasemat etteastet. Seda, kust jookseb piir tehnika ja kunsti vahel, on samas mõnikord raske öelda.

Claudia Aurora puhul osutus kontserdisaalis toimunud tugevamaks mälestus,

mis mattis oleviku täielikult enda alla. Hakkasin tahtmatult kõrvus kuulma 2010. aasta “Jõulujazzil” esinenud Cristina Branco imeliselt väreleva *vibrato*’ga häält ega saanud enam selle lummusest vabaks. Claudia Aurora sarnase kõlaga tämber, kuid peaaegu “sirge”, *vibrato*-vaba häälekasutus tundus Brancoga võrreldes esialgu nii võõras, et ma ei suutnudki seda vastu võtta. Tõele au andes laulab Aurora ehedamat ja arhailisemat *fado*’t kui Branco ja teeb seda hästi. Iseasi, kas autentse pärimusmuusika koht peaks olema jazzifestivalil. Branco sobib “Jazzkaarele” paremini just selle poolest, et tema ansambli muusika oli *fado* tänapäevane edasiarendus ning pillimeeste soolodes leidis sugulust ka jazziga.

Eesti pärimusmuusikat jazziga ühendanud, teed rajava vokaalansambli Collage tribuutkontserdil esinenud **Puzzle** lauljad olid ülesande kõrgusel. Erinevalt omaaegsetest eeskujudest ei tulnud neil küll jalgrattast leiutada, vokaaloolod võis üks-ühele otse Collage’i duubelplaadilt ära õppida, na-

gu tämbri- ja fraseerimise nüansidki. Jääb üle loota, et noor põlvkond ei piirdu kopeerimisega ja astub sammu edasi, töödeldes ise rahvalaule ja leides ka ise tee nende tõlgendamiseks.

Hedvig Hansonit võib võrrelda eelmainitud laulvate laulukirjutajatega. Ka tema lauludes leidub seda "tõeseerumit", mille mõju oskab esile tuua vaid nii laulu sõnad kui ka muusika loonud autor. Seekord oli Hedvigi kontserdi algus pisut konarlik, hingamine tundus olevat pisut paigast ära ja hääli tämbriolt õhem, kui temalt tavaliselt olen harjunud kuulma. Mõne laulu järel läks kõik siiski paika ja Hedvigi häälest kostis sama naiselikku sügavust ja õrnust, mida võib leida tema lauludestki. Hansoni üks suuri plusse on südamlikkusega ühendatud teravmeelsus, mis ilmneb laulude vahele räägitus. Küllap aitab seegi teda publikule lähendada.

Muusikaliste teravmeelsuste poolest ei suutnud aga keegi ületada kentsaka nimega ansamblit **Hildegard Lernt Fliegen** (tõlkes "Hildegard õpib lendama"), eelkõige ansambli juhti ja heliloojat **Andreas Schaereri**, kelle instrumentideks on inimhääli ja piiritu fantaasia selle rakendamisel.

Näiteks suutis ta oma häälega edukalt trompetit matkida puhkpilligrupis, kuhu kuulus kõrgeima häälena sopransaksofon ja kus trompetit polnudki. Teises palas kasutas ta mikrofoni nagu flööti, suunates sellesse viletaolised linnuhääle imitatsioonid. Jõulise võimete demonstratsiooni pakkus Schaerer laulus, kus ta lisaks *beatbox*-tehnikale kasutamisele vahetas ülikiiirelt ja ülisjuvalt hääleregistreid, jättes mulje, nagu oleks tegu dialoogiga vähemalt kahe inimese vahel. Peale suure hääleulatuse on Andreas Schaereri trumpideks ammentamatu annus mängulusti ja improviseerimisvabadust. Ühe pala juhatusse kirjutusmasina tippimise rütmiline soolo ning järgmine laul sai alguse sellest samast paberilehest – kirjutusmasinal valmistatud seosetute täheühendite ettelugemisest lähtunud vokaalimprovvisatsioonist. Kõige tipuks suutis Schaerer panna ka kuulajad kaasa improviseerima, juhatahes ilma iga suguse eelneva selgitusega, üksnes kujukate žestidega ansambli ja publiku vahelduvaid repliike. Ja edukalt! Eks püüdke veel väita, et eestlased on tuiamad. Tegelikult on vaja vaid inspireerivat eeskju.

mulje

"Hea on olla õppind nõid"

SANDER UDIKAS
muusik

Rockmuusika esitamisel vabanev füüsiline energia pole asjata ontlikke kodanikke ärevaks teinud. Tegu on ju animaalse väe vabanemisega, kehalisuse jõulise naasmisega. Surnuist ellu ärganud šamaanitrumm pakub transitsiooni.

Vaevalt et tänapäeva inimesel on rockile moraalselt midagi ette heita. Isegi *metal* on juba ammu ka *white*. Proge on juba veidi nõudlikuma kuulaja rock, kuid kehalisuse aspektid säilivad veidi latentsemal kujul sealgi. Šamaanitrumm tümpsatab rafineeritud maitsele vastavalt vaheldusrikkalt, andes rännakule ootamatute impulssidega hoogu juurde. Jazzile on juba juurtes ja hilisemates riisoomides paralleelselt hingepaitamisega olnud omane ka ihuline tuuseldamine. Vaevalt, et sellistki maagiat saab mustaks pida.

Kui juhtute olema lasteaiast saadik intensiivselt klassikat ja jazzi õppinud jaapanlanna, on jazzsession valge maagia harastamiseks sobiv distsipliin. Teie kandi tööetika on ilmakuulus – õnnitlen! Olete hiilgavalt relvastatud lavaliseks võitluseks kasvõi basskitarri ja kahe basstrummiga. Pean silmas **Hiromit**, kelle varem nähtud videod tekitasid võõrastust. Tema musitseerimine mõjus liiga enesekeskseks, ennastimetlevalt. Kontserdil sain ruttu aru, et sellega on kõik korras. Materjalist üleolek lubab Hiromil tihtilugu toimuvat lihtsalt kõrvaltvaatajana imetleda. Vaat mis võib sündida, kui asetada üks kõik oma tükid ära õppinud plika katalüsaatorina *bop*'i-järgse jazz'i ja progerocki vahele. See katalüüs lä-

heb käima paugust, ägedalt. Progerocki niigi aina pinget kruttivaid rütmivaheldusi rezoneerib jazzimprovvisatsiooni võimas eksitaatiline potentsiaal. Svingi- ja *bebop*'i rütmid on tänapäeval õnneks vaid üks jazz'i rakendussfäär. Vajalikul määral läbikomponeeritud progejazz, nagu seda mängis Hiromi ja nagu mängis ka läinud aastal festivalil tugevalt esinenud India altsaksofonist Rudresh Mahanthappa, on aktuaalne, moes. Ja põhjusega, sest selline kombinatsioon töötab täistuuriidel.

Säärase paduefektse jazz-rockiga seostub üks oht – selle meeleline tuhin võib kiskuda kuulaja sisemisest tasakaalust liialt kaugele välja. Tuleks jääda kindlameelseks, mitte sattuda eufooriasse või lasta tähelepanul ekselda kõrvalisele, nagu šamaani veider kehakeel ja kirevad hilbud. Hiromi puhul on selleks eksalteeritus ja tema kenad roosad ketsid. Kõik, mis ise kohale lendab ei ole veel tsirkus. Isegi kui lend toimub vastavalt siduvalle lepingule Yamaha ühetiivalise klaveriga.

Kui tavaliselt ollakse harjunud kuulsuste ümber sädistavate vilgaste asiatiide horididega, siis seekord võis nautida teistsugust vaatepilti. Pärast kontserti tuli fuajees kaua oodata enne kui kontserdilaksust õhetavate põhjamaalike kogude keskel välgatas viisaka naeratusena autogramme jagav, tüdruku kasvu Jaapani muusikaime.

1996. aastal käis "Jazzkaarel" Mezzoforte. Pärast kontserti kahetses üks härrasmees (nagu ehk mõnigi nõukogudeaegne raadiokuulaja) Islandi ansambli alatut nippi, kes keevitas kõik oma megahitid ühte kollaaži ja tegeles ülejäänud kontserdi jooksul loomingulise eneseväljendusega, mille modernne helikeel erines märgatavalt bändile kuulsust kogunud aiapeo-*fusion*'ist. Mezzoforte, Hiromi ja üldse lõviosa artisti-

de puhul on tuttava äratundmise küsimus päevakorrast maas. Veenev, jõuline esitus ei vaja appi ahhaa-efekte. Seda ei vajanud ka serblasest klahvpillimängija **Bojan Z**, kes esines koos varemgi Tallinna väisanud Prantsuse klarneti- ja saksofonilegendi **Michel Portaliga**. Väga kindlakäeliselt ja sisemise rahuga kootud klaveri- ja süntesaatoripartiid löid Portali *ad libitum* fraseeringule ja huigatustele hästi struktureeritud keskkonna, kus meetrumiga osi vaheldasid mõjuvad *rubato*-lõigud. Üks Portali pikem kompositsioon oli rütmiliselt ja ehituslikult üsna laialivalguv. Kusagil kuuenda minuti paiku jõuti sõlminguni, kus pika kaare loogika kenasti välja joonistus. Tasus oodata ja kaasa mõelda. Hea kunstniku puhul tasub kontsentratsiooni säilitamine alati ära, enamasti ilmneb peagi eesmärk, mõte, milleni taheti välja jõuda.

Michel Portali ja Bojan Z puhul oli oluline ka kogemus kava kokkupanekul. Portal on ju ikkagi juba seitsmekümne viie aastane rikkaliku pagasiga esineja. Eriti lihtne oli Hiromil, kes pani asjad paika juba esimese kompositsiooniga.

Artistliku saksofonisti **Charles Lloyd** inspireerivaim Eestis antud kontsert toimus kaheksa aasta eest Kaarli kirikus. Juba ainuüksi selline koht süstib kohatudlikkuse muusikusse spirituaalset tunnetust. Pärast seda kontserti oli elamuse võluvõim tõstnud mind sõna otseses mõttes kümme sentimeetrit ülespoole. Selline tunne püsis kümmekond minutit. Uuenenud kõnnakuga kodu poole kõmpimine pälvis äramärkimist ka sõbra poolt.

Lloyd muusikas on neegrikiriku eksalteeritud, mis avaldub jazzmuusikale oma-selt just kontsertidel. Säärane ekstaasile lähenev rõõm on ka auditooriumi jazzivõõramale osale ligipääsetav ja kaasaelatav. Sel korral tegi Lloyd veel ühe sammu laia publiku poole, kandes ette palve, mis põhineb Bhagavad Gita värssidel.

Lloyd loomingut saab juba mõnda aega hinnata kui nähtust iseneses. Tähtis pole soorituste perfektsus ja ladusus või toores energia, mida Hiromi-sugustel on lademete kaupa. Lloydile pole tema stilistikat arvestades ühtegi konarust ette heita, tegu pole lapse või vanaisa kääksutamise heldinud imetlemisega. Lloyd muusika ei valluta, vaid pigem laseb olla, endasse vaadata. Tema muusikalis-oikumeenilised taotlused jõuavad kohale ja lubavad keskenduda sisekaemusele, sellele, mida see muusika kuulajale isiklikult räägib.

Teiste kunstide kaasamisest "Jazzkaarel" on rääkida ühe filmiprojekti näitel. **Fabrizio Bosso** kvartett illustreeris lõiku ühest

Legendaarset Charles Lloyd austati "Jazzkaarel" ka Tallinna linna teenetemärgiga.
FOTO JEVGENI KULIKOV

Hea kunstniku puhul tasub kontsentratsiooni säilitamine alati ära, enamasti ilmneb peagi eesmärk, mõte, milleni taheti välja jõuda.

1962. aastal valminud Itaalia kultuslikust *road movie*'st. Midagi liiga novaatorlikku sellest ei sündinud. Mida te arvate, millist muusikat võiks jazzansambel mängida aina juhtmotiivina naasva kiire autosõidu taustaks? Terve Merepaviljoni täis rahvast vaatas aga üpris elavalt kaasa elades... filmi. Kuigi ka muusika väärinuks tihtipeale täit tähelepanu. Ansambli juht on ilusa tooniga trompetist, keda sai õnneks nautida ka pärast filmi lõppu kõlanud iseseisvates palades.

Eri kunstiliikide sümbioosist oli teisigi näiteid. Muusika ja luule sidumisele oli pühendatud terve pühapäev koondpealkirjaga "Jazz luules". Hommikukarguses alanud kontsertringkäik mööda vanalinna hoove, parke ja katuseid tasus läbitagemist ja väärrib kindlasti edasiarendamist. Armsalt kammerlike ürituste vabaõhulises elavuses hakkas muusikale sekundeerima ka John Cage'i mõistestik: kirikukellad, linnud, kohviaparaat...

Põnevamate esinejate seas olid **Anneliis Kits** ja **Raun Juurikas** koos **Karl-Martin Sinijärvega**. Nii nagu on suveräänne Sinijärve luule ja esituslaad, oli seda ka Kitse ja Juurika kaasaegse tehnika ja helikeelega katsetav sugestiivne, kohati hüpnootilinegi looming. Need polnud just tavapärased ohutud nostalgiahõngulised jazzlaulud, nagu kinnitasid aeg-ajalt mine-ma tippinud tikk-kontsad. Samal päeval toimus Kloostri Aidas üritus "Jazzimaal", kus võistkonnad Tartust ja Tallinnast maalisid jazzistandardite saatel. Hiljem kommenteeris asjade käiku Heie Treier. Võib olla, et muusika seisukohast oleks intrigeerivamgi see, kui muusikud mängivad inspireerituna valmis ja sündivatest maalist. Viimase puhul hakkaks omakorda tööle ka muusika mõju kunstnikele. Selliseks ettevõtmiseks sobivaid improviisaatoreid meil on: Anto Peti ja Anne-Liis Polli koolkond, Taavi Kerikmäe, Tunnetusüksus.

Orkester kui kameeleon dirigendi käes

ERSO kevadhooaja kaheksa nägu

KAI TAAL
muusikaajakirjanik

Kui ma üldse milleski kindel olen, siis selles, et miski pole kindel, ning see kehtib ka ERSO puhul. Meie rahvusorkestrit kuulama minnes ei tea kunagi ette, milline kontsert tuleb. Jah, 20. sajandi muusika sobib orkestrile rohkem kui kuldne klassika ning mõne dirigendiga on silmanähtavalt parem kontakt kui teisega, kuid tulemus on siiski üsna ettearvatu.

Maaailmas on orkestreid, mis kõlavad õhtust õhtusse tihti üsna sarnaselt ning tulemus ei tundu olevat seotud dirigendiga, kes konkreetselt nende ees seisab. Sageli on need tipporkestrid ning jääb lausa mulje, et ette oodataksegi inimest, kes võimalikult vähe "segaks". Tase on kahtlemata väga kõrge, ent üllatusmoment jääb sageli olemata ning tundub, et kontserdi saatust on otsustatud juba enne selle algust. Pole hetkes loomist, pole dirigendi ja orkestri vahelist sünergia.

ERSO on seevastu hoopis teisest puust. Meie eliitorkester on väga tundlik "instrument" ning dirigendi poolt erakordselt mõjutatav. Nii prooviperiood kui ka kontserdil orkestri ja dirigendi vahel tekkiv (või mitetekkiv) keemia tundub suuresti mõjutavat, milliseks õhtu kujuneb. ERSO tehniline tase ja muusikaline haaravus võib kontserditi väga erineda. Mõned neist on täiesti fantastilised, üllatades oma tehnilise meisterlikkuse ning maagilise atmosfääriga. Tulemust ei ole aga võimalik ette ennustada, seda ei "reeda" ei dirigent, solist ega kava.

Eri Klas – emotsionaalne ja pühendunud
Maestro **Eri Klas** on väga karismaatiline dirigent. Jääb mulje, et juba ainuüksi oma sarmi, soojuse, suure muusikaarmastuse ja sugestiivsusega võib ta saavutada veenva

tulemuse ükskõik mis teosega, ükskõik mis žanris. Tema juhutatud kontserdid on kantud heast energiast, need on elamusrikkad ja emotsionaalsed.

Nõnda oli ka ERSO kevadhooaja kahel kontserdil. 25. jaanuaril toimus publiku poolt väga armastatud **ooperigala**, millega seekord tähistati 200 aasta möödumist kuulsate ooperiheliloojate **Verdi** ja **Wagneri** sünnist. Aasta alguses toimuv ERSO traditsiooniline kinogitus ooperisõpradele oli rahvarohke, meeleolukas ja sai erakordselt sooja vastuvõtu osaliseks. Kontsert oli tervikuna väga nauditav, kuid eriline sära ja elaan saabus teist poolt täitnud Verdi muusikaga. Sellega võrreldes jäid esimeses pooles kõlanud Wagneri teosed mõnevõrra kahvatumaks, just orkestri poole pealt, kuigi ka seal leidis palju huvitavat. Näiteks esimese poole lõpus kõlanud "Valküüride lend", ehkki tempoliselt tavapärasest aeglasem, oli väga veenvalt üles ehitatud. Paratamatult läks mõte ka sellele, kui palju on Eri Klas elu jooksul neid oopereid juhitanud. Numbritest kumas läbi kogu tema elukogemus, üksikud aariad tõid endaga kaasa kogu ooperi sisu, meeoleolu ja värvingu.

Solistidest pakkus sel õhtul suurima elamuse sopran **Heli Veskus**, eriti liigutas tema esituses Leonora kavatiin Verdi "Trubaduurist". Veskus on tehniliselt võimekas ja stabiilne, kuid samaväärselt haaras ta sel õhtul oma muusikaalsuse ja rollide hästi läbi tunnetatud teostusega. Tenor **Jyrki Anttila** on võimsa häälematerjaliga, tema esitustes oli muusikaliselt väga palju

ilusat. Mõningaid raskusi on tal veel oma hääle valitsemisega erinevates registrites, kuid kahtlemata on tegu suure potentsiaaliga muusikuga. Bass **Krišjānis Norvelis** hiilgas suurepärase karakteritajuga, nii Wagneri Daland kui Verdi Felipe olid esitatud suure läbielamisega. Ometi tundus, et talle sobiks rohkem Mozart ja Donizetti. Ka metsosopran **Annely Peebo** esinemises oli palju meeldivat, rohkem kütkestas tema nägemus Wagnerist (kolm osa tsüklist "Wesendoncki laulud").

15. veebruaril tõi maestro Klas publiku ette sootuks teistsuguse kava, mille alapealkiri oli "**Parsifal**". Avaloona kõlanud **Tüüri "Exodus"** oli kujundatud hea pingega vaheldusrikkaks tervikuks, nii säral kui ka varjuhetkedel oli mõju ja kandvust.

Wagneri "Parsifali" orkestriversiooni (**Henk de Vliegeri** seade, "orkestraalne ot-sing") ettekanne väärib lugupidamist juba iseenesest, nagu ka loomulikult Wagneri teiste ooperite orkestrivariantide tutvustamine Klasi poolt eelnevatel aastatel. ERSO pole Wagneriga palju kogemusi ning ei saagi olla, tegemist ei ole ju ooperiteatri orkestriga. Seda enam rõõmustab

Eri Klasi juhutatud kontserdid on kantud heast energiast, need on elamusrikkad ja emotsionaalsed.

ERSO üllatavalt hea haakumine Wagneri muusikaga, seda nii sellel kontserdil kui ka juba mainitud galal. Kui muusika üliaeglane kulgumine tundub orkestrile veel võõras, siis mängutehniliselt ning muusika sisu avamisel anti endast kahtlemata parim. Klasi veendunud ja pühendunud dirigeerimine ei lasknud teosel laguneda ning tõi ooperi väljendusrikkuse sümfoniakontserdile.

Schumanni Tšellokontsert Aleksandr Rudini esituses oli kahtlemata ebatraditsiooniline – kõlajõud oli väike, lähenemine teosele oli ratsionaalne ja ülitähelepanelik. Minu jaoks löi siin tugevalt välja Rudini kui *viola da gamba* mängija loomus. Omadused, mis sobivad suurepäraselt barokkmuusikale, olid rakendatud Schumanni romantilisele helikeelele. Solisti koostöö orkestri ja dirigendiga oli väga hea, ent ometi kippus tšellist orkestri varju jääma nii oma valdavalt vaikse mängu kui ka vähese romantilisuse poolest, ehkki ERSO reageeris väga tundlikult ning orkestrit vaikselt võtta poleks olnud enam võimalik. Mulle tundub, et Schumanni muusika toimib paremini, kui romantilisust ning piire kompavat ja ületavat emot-

Mahleri Kuuenda sümfoonia ettekanne oli väga õnnestunud: orkester ületas ennast ning näitas nii tehniliselt kui ka muusikaliselt kõrget taset.

sionaalsust pigem võimendada, mitte vähendada. Suures saalis mängides on oma kirjutamata reeglid, mida ei maksa eirata: kõla peaks täitma kogu saali, jõudma ka viimasesse ritta, ning väljendus peaks olema oluliselt intensiivsem kui kammersaalis. Samas näitas just see ettekanne taas, kui tundlik ja arvestav partner on solistile maestro Klas.

Olari Elts – energiline ja võimas

Mahleri sümfooniade ettekanded on alati muusikaelu suursündmused ning ka 8. veebruaril toimunud kontsert alapealkirjaga “**Mahleri Kuues**” oli ehk üks oodatuid sel hooajal.

Olari Elts armastab väljakutseid.

Mahleri sümfoonia on nii noorele dirigendile kahtlemata tõsine katsumus. Ettekanne oli väga õnnestunud: orkester ületas ennast ning näitas nii tehniliselt kui ka muusikaliselt kõrget taset, eriti meeldisid sümfoonia I ja II osa. Teose lõpupoole oli orkestris tunda mõningast väsimust ja üks selle põhjusi oli arvatavasti intensiivsus, mida Elts taotles algusest peale ning millega ERSO pole ilmselt harjunud. Elts on energiline ja aktiivne dirigent, tema interpretatsiooni iseloomustavad sageli suured ja jõulised vastandamised, järsud kontrastid; ta on väga elav ja konkreetne, vahel ka äkiline. Selles teoses rõhutas Elts energilisust, draamatilisust ja traagikat. Mahleri sümfooniast saab avada ka sootuks teistmoodi, pannes suuremat rõhku kõlale ja laulvusele, pooltoonidele ja osadevahelisele sidususele, ning tulemus võib olla sama hea või lumavamgi. Siiski arvan, et selle sümfoonia ja selle orkestri puhul valis Elts võimalikest parima lahenduse ja dirigendile-orkestrile tuleb au anda.

Kontserdi esimeses pooles kõlanud **Erkki-Sven Tüüri Klaverikontserdi** jaoks on Elts lausa ideaalne dirigent: ta orienteerub kadestamisväärse osavusega nüüdismuusika kõlades ja rütmides. Orkester kõlas värvikalt, erksalt ja intensiivselt; teose kõlamaailma sulandus orgaaniliselt ka solist **Mihkel Poll**, kellele tundub nüüdismuusika samuti hästi sobivat.

26. aprillil ERSO peaküladirigendi juhutatud **Olivier Messiaeni “Turangalila-**

Peadirigendi ja helilooja käepigistus pärast Pärdi “Silhouette’i” ettekannet.

sümfoonia” pakkus ühe selle hooaja suurimatest elamustest. Messiaeni helikeelel on omadus kuulajat vangistada, hüpnootiseerida, viia ta justkui teise dimensiooni. Ligi 80 minutit kestva ja üli suure orkestrikoosseisuga teose ettekanne haaras jäägitult. Eltsi kontserdid ERSOga on alati hästi ette valmistatud ja kõrgetasemelised, kuid seekord lisandus see miski, mida kuulajad kontserdile otsima tulevad – eriline side muusika ja esitajate vahel, nõiduslik atmosfäär.

Virtuoosse klaveripartii esitas **Peep Lassmann**, kes tähistas ühtlasi oma 65. sünnipäeva. Aastate tagant on sügavalt mällu sööbinud Lassmanni suurepärase klaveriõhtud Messiaeni monumentaalsete klaveritsükklitega “20 pilku Jeesuslapsel” ja “Lindude kataloog”. Tema tihe side Messiaeni muusikaga pole kuhugi kadunud ning pianist on väga heas vormis. ERSO ees sel hooajal soleerinud pianistidest jättis just Lassmann mulle kõige veenvama mulje: temas on sisulist sügavust, välist artistlikkust ja tehnilist meisterlikkust ning kontserdisaali viletsas olukorras Steinway kõlas tema sõrmede all üllatavalt rikkalt.

Muusika on helide kunst, hetkes sündinud maagia. Selle tõelist imet pole võimalik ei ette ega tagantjärele sõnadega seletada, seda on võimalik vaid tunnetada. Pärnis paljud inimesed armastavad muusikat ja saavad sellest aru, pärnis palju on ka selliseid muusikuid. Ometi on ka interpreete, kes oskavad muusikast väga ilusti ja huvitavalt rääkida, kuid kelle mängust seda ei kuule. Mitte kõigil muusikutel pole annet peegeldada oma nägemust nii, et see kuulajaid liigutaks. Lassmann kuulub kahtlemata nende hulka, kellel pole vaja oma interpretatsiooni sõnadega lahti seletada. Selliseid soliste sooviks kontserdisaalis palju rohkem kuulda.

Neeme Järvi – mänguline ja majesteetlik
12. aprillil oli ERSO ees taas orkestri peadirigent **Neeme Järvi**, et juhatada viimast kontserti sarjast “**Pariisi sümfooniad**”. Selle abonemendi raames on Haydni sümfooniade kõrval kõlanud valdavalt Mozarti instrumentaalkontserdid ning klassikalist muusikat on kontserdi teises pooles tavaliselt tasakaalustanud romantiline sümfoonia.

Kontserdi avaloona kõlas **Pärni “Silhouette”**, mis on inspireeritud Eiffeli tornist. Helilooja on andnud vihjeid, et muusikas võib kuulda kergust, tantsulisust, ka staatilisust, ning seda kõike seal ka leidis. Veelgi tantsulisemas võtmes jätkus kava **Haydni Sümfooniaga nr 87 A-duur**. Pariisi sümfooniade esitused on hooaja edenedes järjest paranenud, ERSO on juurde tulnud täpsust ja intonatsioonilist puhtust ning sel-

Olivier Messiaeni “Turangalila-sümfoonia” pakkus ühe selle hooaja suurimatest elamustest: pianist Peep Lassmann, dirigent Olari Elts, ondes Martenot’ mängija Valérie Hartmann-Clavierie ja ERSO.

FOTOD MAARJA KASEMA

le ettevõtmise kasutegur selgub ehk alles järgnevatel hooaegadel. Klassikaline muusika pole ERSO tugevamaid külgi ning targa peadirigendina mõtles Järvi ilmselt just sel eesmärgil välja sarja, kus sai palju mängida Viini klassikute loomingut. Sellel kontserdil oli ka rohkem loo sisusse tungimist ning Haydni muusika tõsisema poole väljatoomist, millest sarja eelmistel kontsertidel olin puudust tundnud.

Mozarti Kontsert flöödile, harfile ja orkestrile C-duur Mihkel Peaske ja Cornelia Lootsmanni soleerimisel oli õhtu kauneim osa, seal oli peaaegu kõike, mida võiks sellelt muusikalt oodata ja tahta. Eriti meeldis Peaske kaunis toon ning nõtkelt fraseeritud ja muusikaliselt rikas esitus. Esimese ja teise osa tempod olid tavapärasest mõnevõrra aeglasemad ning see tundus olevat harfimängija valik, kes tundis end rahulikmates tempodes ilmselt mugavamalt. Solistidel oli väga hea teineteisemõistmine ning eriti hämmastas suurepärase kõlaline balanss nii solistide vahel kui ka ansambli orkestriga. Olen seda teost pärnis palju kuulnud ning enamasti on kõlaline tasakaal probleemne, kuna harfi kõlajõud on nii väike. Ka salvestustel on harfi sageli vähe kuulda. Sel õhtul oli kontserdisaali viimasesse ritta kuulda ka kõige vaiksemaid noote ning see on muljetavaldav saavutus, dirigent reguleeris kõlavahekorda väga tundlikult.

Schuberti sümfooniline muusika tundub olevat langenud mõneti esitustraditsioonide ohvraks. Minu andmetel on vaid Claudio Abbado võtnud ette originaalkäsikirju põhjalikult uurida ja toonud ettekan- dele versiooni, kus on harjumuspärasega võrreldes rohkesti dünaamilisi ja agoogilisi erinevusi ning kohati lausa erinev noodit- tekst. Sellise versiooni puhul tekib otsetee

Schubertist Mahlerini ning Schubert asetub kahtlematult suurimate sümfonistide hulka.

Järvi interpreteeris Schuberti “**Suurt sümfooniad**” C-duur traditsiooniliselt: toonitati tantsulisust ja marsilikkust, kontrastid olid üsna suured, etteandes oli tarmukust ja reipust ning Järvile iseloomulikult oli suur tähelepanu rütmidel. Mulle tundub, et võti, millega Schuberti muusikat avada, peitub pigem laulvuses ja kaunis kõlas ning et seesugune lähenemine võib anda lausa maagilise tulemuse. Just seetõttu mind see esitus väga ei veennud, ehkki etteandes oli palju head.

Hooaja lõppkontsert oli suurejooneline ja sügavalt liigutav ning minu arvates üks parimaid Järvi dirigeeritud kontserte, mida olen kuulnud. Kavas oli kolm vaimulikku suurvormi: **Mozarti “Vesperae solennes de confessore”**, **Poulenci “Gloria”** ja **Fauré Reekviem d-moll op. 48**. Õhtu kulges tõusvas jones; kui Mozarti oli veel mõningast rabadust ja “mustust” nii orkestris, kooris kui ka solistide ansambli, siis Poulenci muusika tekitas oma aeglase osadega juba erilise fluidumi. Kontserdi haara- vaim teos oli Fauré Reekviem, mis pakkus harva kuuldavast sisulist sügavust, peegeldas inimese hinges peituvat traagikat ja valu ning pakkus lohutust. Kõigi osaliste vahel tekkis eriline sünergia, kuid eraldi tahaks välja tuua **Eesti Filharmoonia Kammerkoori** ja **Kaia Urbi** õnnestunud esinemise. Suurim kiitus kuulub aga kahtlemata maestro Järvile, selle suurepärase esituse meisterlikule arhitektile.

Arvo Volmer ja Nikolai Aleksejev – elav ja kütkestav

ERSO endised peadirigendid hoiavad alal head suhet orkestriga, nii Arvo Volmeri kui ka Nikolai Aleksejevi kevadhooajal antud

kontserdid olid elamuslikud.

5. aprillil dirigeeris **Arvo Volmer** Eesti muusika päevade kontserti “**Hea eesti asi**”, kus oli koguni kaks solisti: **Mihkel Poll** esitas **Tubina Kontsertiino** klaverile ja orkestrile Es-duur ning **Mari Poll Räätsa Viulikontserdi** *op. 51*. Solistidest meeldejäävam ja ka menukam oli seekord Mari Poll, keda erinevalt tema vennast on Eestis suhteliselt vähe kuuldud. Pisut kõhklevalt alanud esinemine kujunes siiski julgeks ja eredaks, viuldaja on hea tehnikaga ja isikupärane muusik. Suurim üllatus oli aga **Helmut Rosenvaldi Sümfoonia nr 3**. Teose helikeel oli julge ja järsuvõitu, mõneti meenutas see Tubinat, mõneti Šostakoviitit, jäädes siiski väga omanäoliseks. Teose kvaliteedist veelgi rohkem vaimustas aga esituse kvaliteet – loost võeti kõik, mis sellest võtta andis! Nii kujuneski just Rosenvaldi sümfoonia õhtu naelaks, seda ei suutnud ületada ka maailmaesiettekandena kõlanud **Tõnu Kõrvitsa “Ballaad”** kontserdi lõpus. Volmer dirigeeris sel õhtul erakordselt vitaalselt ja sisendusjõuliselt ning see andis suurepärase tulemuse.

15. märtsi kontserti “**Jumalik komöödia**” juhatas **Nikolai Aleksejev**. Kui enamasti on kontserdi avalood lühemat sorti, siis seekord avas kontserdi **Tšaikovski** ulatuslik sümfooniline fantaasia “**Francesca da Rimini**”. Aleksejev kujundas seda hea tunnetusega ning dramaturgiliselt veenvalt; teoses oli sügavust ning väljendusrikkast fraseerimist, mis oli eriti nauditav just aeglases osas.

Ütled **Kalle Randalu**, mõtled **Mozart**. Või ka vastupidi. Vist ükski teine eesti interpreet pole niivõrd kinnistunud ühe konkreetse heliloojaga nagu on Randalu Mozartiga. Ta esitab Mozartit suure sisenemise veendumusega, tema eriline side selle heliloojaga on tajutav. **Klaverikontserdis nr 15** B-duur sai nautida väga ilusat ja värvirohket kõla, selget ning täpset striihi. Kohati igatsenuks kergemat kõla ja liikumist ning vähem tõsidust. Randalu lahendas kontserdi romantiliselt ning seda ka agoogikas – üsna palju oli järeleandmisi tempos. Mul oli pisut raske kõigi *ritenuto*dega kaasa minna, mõnikord tundus, et üksikuid noote tähtsustati liialt. Samas aitab just selline mängustiil Estonia kontserdisaali päevinäinud Steinway kõige ilusamini kõlama saada. Igal medalil on kaks külge.

Boriss Tištšenko “Dante-sümfoonia nr 3 “Põrgu” esitus oli pööraselt huvitav ja minu jaoks suurim elamus hooajal. Värvikas, vaimukas, piltlik, ettearvamatult vaimustav, haarav! Orkestratsioonilt mee-

nutas see teos Richard Straussi – nii hästi olid ära kasutatud suure sümfooniaorkestri võimalused. Ülisuures löökpillikoosseisus oli oma koha leidnud ka Estonia lava harv külaline tuulemasin, mis samuti tekitas paralleeli Straussi “Alpi sümfooniaga”: teosed on küll kõlaliselt nagu öö ja päev ning ka tuulemasina roll erinev, kuid muusika kirjeldava ja värvika loomu poolest tekkis assotsiatsioon. Õhkkond, mis selle teose ajal saalis tekkis, oli erakordne. Aleksejevi juures vaimustas eriti tema oskus siduda see põrgulikult kirev teos ühtseks vormitervikuks. Fantastiliselt mõjuvalt oli üles ehitatud kulminatsioon teose lõpuosas; irvitamise-kujundid viulites, kriiskamised puhkpillides ja orkestrantide tarmukad “hei!”-d mõjusid ääretult värskelt.

ERSO tabas selle teosega kümnesse, dirigent ja orkester mõistsid teineteist ideaalilähedaselt. Braavo! Siiralt kahju on kõigist neist, keda kontserdil polnud.

*

Õeldakse, et kui millegi lõppemisel on sellest kahju, oli see järelikult midagi head. Kurb, et ERSO 86. hooaeg on lõppenud, kuid ees terendab juba uus värvikas aasta, kuhu mahuvad ka gastrollid ning uued põnevad ja vanad head kontserdisarjad. Hooaja lõppkontserdi lisalooks oli **Mozarti “Ave verum corpus”**, mis on ka üks Ameerika reisil esitatavaid teoseid. Viimasel õhtul lõpetati teos dominanti, andes justkui sümboolselt mõista, et tegelikult miski ei lõpe ja kõik läheb edasi ning üsna pea. Suur tänu ERSOle lõppenud hooaja eest!

Kolmapäev, 19. juuni 2013 kell 17.00
Estonia kontserdisaal

Tallinna Muusikakeskkooli XLIX lennu KONTSERT-AKTUS

solistid **Anete Ainsaar** (viul), **Eeva-Maria Laas** (viul),
Ingely Laiv (oboe), **Auli Lonks** (klaver), **Julius Maaten** (klaver),
Pipilota Neostus (flööt), **Valle-Rasmus Roots** (tšello)

TMKK sümfooniaorkester, *dirigent* **Mikk Murdvee**

kavas Ludwig van Beethoven, Jacques Ibert, Ferenc Liszt, Wolfgang
Amadeus Mozart, Robert Schumann, Dmitri Šostakovič, Pjotr Tšaikovski

sissepääs 3.–/1.50 eurot

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

Kontserte mitmest saalist II

Tallinna Filharmoonia tänavune hooaeg

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Tallinna Filharmoonia tänavust kontserdihooaega püsikülastajana nautida oli suur privileeg ja täna selle võimaluse eest nii filharmoonia sõbralikku rahvast kui ka ajakirja Muusika. Sellel ülesandel oli siiski üks iseärasus: sa hakkad armastama neid kontserdipaiku, hakkab meeldima nende saalide hingus ning sulle avaneb neis toimetavate inimeste olemus ja muusikamaitse. Toon ühe näite. Kui üks mu karmisõnalisest kriitikust kolleeg läks tööle tollase nimega RAT Estoniasse, siis aasta pärast võisime kuulda, kui super ja maailmaklass on Estonia nii solistide võimekuse kui ka lavastuste poolest! Kuid tõepoolest suutis Tallinna Filharmoonia 2012/13. aasta hooajal pakkuda mitmeid tõelisi muusikaelamusi.

Kontserdikava selgroo moodustavad sarjad, mis ei kannu oma nime mitte formaalselt, vaid igaüks on tõeliselt oma näo, repertuaari, sisemise loogika ja ideoloogiaga. Kavade mõtestatus on juhtkonna, eriti produtsent **Heili Vaus-Tamme** kadestusväärne tugevus. Sain elamuslikke impulsse nii **rahvusvahelisest löökpillifestivalist**, sarjadest “Salong”, “Püha Mauritiuse õhtud”, “Doppio Passione”, “Kohtumised”, “Portreed” kui ka regulaarselt toimuvast keldrisaali džässiklubist “Taff Club”, mis luule ja muusika

koosmõjul kütkestab paljusid huvilisi. **Tallinna Kammerorkester** ületab oma “kodumaja” ja kodumaa piire ning pakub kontserte vägagi mitmetes paikades ja funktsioonides. Ajaline distants kustutab meelest keskpärasema ja kaugenedes tõusevad üha mõjuvamalt esile vaid kõrghetked.

Alustan muljetega kolmepäevasest **löökpillifestivalist “Maailmatrumm”**. Festivali idee pärineb **Brian Melvinilt**, produtsent on **Heili Vaus-Tamm**. Idee autor Melvin ütleb: “Minu eesmärk on rajada trummifestivaliga rütmide universaalses keeles vaimset ruumi ja luua tervendavat vibratsiooni, samuti tuua kokku meistrumareid kogu maailmast ning saata

Tallinna Filharmoonia – avatud ja seotud oma linna ja Eesti muusikaeluga, parimas mõttes klubisarnase muusika ja muusikute kodu.

positiivset sõnumit. See on hinge toit.” Võimas avaakord Rock Cafés kaasas kaheksa mandri ja maa löökpillivirtuoose. Löökpillid, need ürgseimad muusikainstrumentid on oma paljususes ja arengus ääretult mitmekesised. (Plusspoolele ei kirjutaks ma küll seda, et neile pillidele veel vägevat helivõimendust vaja oleks olnud.) Löökpillide eriline šamaanikkus mõjutab meie alateadvust ja sisemisi ürgrütmie, mis õhtu edenedes toimis müstiliselt ja üha sugestiivsemalt. Ansambel **United Drums**, kus iga osaline rõhutas oma rahvust ka stiliseeritud ja värvika riietusega, demonstreeris *show’ga* “Heartbeat” professionaalset, vaheldusrikast, kaasaahaavat ja väga eredat improvisatsioonilises laadis muusikat.

Muusikat, mis ei ole enesenäitamine, vaid muusikarõõmu jagamise iidne rituaal. Tunnistan, et vaatan ja nautin siiani internetist aeg-ajalt mõnda selle ansambli esinemist. **Klassikapäeva** kontserdil “Üleskirjutatud teosed löökpillidele” sai kuulda nii oma žanri kultusteoseid, nagu Christian Wolffi “Stones” ja Karlheinz Stockhauseni “Mikrofonie I”, aga ka muusikat metallidele, kividele, kristallile ja elektroonikale. Teoseid esitas ansambel U. Eriiselt elamuslikuna jäi meelde **Tatjana Kozlova** “Ice Curves” kristallile ja elektroonikale. **Vambola Kriguli** meisterlik esitus võlus ka vaatamänguna, kus sädelev kristallikollektsioon (iga ese kandis oma helile vastavat tähistust) tõi kuuldavale irratsionaalseid kosmilisi kauniskõlasid ja helikaskaade.

Tallinna Kammerorkestri kontsert, dirigent **Juha Kangas**, solist **Kalle Randalu**, tõi 27. jaanuaril kokku saalitäie pianiste ja klaveriõppureid. Randalut saadab Mozarti interpreedi aura. Ka seekord mängis ta Mozartit, klaverikontserte nr 6 KV 238 B-duur ja nr 8 KV 246 C-duur, mis kõlasid Eestis esmakordselt. Juha Kangas ja Kalle Randalu panid ühtlasi sellega punkti oma suurettõetmisele esitada kõik Mozarti 27 klaverikontserti. Rõõmustav oli tõdeda, et Mustpeade maja kontserte külastab žanrile vaatamata enamjaolt noor ja entusiastlik, muusikat armastav ja mõistev publik.

Panus noortele on ka kontserdisari “**Doppio passione / kahekordne kirj**”, mis esitleb löök- ja puhkpillimängijatest soliste. Kaasatud on EMTA üliõpilasi, puhk- ja löökpillikonkursi laureaate ja noori dirigente. Kavas eksponeeritakse vastavaid pille ja nende võimalusi eraldi ning seejärel ühes teoses koos, omavahelises sünergias. Sarja kureerib **Toomas Vavilov**, **Heili** (flööt) ja **Heigo Rosina** (löökpillid) kontsert kammerorkestriga tõstis taseme nii kõrgele, et publik ootas ka märtsis toimunud kontserdilt vaid erakordset. Solistide **Indrek Vau** (trompet), **Lauri Ahone** (löökpillid) ja **Johan Randvere** (klaver) kava sisaldas seadeid ja originaale Johann Sebastian Bachist Rein

Tallinna Kammerorkester, Tallinna Filharmoonia üks tugisambaid.

FOTO KAUPU KIKKAS

Rannapini. Kontserdi esietekanne, Rannapi 2012. aastal valminud “Urban Static” kandis improviseerijana tugeva helilooja sisemist kirge öelda kõike räägitut ikka veel paremini ja huvitavamalt üle. Vormiline kokkusurumine oleks värvikale ja ideedest pakatavale teosele ehk siiski kasuks tulnud. Heatahtlik publik väljendas teoste ja esitajate suhtes tormiliselt oma rahulolu.

Viiulisolist ja dirigent **Florian Donderer** avas 15. märtsil koos **Tallinna Kammerorkestriga** publiku meeled veel ühe erilise muusikaande mõistmiseks. Viiulikunstnik kui solist ja kui kapellmeister, kes esimese viiulina dirigeerib muusikat kogu oma olemuse, keha ja vaimujõuga. Ka kava oli põnev: Vivaldi Kontsert kahele viiulile, Händeli Concerto grosso op. 6 nr 5, Vivaldi Kontsert “Per eco in lontano”, Bachi Brandenburgi kontsert nr 3 ja Mendelssohni noorpõlve Keelpillisümfoonia nr 9. Solistid orkestrist olid **Harry Traksmann, Elo Tepp ja Leho Karin**. Esitus oli filigraanne, kristallpuhas, kauni-jooneline, nüansirikas ja endas iluideaali kandev. See oli elamus, mida salamisi ootadki ju igalt kontserdilt. Florian Donderer ja TKO olid väärikalt võrdsed partnerid. On arusaadav, miks Dondereri “laenatakse” kontsertmeistriks festivalidele ja muudele

olulistele esinemistele. Kammerorkestri hooaega aga mahtus veel palju: “Kannatusaja muusika” Jaani kirikus koos **Voces Musicalese** kooriga, kavas Pärt ja Tüür, dirigent **Risto Joost**, kontsert “Peterburi kohatumised” Nokia kontserdimajas, külalisteks viiulisolist ja dirigent **Sergei Stadler** ja sopran **Anastasia Kalagina**, jm.

Tallinna Filharmoonia hooaja lõpetas 10. mail kodusaalis Mustpeade majas **kontsert Haydni hoogsa muusikaga**. Estonia kontserdisaalis mängiti sama kava hulgaliselt publikule päev varem “Lõunakontserdina”. Dirigeeris **Risto Joost**, kes on alates sügisest ka orkestri ametlik muusikajuht ja dirigent. Solist oli **Silver Ainomäe**, Colorado sümfooniaorkestri esitšellist, kes trotsides mäesuusatamisel trauma saanud kipsis jalga, tuli publiku aplausi saatel lavale kahe karguga, kuid mängis sellegipoolest oma tuntud suurepärasel tasemel Haydni Tšellokontserti C-duur. Oli põhjuseks nüüd Haydn või solist, igatahes oli sellel kontserdil hulga noorte muusikahuviliste kõrval ka pool Tallinna muusikaeliidist. Nii puupüsti täis saali näeb meie oludes harva. Üldine elevus selles klubilis-koduses õhkkonnas tingis võibolla bravuursepoolse musitseerimise, milles helilooja ise oleks ehk rohkem kauneid ja geniaalseid nüansse rõhutada

soovinud. Kuid sellest kontserdist kiirgas suurel määral elurõõmu.

Hooajale tagasi vaatades, mil kõlas palju head barokki ja mitmepalgelist klassikat ning peaaegu iga kontsert oli sündmus, võiks Tallinna Filharmooniale soovida vahet ka eesti oma klassikale hea ja tervisliku tähelepanu pööramist. Heili Vaus-Tamm on toredaid teemasarju elama pannud ja mõtleb aina uusi juurde, aga mõned vanad on samuti elujõulised ja populaarsed. Pean silmas salongiõhtuid. Sain minagi heldima paneva elamuse 16. aprillil kodusõhtuna toimunud **Anti Kammiste** ja **Ivo Linna** rännakust noorusmaile, ansambli The Beatles eduteede elava muusika, video ja helinditega. Sama elamuslikult kulges ka salong “Broadway 1967” **Marion Melniku, Angelika Klas-Fagerlundi** ja pianist **Marko Hilpo** elava muusikaga, illustreeritud samuti heli ja video arhiivimaterjaliga. Salongiõhtute ahvatlev eripära on ka kohvikulaadsed kaetud laudade ajastu suupistete ja joogiga, mis pärinevad koostööst firmadega **Pagaripoisid, Fotogeen ja Altia Eesti**. Üks eduka tegutsemise võtmesõna ongi “suhtlemiskunst”. Loodan, et tegevust ei lõpeta ka sari “**Kohtumised**”, kus publiku ette astub luuletaja, kelle tekstidele loodud laule esitavad erinevad muusikud.

Püha Mauritiuse barokkansambli esinemised vennaste toas on muutunud oma-moodi eliitkontsertideks. Uue sarja "Portreed" esimene kontsertvestlus oli paljutootav. Teemaks Chopin, õhtut juhtis muusikateadlane **Tiia Järg**. Külluslik oli muusikaline külg: mängisid pianistid **Age Juurikas**, **Irina Zahharenkova** ja **Mihkel Poll**. Poll on juba tuntud kõrge tasemega pianist, meeldiv üllatus oli Zahharenkova Chopini-tunnetus. See sulas veenvalt sellesse ajapilti, millesse Tiia Järg nii oskuslikult ja erudeeritult kuulajaid viis. Sari ise aga jätkub sügisel, kui publiku ette tuuakse mitte ainult Lepo Sumera, Dmitri Šostakovitši ja Robert Schumanni portreed, vaid ka portreed meie hinnatud muusikateadlastest, nagu **Tiia Järg**, **Merike Vaitmaa** ja **Kristel Pappel**. Olen väga optimistlik selle sarja suhtes.

Tallinna Filharmoniaale võiks veel soovida ka eesti oma klassikale hea ja tervisliku tähelepanu pööramist.

Tallinna Filharmonia avatusest ja seotusest oma linna ja Eesti muusikaeluga räägib kõnekalt kontsertide rida, mis tuleb "väljastpoolt". Loetlen mõningaid partnereid: **Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia**, **Eesti Interpreetide Liit**, **Eesti Kooriühing** oma mitmete alaühingutega, "Kivimäe virtuoosid" ehk **Tallinna Muusikakeskkool**, kontserdid värselt "kokku istunud" ansambli-telt, suuremahuline koostöö festivaliga **Tallinn Music Week**, **rahvusvaheline koorifestival "Tallinn"** jne. Omaette valdkond on veel kõik see, mis toimub keldrisaalis, "Taff Club", vaimne, hubane, lõõgastav, ühendades kahte kunstivaldkonda, džässi ja kirjandust. Nime on klubi saanud oma presidendi **Raivo Tafenau** järgi. Mõned viimas-te teemaõhtute näited: **Estonian Voices**, **Xpress Quartet**, "Tribute to Charles Lloyd" (**Tõnu Naissoo Hammond Group**), "Generatsioonid" (**Raul Vaigla uue koosseisuga**), **Tafenau-Aimla kvintett**.

Luule on rütm. Rütm on liikumine. Liikumine on muutumine. Muutumine on elu. Nii elab oma igapäevaelu Tallinna Filharmonia, laia profiiliga kontserdiorganisaatsioon ja parimas mõttes klubisarnase muusika ja muusikute kodu.

mulje

Eesti muusikud Eesti lavadel

Eesti Interpreetide Liidu tänavusest hooajast

NELE-EVA STEINFELD
muusikaajakirjanik

Eesti Interpreetide Liidu (EIL) kontserdisarjad "Helisev muusika" ja "Eliitkontserdid" on selleks hooajaks lõpule jõudnud. Mõlemas sarjas toimus kokku 29 kontserti Estonia kontserdisaalis ja Mustpeade majas ning lisaks mitmes Eesti väikelinnas. Kui siia lisada ERSO lõppenud hooaja 30 kava, Tallinna Filharmonia ja Tallinna Kammerorkestri tegevus, erinevate Eesti nüüdismuusikaansamblike ja kammerkoosseisude kontserdid ning ligi sada muusikafestivali, siis kontserdielul on meil sündmuste arvukuselt rohkem kui tihe. Väga sageli tuleb mõnest kontserdist loobuda, sattugu siis ühele ajale näiteks nii Eesti kui ka maailma kontserdisaalides harva kõlav Messiaeni "Turangalila-sümfoonia" või Tallinna Filharmonia uue sarja avakontsert "Portree. Chopin", kus kõrvuti esinemas meie parimad pianistid. Rääkimata sellest, et suvehooajal kattuvad paljud muusikafestivalid.

Kontserdielul tihedusele vaatamata kostab muusikute siseringist nurinat, et Eesti interpret ei pääse piisavalt tihti lavale. Aga kes on siis kõik need muusikud, kes täidavad valdavalt lavasid meie kontsertidel ja festivalidel? Muidugi võib sellest välja lugeda ka vihjet, et Eesti interpret ei saa piisavalt esinemisvõimalusi Eesti parimates saalides ja et ei suudeta end soolomänguga ära elatada. See aga õnnestub ka mujal maailmas kahjuks väga vähestel, enamasti vaid A-kategooria tippsoolistidel ja nemadki tegutsevad ju mitte ainult kodumaal, vaid rahvusvahelisel muusikaturul. Kui nurin puudutab interpreetide tasustamist, siis see on muidugi hoopis eraldi arutelu teema ja Eestis

mõistagi endiselt terav probleem. Mis aga puudutab Eesti muusikute esinemisvõimalusi väljaspool Eestit, siis mõnel neid võimalusi jagub ja näib, et on, mida pakuda (**Ivari Ilja**, **Irina Zahharenkova**, **Tanel Joamets**, **Anna-Liisa Bezrodny**, **Mati Turi** jt). Samuti on mitmed Eesti muusikud maailma orkestrites juhtivatel kohtadel (**Arvo Leibur**, **Andrus Haav**, **Indrek Leivategija**). Ka EILi sarjades oli just need muusikud tänavu esindatud ja lisaks nimetatule veel teisigi, kel jätkub huvitavaid ideid ja jõudu nende teostamiseks ning kelle esinemised nii professionaalse taseme kui kavade koostamise poolest eriti silma paistsid.

Mis puudutab aga Eesti interpreetidele soleerimisvõimaluse andmist, siis näiteks ERSO tänavuse hooaja 30 kavasse oli kaasatud 26 eesti solisti (välismaiseid oli 15), mis on viimaste aastate vaieldamatult suurim arv, sest eelneval kolmel aastal kõikus Eesti solistide arv 10–15 vahel. Tänavu soleerisid ERSOga näiteks **Ivari Ilja**, **Mihkel Poll** (hooaja resideeriv artist), **Helen Lokuta**, **Peep Lassmann**, **Kaia Urb**, **Peeter Sarapuu**, **Mati Turi**, **Martin Kuuskmann**, **Kalle Randalu**, **Andres Kontus**, **Mari Poll**, **Mihkel Peäske**, **Cornelia Lootsmann**, **Priit Volmer**, **Aile Asszonyi** jt. Ka Tallinna Kammerorkestri ees esinesid lõppenud hooajal solistina näiteks **Anna-Liisa Bezrodny**, **Kalle Randalu**, **Silver Ainomäe**, lisaks mitmed Eesti vokaalsolistid. EILi lõppenud hooaja sarjades pääses aga lavale ligemale 60 liitu kuuluvat muusikut (EILis on 2012. aasta novembri seisuga 233 liiget), terve tänavuse hooaja sisse mahtus 29 erinevat kontserdikava, mida

on sama palju kui ERSOL. Ega rohkemaks organiseerimiseks vahest jõudu ei jagugi, sest enamiku kavadega anti mitu kontserti.

EILI tänavuse hooaja esimese poole kontserdid leidsid käsitlemist Muusika jaanuarinumbris. Sellel poolaastal jätkati suures osas samu liine. Pisut rohkem oli pianistide sooloõhtuid (**Irina Zahharenkova**, **Tanel Joamets**, **Age Juurikas**, **Kadri-Ann Sumera**) ja rohkem esines ka lauljaid (**Annaliisa Pillak**, **Helen Lokuta**, **Kai Kallastu**), oli mitu viiuli-klaveri duot (**Urmas Vulp-Marje Lohuaru**, **Andrus Haav-Ralf Taal**, **Sigrid Kuulmann-Marko Martin**) ja ka suuremaid kammerkoosseise klaveriga. Uudseks nähtuseks oli orelikontsert Jaani kirikus, kus Liszti ja Schuberti loomingut esitas **Ulla Krigul**.

Kui mõelda publiku tähelepanu suuremale haaramisele, siis võiks kontsertide eel korraldada ka väikesi kavatutvustusi, nn *pre-concert talk*, nagu on mujal laialt levinud.

Tähelepanu äratasid ka suhteliselt harva esinev kooslus klavessiiniduo (**Reinut Tepp-Iren Lill**) ning ulatuslik prantsuse muusikast koosnev kava oboele (**Heli Ernits-Lea Leiten**). Kuna hooaja teisel poolel toimus 16 kontserti, siis kõigil kahjuks peatuda ei jõua, seepärast valikuliselt mõningaid hetki.

8. jaanuaril esinesid Estonia kontserdisaalis pianist **Peep Lassmann** ja keelpillikvartett **Mikk Murdvee**, **Mari-Katrina Suss**, **Johanna Vahermägi** ja **Henry-David Varema**. Kava oli põnev ja kaalukas. Alustuseks kõlas Mahleri muusika. Mahleriiga seostub ju eelkõige monumentaalne sümfonism, kuid seekord kõlas Mahleri 16-aastasena kirjutatud Klaverikvartett amoll, mis on üks väheseid näiteid tema varasest stiilist. Kavas oli samuti Alfred Schnittke Klaverikvartett, mis on loodud omakorda Mahleri visandite järgi, seejärel esitati Schnittke Klaverikvintett ning kava teises pooles Brahmsi Klaverikvartett c-moll. Kava oli huvitavate seostega ja esitatud eriliselt hea ansambli- ja kõlatunnetusega. Teoste sõnum tuli veenvalt esile, ilma et muusikute “räägitud jutus” kordagi kahelda oleks tahtnud. Sedavõrd suurt kaasaaharatuse tunnet tekib isegi väga headel kontsertidel üsna harva.

Barokile ja varaklassikalisel muusikal keskendunud kontsertidest jäi eredalt meelde klavessiiniduo **Iren Lill-Reinut Tepp** esinemine. Kontsert toimus 16. veebruaril Olavi saalis, öhkkond oli ühtaegu intiimne ja särisev. Publikuks olid klavessinistide tsunfti esindajad, mitmete teiste elualade tuntud tegelased, ka Arvo Pärt tundis saalis toimuva vastu huvi ning paljud seisis püsti, sest sajast toolist ei jätkunud kaugeltki. Kahe klavessiini kõlaretk oli ääristatud Johann Sebastian Bachi ja tema vanima poja Wilhelm Friedemann Bachi loominguga, vahepeale paigutusid Jean-Philippe Rameau ja Johann Ludwig Krebsi teosed. Kuulda sai huvitavaid kommentaare Iren Lillelt ja muidugi kahe sügavalt intellektuaalse ja pühendunud muusiku eredat mängu.

Irina Zahharenkova soolokontsert 22. jaanuaril Estonia kontserdisaalis oli erakordselt hea. Aga sellised on peaaegu kõik tema esinemised. Sel korral oli kavas Domenico Scarlatti, Carl Philipp Emanuel Bachi ja Chopini muusika. See repertuaar on Zahharenkovale väga lähedane. Tal on pianistina eriline võime panna algselt klavessiinile kirjutatud Scarlatti ja Bachi muusika klaveril kõlama sel moel, et kuu-

Hooaja ühed väljapaistvad esinejad, oboemängija Heli Ernits ja pianist Lea Leiten. FOTO EIL

lates on tunda suurepärasest traditsioonide teadmist ning head maitset teoste kujundamisel ja seda kahe instrumendi tohutule erinevusele vaatamata. Esimesest kontserdipoolest vormis Zahharenkova tugeva ter- viku, püüdes vältida teoste vahel plaksutamist. Siinkohal tekkis kohe seos Andrés Schiffi kontsertide õhustikuga. Kava teises pooles kõlasid Chopini “Briljantsed variatsioonid” B-duur ning 24 prelüüdi.

Prelüüdid tsükkel on Zahharenkova repertuaaris juba üle kümne aasta ja see on aastatega küpsenud vaimustavaks kõlamea- ilmaks, milles iga miniatuur asetub justkui oma pesasse.

Scarlatti sonaate esitas 11. aprillil oma soolokontserdil Mustpeade majas ka pia- nist **Kadri-Ann Sumera**. Kavas oli veel Haydni Sonaat F-duur ja Bachi Prantsuse uvertüür. Kava oli aukartustäratav ja Sume- ra tuli sellega väga peenelt toime. Nõtked kaunistused, täpne sõrmetehnika ja ühtaegu habras, ent intensiivne kõlapilt jäid mit- meks päevaks meelde kumisema. Mitte vä- hem peene ja maitseka kava prantsuse muusikast esitasid oboemängija **Heli Ernits** ja pianist **Lea Leiten** 9. mail Must- peade majas. Heli Ernits on kerkinud Eesti parimate puhkpillimängijate hulka, tema kavad on alati stiilsed ja põhjendatud üles- ehitusega, mäng asjatundlik, kvaliteetne ja ere. Seekordsest kontserdist jäid enim meelde Poulenci Sonaat ning Bozza “Conte Pastoral” ja “Fantasie Pastorale”. Lea Leiten lisas oma panuse kava õnnestumisse ka soolounumbritega, esitades Debussy kaks arabeski ja pala “Kuuvalgus”.

28. aprillil mängisid Estonia kontserdi- saalis Brahmsi sonaate viiuldaja **Andrus Haav** ja pianist **Ralf Taal**. Brahmsi sonaa- did on kammermuusika austajatele väga tuttav muusika, neid esitatakse sageli ja kindlasti on publiku ootused kruvitud väga kõrgele. Duo Haav–Taal igatahes pettumust ei valmistanud, otse vastupidi. Kolm sonaa- ti mõjusid tervikliku ja läbitunnetatud tee- konnana, viiul kõlas rikkalikult ja kahe muusiku võrdsest, jõulisest, sisukast ja loo- mulikust dialoogist sündisid üksteisesse suubuvad, sündimatult liikuvad fraasid. Sama võimsa elamuse sain, kui kuulsin neid sonaate Wigmore Hallis mõne aasta eest.

Need kontserdid, mida esile tõin, olid väga kõrgel tasemel, nagu veel paljud tei- sedki, mida kahjuks külastada ei õnnestu- nud. Tundub, et EILI kontserdid on viima- sel ajal nähtavamaks ja külastatavamaks muutunud ning publiku hulka kokku luge- des ei pea jääma enam paarikümne piiri- desse, vaid saab rahulikult sadades arvuta- da. Ilmselt on kasuks tulnud parem rek-

laam ja tegutsemine sotsiaalmeedias, sest märgata on ka noorema publiku ilmumist saalidesse. Endiselt on toredad noorte muusikaõppurite esinemised kontsertide algul, mis loob sildu noorte ja vanemate muusikute vahel ja toob ehk publiku sekka veel enamgi noorte esinejate eakaaslasti, kellest tulevikus saavad sagedased kontser- dikülastajad.

EILI kontsertide kavad on üldiselt mait- sekalt koostatud, olgu seal siis traditsiooni- lisem repertuaar või hoopis harvemini esi- tatud teosed. See kontserdisari on väga har- riv ka noorele kontserdipublikule, sest siit saab häid teadmisi kammerrepertuaarist elavas ettekandes.

Kui mõelda hariduslikule momendile ja publiku tähelepanu suuremale haaramisele,

siis võiks nende kontsertide eel korraldada ka väikesi kavatatuvustusi (nn *pre-concert talk*, nagu on mujal laialt levinud). Inter- preetid süvenevad esitatavasse põhjalikult ning kogenud asjatundjate kommentaarid tekitaksid muusikaloo pildis huvitavaid seoseid. Mis tulevat hooaega puudutab, siis kavas võiks olla rohkem uudisteoseid nii Eesti heliloojate kui ka välismaiste nüü- disteoste Eesti esiettekandeid, sest nii Tor- mise uudne seade kui Steve Reichi Seksteti Eesti esiettekanne meelitasid saali erinevat publikut, ka nüüdisloomingust huvitatud inimesi. Samas on hea, kui tavad kestavad, sest nagu publiku jaotusest selgus, naudi- vad paljud endiselt heas esituses klassikali- se ja romantilise ajastu traditsioonilist kammermuusikat.

jazzkontsert
KOHTUMINE SVINGIS
ST. PETERBURG-TALLINN

DAVID GOLOŠTSOKIN
vibrafon, viiul, trompet

SUSANNA ALEKSANDRA
vokaal

VLADIMIR VÖSSOTSKI *klaver*
MIKKEL MÄLGAND *bass*
ANTO ABNER *loõkpillid*

14. JUUNI 2013
ESTONIA TEATRI TALVEAIAS

KL 19.00
 PILETID MÜÜGIK
 PILETILEVIS JA
 ESTONIA KASSAS

TALLINNA
 KULTUURIVAARTUSTE
 AMET

Fiori Musicali

PIRET VILLEM
pedagoog

Rakveres toimus 6.–7. aprillini kolmas laste ja noorte vanamuusikafestival **Fiori Musicali**. Esimene festival sai teoks **Rakvere Kaurikooli** direktori **Anne Nõgu** eestvõttel. Arenedes on üritus laienenud ning perspektiiv ja vorm selgunud. Ürituse sooviks on ühendada vanamuusika- ja klavessiinihuvilisi lapsi, noori ja nende juhendajaid.

Festivali seekordseks korraldajaks oli **Haridus- ja Kultuuriselts Kaur**, projektijuhtideks **Kristiina Are** ja **Piret Villem**. Festival oli osavõtjate poolest erakordselt arvukas, üle Eesti oli kokku tulnud ligi 200 noort. Osalesid ka hansamuusikud Lätist Cēsi linnast. Esineti nii soolode kui ka ansamblitega ning musitseeriti ühises festivaliorkestris. Ühtlasi saadi uusi teadmisi Kuressaare vanamuusikaansambli juhi **Tiitu Maripuu töötoas**, kes andis väga põhjaliku ülevaate vanamuusikainstrumentidest.

Rakvere Kaurikooli vanamuusika- ja ajaloolise tantsu ansambel tõi Muuga ja Kilti mõisakoolis renessansiaegse muusika, tantsu ja lauluga õpilastele lähemale aega, mis võis olla nende kaunite mõisate seinte vahel sajandeid tagasi. Sõmerul toimunud **Kristiina Are klavessiinikontsert** koos laulja **Maria Staagiga** mõjus kaunitl ja kevadiselt. Kristiina Are kunst lõi eriti särava Bachi Partiiitas c-moll. Peen detailide tabamine ja nende ühendamine suureks vormiks mõjus tõesti “muusikalise katedraalina”, nagu oli ka kontserdi pealkiri.

Kundas esitles end **Kvintett Cheutine**, viis noort ja aktiivset muusikut Vanalinna Hariduskollegiumist, kelle juhendajateks on **Ene Nael** ja **Mari-Liis Vihermäe**.

Noorte muusikaline väljendus pulbitseis

Rakvere Kaurikooli vanamuusikaansambel, juhendaja Piret Villem.
FOTO ERAKOGUST

energiast ja pühendumisest. Mitmekülgse barokikava sisse oli paigutatud ka üks esietekanne, **Johanna Maria Juhandi** teos “Kohtume lumisel merel” autori ja tema ansamblikaaslaste ettekandes. Kontserdi andsid veel Cēsi hansamuusikud ja Kiili vanamuusikaansambel Heili Meibaumi juhatusel. Läti ansambli tõsiselt tihedale barokkmuusika esitusele vastandus Kiili vanamuusikute õhuline, energiline, vaimukate seadete ansambel. Äärmiselt täpselt mängituna muutus iga heli ja tämber sartsakate ja rõõmsate viiside pillerkaaris omaette kristalliks.

Festivali üks eesmärgid on laiendada klavessiinõpet Eesti muusikakoolides. Arvamus, et klavessiin on vaid ajalooline instrument, on aegunud. Selle pilli kõlapilt süvenedes avardub kuulmine ja kirkastub maailm. Seda näitas kontsert “**Klavessiiniga koos**”, kus esinesid nelja kooli klavessinistid ja ansamblid. Iga kool esitles end isikupärase kavaga. Tallinna **Muusikakeskkooli** (õp **Kristiina Are**) õpilaste esituses jäi meelde Vivaldi kontserdi II osa koos solist **Rasmus Peäskega**. Vanamuusik **Taavi-Mats Uti** sõnul jäi **Rakvere Kaurikooli** (õp **Piret Villem**) kavast kõlama siiras ja vahetu rõõm koosmängust ja laulja isikupärane hääl. **Viljandi muusikakooli õpilaste** (õp **Heili Kirsimäe**) esituses kõlas Eesti nüüdisautorite muusika, **Vanalinna Hariduskollegiumi** (õp **Ene Nael**) **klavessinistid** paistsid silma meisterliku, virtuososse klavessiinikäsitluse ja

põnevate repertuaarileidudega.

“Pillikooride” kontserdil sai ülevaate laste vanamuusikaansamblistest Eestis. Rakvere Muusikakooli pilliõpetaja **Kadri Mägi** jagatud mõtetest jäid kõlama, et **Kuressaare vanamuusikaansambel Rondo** üllatas põnevate vanamuusikapillide kasutusega, tutvustati erinevaid kõlasid ja kooslusi. **Tabasalu muusikakooli vanamuusikaansambli** õpetaja **Natalia Kostrõgina** mängis omavalmistatud gooti harfil. Võlus **Kiili vanamuusikute** sartsakas mäng, pärimusmuusika viisid ja vahvad ühiselt tehtud seaded **Vanalinna HK muusikakooli ansambli**lt **Tuuleviikul**, **Tartu Ellerino** kesk-aegsed viisid väikestel plokklöötidelt ja **Rakvere Kaurikooli vanamuusikaansambli** mahe keelpillikõla ning kaunis koosmäng. Igauks sai end eraldi tutvustada ja lõpuks ühendas suur festivaliorkester kõigi osalejate jõud. Kahte ühislugu õpetasid ja juhatasid **Anneli Kuusk** Tartust ja **Heili Meibaum** Kiili Kunstide Koolist. Festivali viimane kontsert **Püha Miikaeli poistekoorilt Kadri Hundi** ja **Maret Alan-go** juhtimisel andis võimaluse imetleda ingliahälsete poiste suurt ja sügavat süvenemist gregoriaani koraali vaimsesse maailma, Kadri Hundi oskuslikke seadeid ning vanamuusikainstrumentide kaasamist saatefaktuuridesse.

Lõpetan Kristiina Are sõnadega, et muusika toob rõõmu, armastust ja üheskoos mängides sünnivad kõige kaunimad hetked.

"TALLINNA TORNID"

29.–31. august

Tallinna tornid ja säravad muusikud
Vaata kava ja lisainfot www.corelli.ee

Piletid Piletilevist
www.corelli.ee

Kontserdisari "EESTI MÕISAD" – 15

Toetame koos Lasila mõisakooli klaverifondi!

19. juuni kell 19.00

Atla mõis

Elisabeth Joyé, klavessiin
(Prantsusmaa)

Selgitusi jagab kunstiteadlane

JÜRI KUUSKEMAA

25. juuli kell 18.00

Kõltu mõis

26. juuli kell 18.00

Eivere mõis

27. juuli kell 18.00

Räpina mõis / Sillapää loss

28. juuli kell 18.00

Lasila mõis

KA BO CHAN (kontratenor),
barokkansambel **CORELLI CONSORT**
ajastu pillidel

Haarav ajalooline taust: **JÜRI**
KUUSKEMAA

Keelpillimängijate konkurssfestival

11.–14. aprillini toimus Tartus VII Eesti noorte keelpillimängijate konkurssfestival, mille eestvedajaks on Eesti Keelpilliõpetajate Ühing (korraldajad Tiina Pangsep, Andres Leivategija ja Ardo Västrik).

Praegusel kujul leidis võistlus aset kolmandat korda ning tegemist on hetkel peaaegu ainukese keskastmele mõeldud keelpillimängijate võistumängimisega. Konkurssfestival viidi läbi kolmes vanuserühmas, kus rühma sees konkureerivad kõik pillid (viul, vioola, tšello, kontrabass) omavahel koos. Esitada tuli etüüdi ja kaks erineva karakteriga teost. Konkurssfestivalil on ka väikest kõrvalpilku omav žürii, kes ei jaga mängijatele küll kohti, kuid valib välja laureaadi ja diplomandid. Žüriisse kuulusid seekord **Eva Bindere** (Vitolsi-nimelise Läti Muusikaakadeemia õppejõud ning kauaaegne Kremerata Baltica kontsertmeister), **Urmas Vulp** (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia professor) ning **Ardo Västrik**.

Esinemiseni jõudis ligi 70 osalejat. Enamik ettekandeid olid väga korralikud õnestumised (suurepärane pedagoogide töö!), kuid paraku on igasugune hindamine alati subjektiivne. Loomulikult töötab seejuures kaasa mitu komponenti, alates elementaarset pillimänguoskusest, köitvast esitusest ning lõpetades lavalise karismaga. Laureate ei olnud keeruline kindlaks teha, sest need esitused kerkisid teiste hulgast julgelt esile. Omamoodi heameelt tundsin Läti õppejõust žürii esimehe tunnustuse üle, kes väitis, et praeguse seisuga pole Lätis selliseid talente selles vanuseastmes ette näidata. Veidi raskem oli diplomandide valikuga ja kahjuks jäid mitmed esinemised ära märkimata, kuigi sümfaatseid esitusi oli mitmeid. Üldisemalt võiks välja tuua kahte asja: etüüdi ja kapriise mängiti veidi lohakalt (mõnel juhul oleks võinud ka kergema valida). Tean küll, kui raske on lugu ilma klaverisaateta mängida, kuid vaid mõni üksik oli siin tõesti meeldejääv. Teine tähelepanek on veidi raskemini seletatav. Kõige paremini iseloomustab seda ehk sõna “hoolitsus”, eelkõige hoolitsus oma tooni eest. Kohati esines sellist lihtsalt valjut, kiire *vibrato* ja pika poognaga mängu, kuid toon on siiski üks peamistest asjadest, mis eristab meid teistest mängijatest ja siin on arenguruum lõputu.

Konkurssfestival ei oleks saanud toimuda heade toetajateta. Eelkõige toon siinkohal

Üks võistluse laureaadidest, Maarja Helen Oserov.
FOTO ERAKOGUST

TULEMUSED

I vanuserühm

Laureaadid: Hans Christian Avvik (TMKK, õp Kaido Välja), Rebekka Airin Siimer (TMKK, õp Niina Murdvee); **Diplomandid:** Marta Mutso (Elleri kool, õp Kristel Eeroja-Põldoja), Rasmus Perend (Elleri kool, õp Reet Mets), Joonas Teppo (TMKK, õp Kristiina Kriit, Mari Tampere-Bezrodny), Marit Oja (TMKK, õp Mart Laas)

II vanuserühm

Laureaadid: Robert Traksmann (TMKK, õp Tiiu Peäske), Katariina Maria Kits (TMKK, õp Tiiu Peäske); **Diplomandid:** Merike Heidelberg (Otsa kool, õp Ester Vain), Lisanne Altrov (TMKK, õp Tiiu Peäske), Peeter Margus (VHK MK, õp Ivi Tivik) Maria Tiimus (TMKK, õp Tiiu Peäske), Siluan Hirvoja (TMKK, õp Mart Laas) **Eripreemia:** Elisabeth Härmand (TMKK, õp Niina Murdvee)

III vanuserühm

Laureaadid: Greta Ernesaks (Arkaadia Lütseum, õp Tuomas Lehto), Valle-Rasmus Roots (TMKK, õp Mart Laas), Maarja Helen Oserov (TMKK, õp Mare Teearu); **Diplomandid:** Anete Ainsaar (TMKK, õp Mare Teearu), Kristin Kuldkepp (Otsa kool, õp Meeme Saareväli), Johanna Randvere (TMKK, õp Mart Laas) **Eripreemia:** Mari-Liis Urb (Elleri kool, õp Kristel Eeroja-Põldoja) Eeva-Maria Laas (TMKK, õp Aino Riikjärv)

teiste seast välja Concerto Grosso ja Edela-raudtee ning koostöö H. Elleri nimelise Tartu Muusikakooliga (**Maire Saar**).

Ardo Västrik

G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli pedagoog

FOTO JAMES DUNCAN DAVIDSON

Eric Whitacre Eestis

15.–17. maini viibis Eestis tuntud ja tunnustatud Ameerika helilooja ja dirigent **Eric Whitacre**. Möödunud aastal pälvis Whitacre Grammy oma albumi “Light and Gold” eest. Laialdast tuntust on Whitacrele toonud ka virtuaalkoori projekt, mille kaudu on ta toonud hääli üle maailma kokku ühte *online*-koori. Esitus kogus *Youtube*’s kahe kuuga üle miljoni vaatamise. Whitacre Eesti visiidi initsiaatoriks ja peaorganisaatoriks oli noor koorijuht **Sander Tamm**. Whitacre viis 16. mail läbi kooridiregentide meistrikursuse, 17. mail toimus Tallinna Jaani kirikus tema autorikontsert, kus esinesid sopran **Karolis Kaljuste**, **Estonian Voices** ning spetsiaalselt kontserdiks komplekteeritud **projektkoor**. Kooris laulis 80 lauljat, kelle valis komisjon 2012. aasta lõpul toimunud ettelaulmiste põhjal. Väljavalitud lauljad on pärit kõikjal üle Eesti. Rohkem informatsiooni www.ericwhitacreinestonia.ee

Noor Muusik

Hinnatud ja traditsioonidega lastekonkurs Noor Muusik toimus taas 4. – 8. aprillini Tallinnas. Võistlesid kuni 13-aastased lapsed, II voorus said noored interpreetid mängida orkestriga, Klaaspärlimäng Sinfonietta, dirigendiks Jüri Alperten. Žüriis hindasid noori pianiste **Carlos Juris** (Soomes), **Liv Glaser** (Norra) ja **Ülle Sisa** (Eesti), viiuldajaid **Jan Repko** (Inglismaa), **Valentina Jakubovskaja** (Venemaa) ja **Mare Teearu** (Eesti) ning tšelliste **Nicholas Jones** (Inglismaa), **Arvids Tareila** (Läti) ja **Mart Laas** (Eesti).

Sel konkursil on alati esile toodud erilist atmosfääri, loomingulist õhkkonda ja lapsesõbralikkust. Seda tunnistas ka **Ülle Sisa**, klaveri kategooria žürii liige “Noore Muusiku” asutamisest peale: “See on olnud ja oli ka seekord ainulaadse atmosfääriga laste konkurss omataoliste hulgas. Reet ja Märt Hunt on suurepärase korraldajatena osanud konkursi aktsendi suunata muusikale ning sellega tegelemise olulisusele, mis laseb lastel, sõltumata hetke tulemusest, tunda end “väljavalitutena”, privilegieerituna. Konkursi II voor ahvatleb võimalusega orkestriga mängida, sinna mittepääsenud saavad esineda pidulikult kontserdil; konkursantidel on võimalus saada meistrkursusi suurepäraselt pedagoogidelt. Sel konkursil eriliselt silmapaistvatena mainib Ülle Sisa B-vanuserühmas esikoha võitnud **Maksims Tanicevsi** Lätist, **Kuisma Alex Sippolat** Soomest ning tšello noorema vanuserühma võitjat **Birgitta Elisa Oftestadi** Norrast. “Maksims (11-aastane) on loojanatuur, kelle mängus oli kuulda väga head kooli. Tal oli kõik olemas: oma vanuse kohta küps arusaamine muusikast, peen fraseerimine, kujunditerohkus, kõlavärvide rikkus, hea pedaal, tehniline üleolek, stiilitaju. Kuisma Alex (12-aastane) on rabavalt andekas muusik. Noodid on talle ainult vahend, et öelda seda, mis tema sees on, ja seda on väga palju! Kahjuks ei olnud tal kogu kava ühtlaselt kõrge tasemega esitatud. Kas põhjus oli ehk ajapuuduses, kuna ta õpib ju ka tšellot? Igatahes, vaatamata tema “pattudele”, tahaksin teda veel ja veel kuulata. Birgitta Elisa Oftestadi kuulsin ainult lõppkontserdil. Milline toon on tema tšellol, milline soojus! Esimesest poognatõmbest alates mängis ta end mu südamesse. Uskumatult hästi ja muljetavaldavalt mängisid lõppkontserdil orkestriga muidugi kõik esikohad. Kuulasin neid imetluse ja sooja südamega. Need lapsed on juba praegu väga tõsiseltvõetavad muusikud.”

Üks noortest laureaatest, viiuldaja Anna Lotta Karu.
FOTO ULAR LINNUSTE

Kui vahepealsetel aastatel ei ole Eesti lapsed Noorel Muusikul mitte väga arvukalt esindatud ning kohti on tulnud vähevõitu, siis sel aastal tegi rõõmu rohke osavõtt ja head tulemused. Klaveri eriala nooremas rühmas pälvis esikoha **Nikita Fatejev** (Tallinna MK, õp Natalia Truškina), II kohta jagas **Theodor Teppo** (Keila MK, õp Eva Teppo) soome esindaja Jason Hu'ga ning III koht läks **Sofia Khvichiale** (Nõmme MK, õp Vladimira Ljutova). Vanemas rühmas sai III koha **Uljana Safiullina** (Sillamäe MK, õp Svetlana Rosseva) ning diplomi **Hanna-Liisa Reiljan** (Kehtna KK, õp Hele Saarse). Viiuli erialal võitis nooremas rühmas esikoha ja dirigendi eripreemia **Anna Lotta Karu** (TMKK, õp Aino-Marika Riikjärv) ning eripreemia **Birgit Katriin Born** (Tallinna MK, õp Katrin Talmar) ja tšello erialal nooremas rühmas III koha **Aleksander Sebastian Lattikas** (TMKK, õp Mart Laas). Ülle Sisa: “Klaveri erialal pääses kaheksast osavõtjast II vooru viis ja tulemus, neli kohta ja diplom, on ju kiiduväärt. **Nikita Fatejev** paistis silma intensiivse omapoolse lähenemisega muusikale. Ta tabab hästi karaktereid, tal oli ka väga hea Bach. Samuti töid nobedad näpud talle parima virtuoospala esitaja preemia. **Theodor Teppo** on helge, päikeseline, sooja südamega ja väga musikaalne. Tal on erakordselt head seosed (mida just väga tihti ei kuule)! Virtuoose külje arendamine võimaldaks tal oma eredaid muusikalisi soovet veelgi paremini edasi anda. **Sofia Khvichia** on väga hea tasemega mängija. Kava oli detailideni viimistletud, kuid mängus puudus sära ja ta jäi pisut kahvatuks. **Uljana Safiullina** on selle konkursi “veteran”. Ta on osalenud varem kaks korda ja saavutanud ka

nooremas vanuserühmas II koha (2009). Tema mängu on tulnud uusi väärtusi nii tehnikas kui ka muusikalisel osas. Oli kuulda head õpetajatööd, aga vajaka jäi tema enda isikupärasest väljendussoovist. **Hanna-Liisa Reiljan** on võimekas tüdruk ja tunnetab muusikat hästi. Praegu jäävad veel pianistlikud oskused tema muusikalistele soovidele alla.”

Tšello kategooria žürii esimees **Nicholas Jones** Inglismaalt tunnustas samuti konkursi head korraldust ning sõbralikku ja positiivset õhkkonda, mis lubab igal osalejal anda endast parimat. “Väga positiivne on asjaolu, et ka finaalvoorst välja jäänud saavad esineda kontserdil. Samuti on oluline võimalus mängida kammerorkestriga. See on nii noortele muusikutele erakordne ja eriline kogemus, mis aitab neid väga edasises arengus. Muidugi on oivaline võimalus ka see, et laureaadid saavad mängida esinduslikus kontserdisaalas.” Nicholas Jones nimetab konkursi taset väga heaks ja kohati lausa väljapaistvaks. Näiteks neli aastat tagasi tšello kategoorias võitnud noorel Soome tšellistil Jonathan Roozemannil on nüüd juba märkmisväärne rahvusvaheline karjäär. “Tänavused mõlemad tšello kategooria võitjad on kaks kõige väljapaistvamat noort muusikut, keda kunagi olen kuulnud. Ka klaveri ja viiuli eriala võitjad olid erakordselt kõrgel tasemel.” Nicholas Jones mainis, et ka need, kes ei jõudnud II vooru, on võimekad, heade tehniliste oskustega, kuid neile sai mõningal määral takistuseks see, et nende muidu korrektne esitus kõneles ja kõnetas vähe. Eesti osalejate tase jättis professor Jonesile väga hea mulje. “Eestlaste mäng on hästi tasakaalustatud ja nad on väga hea ettevalmistusega.”

Eesti jazziauhinnad 2013

26. aprillil andsid "Jazzkaar" ja festivali kuldsponsor Danske Bank üle juba seitsmendad Eesti jazziauhinnad. Nominente oli üle neljakümne, välja kuulutati kolm laureati: jazziedendaja, Danske jazziauhinna võitja ja noor jazzitalent. Jazziedendaja auhinnaga tunnustatakse inimesi, kes aitavad oluliselt kaasa jazzi tutvustamisele ja arendamisele Eestis.

Tänavuseks jazziedendajaks valiti **Valter Ojakäär**, kelle Eesti jazz ajalugu tutvustavad raamatud ja saated on väärt teejuhiks selle muusika maailma. Danske Banki jazziauhind antakse viimase kolme aasta jooksul enim silma paistnud aktiivsele ja loominguisele jazzmuusikule. Auhinna suurus on 3200 eurot, millele lisandub ETV poolt võitja kontserdi salvestamine. Seekord pälvis selle kontrabassimängija **Taavo Rimmel**, kes valmistab kuulajaid alati emotsionaalse ja

Tänavune noor jazzitalent
Holger Marjamaa.

FOTO DELFI

sisuka musitseerimisega. Noor jazzitalent (kuni 26-aastane initsiatiivikas muusik) saab võimaluse esineda "Jazzkaarel" ning salvestada oma muusikat Eesti Rahvusringhäälingus. Auhind läks tänavu **Holger Marjamaale** oma kontserttegevuse, loomingu ning äsja ilmunud debüütalbumi "Message/Serenade" eest. ("Jazzkaar")

Ada Kuuseoks.
FOTO ERAKOGUST

Ada Kuuseoks sai esikoha esimesel rahvusvahelisel muusikaõpetajate konkursil

13.–15. aprillini peeti Varssavis esmakordselt rahvusvahelist muusikaõpetajate konkursi (International Master Competition for Music Teachers), kus pälvis esikoha EMTA emeritdtsent, pianist, 50-aastase staažiga TMKK pedagoog-metoodik **Ada Kuuseoks**.

Konkursi idee on anda muusikaõpetajatele võimalus ja stiimul tehniliseks ja kunstiliseks enesearenduseks, mis tuleb kasuks nii pedagoogidele kui ka nende õpilastele ja õppeasutustele. Osalejaid oli ligi 60: Poolast, Ukrainast, Venemaalt, Valgevenest, Leedust, Eestist, Tšiilist, ja Jaapanist. Võistluskategooriad määrati pedagoogilise staaži järgi. Lisaks grupeeriti osalejad eriala järgi. Klahvpilli-, keelpilli- ja puhkpillimängijate kõrval olid esindatud veel lauljad ja kammeransamblid. Muu hulgas oli võimalus mängida koos oma õpilasega ka neljal käel. Kõik võistlejad pidid esitama 20–25 minuti pikkuse kava. Ada Kuuseoksa esituses kõlasid J. S. Bachi koraalielelmäng "Kyrie, Gott Vater in Ewigkeit", Godowsky Etüüd nr 2 vasakule käele (seade Chopini etüüdist *op.* 10 nr 1), Chopini Nokturn F-duur *op.* 15 nr 1, E. Mägi Merepilt nr 1 ja Liszti Tarantella.

Konkursi žüriis olid **Vera Nossina** (žürii esimees, Venemaa), **Gary Guthman** (USA), **Aleksandra Žvirblyte** (Leedu), **Andrzej Grudzień** (Belgia) ning **Jarosław Drzewiecki**, **Eugenia Rezler**, **Artur Jaroń** ja **Janusz Ostrowski** (Poola). Ada Kuuseoks peab konkursi perspektiivikaks ning soovib õpetajatele seal osaleda: "See annab juurde kindlustunnet ja usku oma võimesse." Täpsem info konkursi kodulehel: www.interpiano.pl.

Estonias koolitati noori lauljaid

6. mail andsid Rahvusooper Estonias avaliku etenduse programmi OPERAtsioon VOX lõpetajad. Lavale astusid **Egert Aviste, Mariliis Einma, Hanna Maarja Kangur, Tambet Kikas, Hanna Kivila, Kadri Kuusk, Helen Männik, Elina Netšajeva, Raiko Raalik, Rael Rent, Rein Saar** ja **Edgar Tereping**. Etenduse lavastas **Neeme Kuningas**. OPERAtsioon VOX sai alguse 2012. aasta oktoobris, mil Rahvusooper Estonia žürii tegi ringsõite maakondades, et leida hea hääle ja julge esinemislaadiga musikaalseid noori, kellele anda esmane sissejuhatuse ooperilaulja elukutsesse. Tallinnas toimunud finaalis valiti neist välja 12, kes said seitsme kuu vältel kaheteistkümnel nädalavahetusel osaleda esmaklassilisel koolituskursusel Estonias. Noori õpetasid **Aile Asszonyi, Juuli Lill, Triin Ella, René Soom, Oliver Kuusik, Urmas Põldma, Hedi Pundonen, Daniel Kirspuu, Riina Pikani, Tarmo Espere, Karl Peterson, Valter Soosalu, Maris Ausma** ja

Vittoriano Reno. Õppekavas olid vokaal- ja näitekunst, võitluskunst, plastika ja tants, solfedžo jm. Koolituse patroon on **Jassi Zahharov**. Projekti juhi **Neeme Kuninga** sõnul oli konkursi ja koolituse eesmärk leida ning tõsta jõuliselt avaliku fookusesse Eesti noored vokaalanded, korraldada valitud noortele regulaarne esmaklassiline koolitus Estonias ja otsida võimalusi parimatele stipendiumide saamiseks, et õpinguid jätkata nii Eesti kui ka välismaa mainekate pedagoogide juures.

OPERAtsioon VOX noored talendid
6. mai etendusel Estonia laval.
FOTO JA REMMEL

Eesti puhkpilli- orkestrite turniir

6. aprillil toimus Estonia kontserdisaalis neljas Eesti puhkpilliorkestrite turniir, millest võtsid osa isetegevuslikud puhkpilliorkestrid, mille koosseisust vähemalt poole pidid moodustama 25-aastased või vanemad mängijad. Kui varasematel kordadel võisid osa võtta ka noorteorkestrid, siis seekord oli konkurss mõeldud ainult täiskasvanute orkestritele. Võisteldi kolmes rühmas: A-grupp (suuremad kontsertorkestrid), B-grupp (kontsertorkestrid) ja C-grupp (väiksemad koosseisud). Turniiri on alates 2006. aastast korraldanud Eesti Puhkpillimuusika Ühing.

Konkursi tase oli kõrge. Seda näitasid orkestritele määratud kategooriad: viis orkestrit saavutasid I kategooria, kaheksa orkestrit II ja üks orkester III kategooria. Kõrgeima punktisumma saavutas A-grupis **Keila Linnaorkester** (dirigendid **Valdo Rüütelmaa** ja **Triin Viljus**). Keila Linnaorkestris mängivad noored, kellest enamik on õppinud Keila muusikakoolis Valdo Rüütelmaa vaskpuhkpilliklassis. Täisealised pillimängijad on varem mitmetes orkestrites mänginud, aga tänaseks valinud endale musitseerimiseks just Keila Linnaorkestri. Orkestri kõla oli kompaktna ja ilusa tämbriga, pillirühmad tasakaalus ja orkester mängis dünaamiliselt. Konkursi üllatajaks oli C-grupi võitja **Avinurme puhkpilliorkester** (juhendaja **Verner Mölder**). Orkester esitas hästi viimistletud kava ja saavutas kiiresti nii žürii kui ka publiku poolehoiu. Oli kuulda, et koosseis on hästi kokku mänginud.

Alates 2006. aastast hindab Eestis puhkpilliorkestrite konkursse ainult välisekspertidest koosnev rahvusvaheline žürii, seekord Vitolis-nimelise Läti Muusikaakadeemia õppejõud **Jānis Puriņš**, Läti Kaitsejõudude Puhkpilliorkestri peadirigent **Guntis Kumacevs** ning Leedust Panevėžysi Linnaorkestri peadirigent **Remigijus Vilys**. Žürii töötas objektiivselt ja vaidlusi ei tekkinud.

Lauri Metus

Tartu Ülikooli fonoteek pidas 30. sünnipäeva puhul konverentsi

3. mail toimus Tartu Ülikooli raamatukogu konverentsisaalis kõnekoosolek, millega tähistati raamatukogu juures tegutseva fonoteegi 30. tegevusaastat. Sõnavõttude seas oli nii analüütilisi ja informatiivseid kui ka emotsionaalseid. Esimestest kerkis esile inglanna **Pamela Thompsoni** põhjalik ülevaade Euroopa muusikaraamatukogude praegusest olukorrast ja tulevikuväljavaadetest, mille refrääniks oli selle valdkonna probleemipundar: personali ja rahaliste vahendite nappus, valikute tegemine sotsiaalmeedia rakendamise ja traditsioonilise raamatukogunduse vahel, lugejaskonna muutumine ja kahanemine ning strateegiad, kuidas muusikaraamatukogusid populariseerida. **Mart Jaanson** tutvustas ärkamisaegset muusika- ja haridustege- last Hans Würnerit (muuhulgas Eesti esimese laenuraamatukogu rajaja), kelle panust ei hinnata Jaanson meelest tänapäeval vääriliselt. Bluusimuusik ja TÜ fonoteegi töötaja **Andres Roots** tegi ettekande bluusimehe Muddy Watersi 100. sünnipäeva auks, **Peeter Volkonski** ja **Aimar Ventsel** meenutasid isiklikke seoseid Nõukogude ajal tõelise muusikalise oasina tundunud fonoteegiga. Konverentsi lõpetas Tartu etno- ja vanamuusikute etteaste.

Järgnevalt vastab küsimustele TÜ fonoteegi juhataja **Avo Kartul**:

Milline on TÜ fonoteegi koht ja missioon Eesti muusikaraamatukogude seas?

Eestis on kolm suurt muusikaraamatukogu. Rahvusraamatukogu kogub kõike, aga eelisarendab eesti muusika suunda. EMTA raamatukogu spetsialiseerub klassikalisele muusikale ja omab vaieldamatult parimat klassikalise muusika kollektiooni. TÜ raamatukogu fonoteek on suure raamatukogu väike osakond, kus on helisalvestiste kogu (nimetuste poolest kõige suurem CD-kogu). Kogume igasugust muusikat, kuid eelistame vanamuusikat ja pärimusmuusikat. Meie fonoteek on koos Rahvusraamatukoguga ka sundeksemplaride säilitaja.

Konverentsil oli tõepoolest jutuks, et teie fonoteek on veidi spetsiifilise muusikavali- kuga. On see olnud teadlik suund?

Teadlik kogu koostamine sai alguse pärast Eesti iseseisvumist. Tegelikult alustasime nullist. Vinüülkogu koosnes peaaegu eranditult Melodija plaatidest. Peaaegu puudusid nüüdismuusika ja vanamuusika. Vähe oli rahva- muusikat, ka Nõukogude Liidu rahvaste oma.

Praegu hangime tähtsamate rocki, popi ja jazzi esitajate plaate, täidame jõudumööda vanu lünki. Klassikalise muusika puhul pole me kahjuks veel nii rikkad, et saaksime erinevatele tõlgendustele pühenduda. Eesmärk on oluliste heliloojate võimalikult täielik teoste kogu. Hetkel on täielikult olemas Webern, Bach, Mozart, Beethoven, Telemann, Sibelius. Eraldi oleme tähelepanu pööranud barokkooperile ja tegelikult üldse ooperile, sest leiame, et raamatukogu on õige koht, kuhu neid koondada. Vanamuusika on ilmselt üks paremini esindatud valdkondi. Ja usun, et pärimusmuusika, maailmamuusika on meie fonoteegi kõige tugevam külg. Võin kinnitada, et olen kohe algusest peale seda osa eelisarendanud, sest pean rahvamuusikat maailma muusikaelu aluseks.

Kas teie lugejat saab kuidagi profileerida?

Kuigi ülikoolis on lõpuks ometi muusika- õpetus, küll ainult kõrvalainena, pole ülikooli muusikaõppurid ega ka Elleri kooli tudengid meie põhikontingent. Pigem on need lihtsalt huvilised ülikoolist ja Tartu linnast – muusikaõpetajad, teatriinimesed, raadiohää- led jne.

Millised on TÜ fonoteegi suurimad rõõ- mud ja mured? Missugune paistab tulevik?

Rõõmu teeb see, et oleme kasvanud suureks. Kõigi valdkondade *mainstream* on esinda- tud, on ka üsna palju spetsiifilist, nišimuusi- kat. Mureks on see, et külastajaid on vähe- võitu. Meie asukoht ei soosi “juhusliku möö- dakäija” meile sattumist, potentsiaalsed kuu- lajad, humanitaarid, asuvad maja teises ti- vas. Suurimat rõõmu valmistab see, kui mõnda plaati laenutatakse esimest korda. On mitu aastat seisnud – ja siis äkki kuulatakse.

Tulevikku prognoosida on keeruline. Muusika kolib rohkem interneti, informatsio- on olemasoleva kohta hägustub. Raamatu- kogul peaks olema organiseeriv, juhatav ja õpetav roll, sest meeletu hulga muusika juu- res ei oska ja ei tahagi paljud valida, vaid võ- tavad esimese ettejuhtuva. Traditsiooniline laenutamine väheneb, aga kuidas laenutada digitaalselt? Usun, et varsti Naxos Music Library ja Alexander Street ühinevad ja mil- lalgi on kogu maailma muusikat võimalik *stream*’ina kuulata. Tegelikult olen ma opti- mist ja usun, et ka füüsiline helikandja ei kao niipea, kui üldse.

Joosep Sang

Eestlased Vilniuses. Vasakult: Anastassia Mišenkina, Erika Kasetalu, Eve Vendt, Meeri Kraas, Marit Sukk, Kert Krüsban, Mikk Langeproon ja Tiina Välja.

FOTO ERAKOGUST

Eestlased edukad rahvusvahelisel akordionikonkursil

5.–7. aprillini toimus Leedu Muusika- ja Teatriakadeemias rahvusvaheline akordionikonkurs, mis paistis silma suure haarde ja mahuga: osavõtjaid oli ligi 330 üheksast riigist. Konkurss oli vanuse ja žanrite järgi liigitatud 12 kategooriasse ning mängijaid hindasid ka vastavalt erinevad žüriid, Eestist **Tiina Välja** (EMTA) ja **Külli Kudu** (EMTA Tartu filiaal). Soolokategooriate konkursikavad sisaldasid kohustuslikku pala ning kava pikkus oli vastavalt vanusele erinev. Näiteks D-kategoorias (kuni 19-aastased) oli kava pikkuseks kuni 30 minutit. *Grand prix* ja solisti kategooria I koha võitis Moskva Gnessinite-nim Muusikaakadeemia üliõpilane **Vitali Kondratenko**.

Eesti akordioniste osales konkursil

kuus, neist neli saavutas ka häid tulemusi. B-kategoorias (kuni 12-aastased) ja C-kategoorias (kuni 16-aastased) said diplomi **Art Villem Adojaan** (Tartu I Muusikakool, õp Külli Kudu), **Meeri Kraas** (Aruküla huvialakeskus Pääsulind, õp Eve Vendt, Otsa-nim Tallinna MK eelõpe, õp Tiina Välja) ja **Kert Krüsban** (Loksa MK, õp Erika Kasetalu, Otsa-nim Tallinna MK eelõpe, õp Tiina Välja). D-kategoorias (kuni 19-aastased) pälvis II koha **Mikk Langeproon** (Otsa-nim Tallinna MK, õp Tiina Välja). Eestlased on Vilniuse konkursil osalenud ka kaks aastat tagasi, siis said Kert Krüsban ja Mikk Langeproon diplomi ning Aruküla-Võru akordioniorkester III koha. Kõigi eestlaste osavõttu toetas Eesti Kultuurkapital.

Viiuldaja Mari Poll pälvis Royal College of Music presidendi prints Charlesi auhinna – Tagore kuldmedali, mille andis üle prints isiklikult. Fotol koos teise medalisaaja Christian Barraclough'ga, keskel Royal College of Music direktor Colin Lawson.

FOTO RCM

Taavi Toomsalu.
FOTO VKA

Viljandi Kultuuriakadeemia muusikatriaad

Muusikatriaad on pika ajalooga muusikasündmus, mis toimus tänavu 9.–12. aprillini harjumuspärasel formaadis viimast, 21. korda. Viljandi Kultuuriakadeemia muusikaosakonna juhataja **Tuulike Kivestu** sõnul vajab ürituse formaat muutumist. Viljandi Kultuuriakadeemia muusikaosakonna esmakursuselased andsid kontserte Rapla Ühisgümnaasiumis ja Suure-Jaani gümnaasiumis, õppejõud **Ain Agan**, **Villu Veski** ja **Juhan Suits** esinesid Viljandi Jazzklubis. Triaadi ilmestasid ka muusikaline mälumäng, filmiõhtu ning semiootika- ja muusikateemaline vestlusring; olulisimaks oli 12. aprillil Pärimumuusika Aidas peetud noorte muusikute konkursi finaalkontsert. Konkursi finaali pääses kümme noort muusikut, kellest parimaks osutus **Taavi Toomsalu**. Toomsalu õpib Viljandi Kultuuriakadeemias teisel kursusel jazzsaksofoni. Žüriisse kuulusid **Hanna-Liina Vösa**, **Helena Tulve**, **Lembit Saarsalu**, **Mart Soo** ja **Tarmo Noormaa**. Helena Tulve eripreemia pälvis **Vootele Ruusmaa**, Mart Soo eripreemia muheduse eest sai **Riina Reismaa**, Eesti Pärimumuusika Keskuse eripreemia pärimuse seade eest sai **Kaisa Nõges**. Parima omaloomingu preemia läks lauljatar **Maria Gertsjakile**, kes jagas **Laura Junsoniga** ka tunnustust parima soololoo eest. Rohkem infot Muusikatriadi kodulehel: www.kultuur.ut.ee/muusikatriaad.

Eesti lapsed Riia võistlusel.
FOTO ERAKOGUST

Eesti noored flötistid Riias

17.–19. aprillini toimus Riias XIV Karlis Strahli nimeline rahvusvaheline noorte flöödimängijate konkurs.

Eesti noortele flöödimängijatele oli see taas edukas võistlus. Kuni 11-aastaste vanuserühmas (A-grupp) sai teise koha **Tuule-Helin Krigul** (TMKK, õp Mihkel Peäske) ning kolmanda koha **Susanne Rull** (Viimsi Muusikastuudio, õp Raivo Peäske). 12–13-aastaste vanuserühmas (B-grupp) pälvis esimese järgu diplom **Artjom Pahhomov** (Nõmme MK, õp Kai Kiik). 16–19-aastaste seast (D-grupp) sai esikoha **Kristin Müürsepp** (TMKK, õp Mihkel Peäske) ja teise koha **Anete Vinkel** (TMKK, õp Mihkel Peäske).

Klarnetimängija Marten Altrov, "Klassikatähtede" võistluse finalist saavutas kuuestkümmesse võistleja hulgas esikoha 10.–18. aprillini Gyumris Armeenias toimunud rahvusvahelisel konkursifestivalil.
FOTO "KLASSIKATÄHED"

VII noorte akordionistide konkurs

20. aprillil toimus Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis Eesti Akordioniliidu korraldusel VII noorte akordionistide konkurs. Võistlus on aastatel 2001–2006 edukalt toimunud konkursside jätk. Osa sai võtta kolmes kategoorias. Esimene: Eesti muusikakoolide lõpuklasside õpilased, tublimad V klassi ning lisa-aasta õpilased, II: Otsa-nim Tallinna MK, Elleri-nim Tartu MK ning TMKK klassikasuuna akordioniõpilased; III: Otsa kooli ja Elleri kooli rütmimuusika osakonna akordioniõpilased. Kahe viimases vanuserühmas oli kavas ka kohustuslik teos, II kategoorial Evelin Seppari spetsiaalselt konkursile kirjutatud "Lend" ja III kategoorial Uno Naissoo "Märtsis algas mai". Osalejaid oli 31. Žüriis olid **Veli Kujala** Sibelius Akadeemiast, **Sirje Mõttus**, **Allan Jakobi**, **Aivi Tilk**, **Evelin Seppar**, **Kristel Laas** ja **Olivia Kalluste**. Konkurssi toetas Kultuurkapital.

TULEMUSED

I kategooria: I koht Meeri Kraas (Aruküla huvikeskus Pääsulind, õp Eve Vendt); II koht Kert Krüsban (Loksa Muusikakool, õp Erika Kasetalu); III koht Kristiina Püü (Aruküla huvikeskus Pääsulind, õp Eve Vendt)

II kategooria: I koht Henri Zibo (TMKK, õp Aivi Tilk); II koht Helen Väljataga (Otsa-nim Tallinna MK, õp Tiit Kalluste); III koht Anti Ingel (Elleri-nim Tartu MK, õp Külli Kudu)

III kategooria: I koht Charles Aaron Zobel (Otsa-nim Tallinna MK, õp Tiit Kalluste); II koht Kristjan-Robert Rebane (Otsa-nim Tallinna MK, õp Tiit Kalluste); III koht Martin Trudnikov (Otsa-nim Tallinna MK, õp Tiit Kalluste). Eriauhinna parima kohustusliku pala eest pälvisid Charles Aaron Zobel ja Kristjan-Robert Rebane.

"Trompetitalendid 2013"

7. aprillil toimus Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias juba XXIV rahvusvaheline konkurs "Trompetitalendid".

Võistlusest võttis osa 40 noort trompetisti Eestist, Lätist, Leedust, Hispaaniast ja Venemaalt. Žüriisse kuulusid **Enrique Rioja** (Hispaania, esimees), **Simo Rantanen** (Soome), **Adomas Kontautas** (Leedu), **Miroslav Petkov** (Saksamaa) ja **Boriss Taburetkin** (Venemaa). Eesti õpilastest saavutas noorimas vanuserühmas (kuni 11-aastased) II koha **Mehis-Martin Ots** ning III koha **Aleksander Pors** ja **Matis-Johan Mere**. Järgmise vanuserühma (12–13-aastased) võit läks **Laur Kellebile**; **Karl Kivi** pälvis diplomi. Kolmandas vanuserühmas (14–16-aastased) sai II koha **Jaan Mesi** ning diplomi **Ingmar Nõmmann**. Neljandas vanuserühmas (17–20-aastased) sai III koha **Paul Aleksander Tarand**. Konkursi kõrgeimas, professionaalide vanuserühmas pälvis Eesti esindajatest esikoha **Neeme Ots** ja teise koha **Chris Sommer**.

Löökpillimängija Heigo Rosin, "Klassikatähtede" võistluse finalist võitis aprillikuus Hollandis toimunud noorte kammermuusikute konkursifestivali "Linkprijs 2013". Konkursile pääsemiseks tuli saada DVD oma live-esinemisega, lisaks muusikalisele etteastele pidid noored interpreedid oma muusikat ka publikule tutvustama. Žüriile avaldas muljet Heigo Rosina repertuaarivalik ja suhtlemine publikuga. Võiduga kaasnes 1000 euro suurune preemia ning kutse järgmise aasta festivalile.
FOTO "KLASSIKATÄHED"

Uus orkester Narvas.
Orkestri ees Jüri-Ruut Kangur.
FOTO IRINA VOROBYOVA

Stradivarius Otsa kooli laval

Kui kuu aega tagasi oleks keegi mulle kinnitanud, et Otsa kooli laval võiks kõlada Stradivarius ning et seda haruldust saavad käes hoida ka mitmed meie õpilased, oleksin ta mõttes kuu peale saatnud. Ometi just nii juhtus.

28. aprillil toimus Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis järjekordne võrgustikuseminar keelpilliõpetajatele, sarjast **Miks ja kuidas?** Koolitajaks oli seekord Sibielse Akadeemia professor **Reka Szilvay** Soomest. Koolituse teemaks oli muusikalise kujutluse elluviimine pillil. Reka Szilvay oli meie jaoks ammuoodatud külaline. Elusaatus mängis viiulikunstnikule sellise vingerpussi, et viie aasta jooksul ta isegi ei teadnud, kas kunagi lavale tagasi pääseb. Trauma tagajärjel oli rivist väljas tema parem käsi ja kogu selle pika aja vältel tegeles ta taastusraviga. Täna on kõik raskused ületatud ja Reka Szilvayl käes taas Stradivariuse viiul "Irish". Aukartust, mida tundsin kaunil pühapäeval seda pilli meie omalaval nähes, on raske kirjeldada. Sissejuhatuseks mängis koolitaja pisut Bachi; hiljem näitas võtteid ette ning mängis tõesti muuhulgas ka heliredelit. Erutus jõudis aga haripunkti, kui mõnele õpilasele ulatati Stradi sõnadega: "proovi sellega!". Usun, et nende õpilaste sõrmedest see tunne ei kao kunagi, ehkki Stradivariuse pillid teatavasti tooni eriti kergelt kätte ei anna. Neil hetkedel mängis koolitaja ise õpilase pilliga ning kuulates tekkis küsimus, kelle käes see Stradivarius siis nüüd ikkagi on. Eriti hästi sai selgeks, et pill on ainult pool asja, toon voolab ikkagi mängija kätest.

Koolitus toimus Euroopa Liidu rahastusega Innove vahendusel ja kohal oli üle 40 õpetaja.

Lembi Mets

G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli pedagoog

Orkestrite festival ja orkestri sünd Narvas

21. aprillil toimus Narvas nii linna kui ka Kirde-Eesti regiooni jaoks oluline sündmus. Kultuurikeskuses Geneva peeti noorteorkestrite festivali, mille organisaatoriks oli Eesti Sümfooniaorkestrite Liit.

Üritus loodi selleks, et ühendada erinevaid pille õppivaid noori, anda neile orkestrimängu kogemust ning innustada neid osa võtma 2014. aasta laulupeost. Korraldajate soov oli ka, et festival oleks omalaadne reklaamiaktsioon loodavale Narva noorteorkestrile, mis annaks selle piirkonna õpilastele täiendava loomeimpulsi. Sel festivalil Eesti Kultuuriministeeriumi, Hasartmängumaksunõukogu, Narva Linnavalitsuse, pedagoogide ja lastevanemate toel orkester loodigi.

Festivalil osalesid **noorteorkestrid Nõmme muusikakoolist** (dirigent **Jüri-Ruut Kangur**), **Tartu muusikakoolist** (dirigent **Kaido Otsing**) ning **Paide ja Põltsamaa muusikakoolist** (dirigendid **Raina**

Tammeriik ja **Hiie Taks**). Galakontserdil võisid arvukad kuulajad nautida ulatuslikku ja mitmekesist kava Vivaldi, Händeli, Verdi, Bizet'i, Sibielse ja Saint-Saënsi loominguist, rahvamuusikast, tantsu- ja filmimuusikast ning Uno Naissoo, Jaan Räätsa ja Arne Oidi teostest. Kontserdi kulminatsiooniks oli ühendorkestri esinemine, kus osales ligi 160 instrumentalisti, nende hulgas 37 äsja loodud Narva noorteorkestri liiget, õpilased Narva, Kreenholmi ja Sillamäe muusikakoolist. Kõlas Edward Elgari mars nr 1 "Pomp and Circumstance".

Festivali järel olime me kõik, pedagoogid, õpilased, lapsevanemad, kõrgendatud meeleolus toredast sündmusest ja rahul hästi tehtud tööga. Noored orkestrandid said tunda end osana millestki suurest ja tõelisest, mis haarab ja võlub. Nad võibolla veel ei aima, et just see ongi seesama muusika, mida nad muusikakoolis juba aastaid õpivad ja võimalik, et esimest korda elus kogesid nad, millist jõudu ja võimsust kätkeb endas orkester.

Tatjana Gontšarova
Narva muusikakooli direktor

G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli puhkpilliorkester sai Neerpeltis rahvusvahelisel Euroopa noorte muusikafestivali puhkpilliorkestrite konkursil 34 hinnatud puhkpilliorkestri hulgas žüriilt kõrgeima hinde koos cum laude diplomiga. Orkestri dirigendiks on alates 2010. aasta novembrist Sirly Illak-Oluvere.

FOTO ERAKOGUST

“Hiiu folk” – “Üks olemine”

18.–21. juulil toimuv Hiiumaa pärimusmuusikapidu alustas ühepäevase festivalina 2005. aastal Kassari kiigeplatsil ja on nüüdseks kasvanud neljapäevaseks festivaliks, mis on laienenud üle Hiiumaa.

Festivalile annab näo Hiiumaa öhkkond ja peresõbralikkus. Selleaastase “Hiiu folgi” moto “Üks olemine” rõhutab lähedust loodusega, saarega, muusikaga, inimestega ja iseendaga. Kohal on head muusikud nii Eestist kui ka kaugemalt, pakutakse maitsvat toitu Hiiumaalt ja kaugemalt, tegutseb festivali “lastepesa”, toimuvad laad ja loodusmatkad. “Hiiu folgil” esinevad LIADAN (Iirimaa), Svjata Vatra, Vox Clamantis, Marko Matvere ja VLU, Jaagup Kreem ja sõbrad, Trio Dhoore (Belgia), Heather and Thyme (Rootsi), Jason Carter (Suurbritannia), Triinu Tauli bänd, Pantokraator, trio Epifolium-Pastacas-Kago, Robirohi, Helin-Mari Arder, Pehk ja Bonzo, Tuulelöötsutajad, Rütmiällikal, Sandra Sillamaa ja Piret Päär, Henry Laks, Villu Veski-Tiit Kalluste jpt.

Vanameister Mati Palm endiselt heas vormis

Aasta algul Eesti Kultuurkapitali elutööpreemiaga pärjatud kauaaegsel Rahvusooper Estonia solistil ja EMTA professoril **Mati Palmil** oli veebruaris ja märtsis au esineda Fjodor Šaljapini 140. sünniaastapäeva galakontserditel “Venemaa parimate bas-silauljate paraad”, mis toimusid Moskva konservatooriumi suures saalis, Peterburi Filharmoonia suures saalis ja Saraatovis.

Kõrvuti Mati Palmiga esinesid ka teised Ktippbassid, näiteks peamiselt New Yorgi Metropolitan Operas ja Milano La Scalas üles astuv **Deniss Sedov** ja Ukraina Rahvusooperi solist **Dmitri Agejev**.

Mati Palm on Šaljapini sünniaastapäeva pidustustel osalenud juba 1973. aastal, suurmehe 100. sünniaastapäeval ning veel mit-

mel korral hiljemgi. Fjodor Šaljapin on omal ajal andnud soolokontserte ka Eestis. See toimus varsti pärast Tartu rahu sõlmimist 1920. aastal, veidi enne seda, kui ta emigreerus Läände. Šaljapin laulis Estonia kontserdisaalis, hirmkalleid pileteid ostma pidanud publikuks olevat olnud põhiliselt siia ümber asunud valgekaartlastest venelased.

Märtsis-aprillis viibis Palm Harkovis rahvusvahelisel Sergei Rahmaninovi 140. sünniaastapäeva festivalil, mille raames toimus ka VII rahvusvaheline Ivan Altševski nimeline lauljate konkurs. Mati Palm on olnud žüriis kõigil neil konkurssidel, olles sageli ka žürii esimees. Ka Eestis on Palm jätkanud aktiivset kontserttegevust koos kontsertmeister **Piia Paemurruga**. Tunnustuse on pälvinud ka tema õpilane **Pavlo Balakin**, kes sai teatri aastaauhinna “Kristallkingake” Mefisto rolli küpse ja läbitunnetatud osatäitmise eest Gounod’ “Fausti” lavastuses Rahvusooper Estonias.

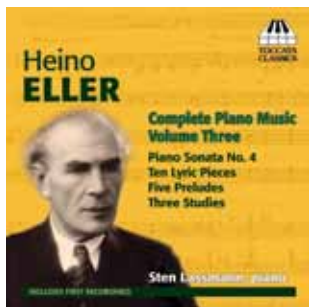
Allan Vurma

Trio Romanss koosseisus Alla Kitas, Natalja Pervostšikova ja Galina Timonina võitsid kuldmedali seitsmendal rahvusvahelisel vene lauludele ja romanssidele pühendatud konkursil Londonis. Arvuka osalejaskonnaga konkursil pääsesid finaali 13 maa, Belgia, Bulgaaria, Inglismaa, Iiri, Hispaania, Itaalia, Kasahstani, Norra, Venemaa, Ukraina, Prantsusmaa, Rootsi ja Eesti esindajad. Fotol võidukas trio koos žürii liikme, prantsuse laulja David Sereroga.

FOTO ERAKOGUST

Heino Eller. Complete Piano Music Volume Three. Sten Lassmann. Toccat Classics

Sten Lassmann on jõudnud Heino Elleri kogutud klaverimuusika kolmanda albumini. Plaadide koostamisel tundub märksõnaks olevat vaheldusrikkus, sest žanritest ega kromoloogjast lähtunud ei ole. Igale CDle on jagunud varasemast tuttava kõrvale tublisti uut, kuna suurem osa Elleri ulatuslikust klaveriloomingust ongi seni üksnes muuseumis riivil lebanud. Mitmed “uued” on pakkunud toredaid üllatusi.

Kolmanda plaadi avavad “Kümme lüüriilist pala”, mis on selle tsükli esimene terviksalvestus. See on kirjutatud valdavalt 1942. aasta lõpul, Elleri elu kõige süngemal ajal. Pianist on leidnud siin eriliselt tumeda kõla, eriti avapalas. Järgnevad kolm etüüdi, mis on kirjutatud veel Peterburis, enne helilooja Eestisse naasmist. Nendest kaks on Gesduuris “kommid”. Üks on kui “lonkav” metronoom, teine meenutab natuke magusat mängutoosi, aga moonduv keskosas ootamatult Chopini “Revolutsioonilise etüüdi” parafraasiks. Needki palad on plaadil esimest korda. Igale CDle on jagunud prelüüde, käesolevale kimbuke aastatest 1929 ja 1930. Plaadi lõpetab suurvorm, neljas klaverisonaat helilooja hilisest loomingust.

Lassmanni klaverikõla on ümar ja soe, (näiliselt) muretu üleolek materjalist on sümpaatne ja tekib kuulajas hea kerge tunde. Tema Elleri-plaate esimest korda kuulates leidsin end sellest ikka ja jälle üllatavat, sedavõrd on kõrvus varasemate salvestuste kalk kõla, ilmselt ka mängijate käsutada olnud viletsamate pillide tõttu. Lassmann jutustab Elleri lugusid enesestmõistetavalt ja justkui emakeeles. Ometi

hakkas sarja kolmandat plaati kuulates tunduma, nagu oleksid teosed dünaamiliselt ja seega ka üleüldiselt värvipaletilt seekord kuidagi ülemäära püगतud. Neljanda sonaadi noodipilt on dünaamiliselt vägagi mitmekesine. Näiteks esimeses osas vahelduvad pidevalt *piano*’d ja *forte*’d, *crescendo*’d ja *diminuendo*’d, sekka äkilisi *sforzato*’sid. Plaadil käib tegevus aga peamiselt keskmises metsosfääris. Albumile punkti panevas sonaadi lõpuosas on kuulda ka uhkeid *forte*’sid, ent *piano*’dest pole endiselt ei kippu ega kõppu. Kas ühel hetkel tekks väsimus ja silm polnud enam ergas iga “puu” isemoodi kõverust ja muhke märkama?

VIRGE JOAMETS

Kiilid. Johanna-Adele Jüssi. GO'

Johanna-Adele Jüssi debüütplaadil on suurepärase näide väga heast pillimänguuskusest ja -tunnetusest. Tegemist on rahvamuusikaplaadiga, kus saavad kokku nii eesti ja taani rahvamuusika kui ka omalooming, kus tunda mõjutusi mujaltki. Seltskond on kirju: viuldaja Johanna-Adele ja tema lemmikmängukaaslased Jo Einar Jansen (Norra), Sven Midgren (Rootsi), Nicolaj Wamberg (Taani) ja Jalmar Vabarna (Eesti). Muusikud on õelnud, et “Kiilid” on ühine rõõm, mis plaadile pandud. Plaadil saab kuulda meisterlikku soolomängu ja ka hea tunnetusega koosmängu. Kuigi plaat on alati vahendaja ja elavas esituses on lood tihtipeale elusamad, on suudetud mõnusat muusikalist energiat ja erinevaid emotsioone ka plaadi vahendusel väga hästi edasi anda.

Hea on kuulata, kui viiulit mängitakse mõnuga. Uhkelt kõlavad nii Johanna-Adele omaloominguline

soololugu “Elajad” kui ka viiuliduetid – koos Einar Janseniga esitatud “JOL” ja Sven Midgreniga mängitud taani traditsionaalid. Meeldib, et tantsulood pole üleseatud ja neis on hoogu. Eriti võtsid jala tatsuma mõnusa tuksuva bassiga “Hopsa” ja Kihnu polkad. Veidi rohkem oleks polkale omast hoogu tahtnud kuulda Jaan Karjuse polkas, aga ka veidi rahulikumas oli see mõnus. Nauditav on kuulata viuldajate head näpujooksu ja ühist hingamist.

Ühine hingamine tuleb välja ka teistes lugudes. “Ootamise polska” on ilus ja igatsev pala, kus meloodia sekundintervallid lisavad kerget ärevust ja vastukaalu ilutsemisele. Kena värvi lisab Nikolaj Wambergi meisterlikult ja kindlalt mängitud kontrabass, eriti loos “Tiirud”, mis mõjub oma salapärasuses kohati muinasjutuliselt. Huvitavalt kõlab ka viiulil imiteeritud tiirude hääl. Viiulimängus oli tunda ka mustlasmuusika ning klassikalise muusika mõju. Meeldib, et kõigil on ruumi soleerida. Plaadil on ka üks minu lemmiklugusid eesti rahvamuusikast, “Saaremaa vals”, mida tunktakse ka “Saare valsina” ning mida Johanna ja tema sõbrad mängivad väga unistavalt ja pidulikult. Selline esitus sobiks hästi pulmavalsiks. Jalmaritarrisoolo on kaunis ja õrn ning lisab loole veelgi pidulikkust. Teine minu lemmik plaadil on nimilugu “Kiilid”, mis on samuti Johanna omalooming. See imeline, laulvate viiulitega, olemuselt karge ja põhjamine lugu meenutab veidi rootsi rahvamuusikat. Plaat garanteerib mõnusa ja põneva elamuse rahvamuusikast. Mina olen vaimustuses. Aitäh Johanna, ja hoogu juurde!

ASTRID BÖNING-NÖLVAK muusik

Esmahetked. Hedvig Hanson.

Music Maker OÜ

Eesti jazzmuusika üks esilauljaid Hedvig Hanson andis tänavukevadele “Jazzkaare” ajaks välja oma kümnenda plaadi, mis viib kuulaja tunneteküllasesse helelillasest unistuste maailma. Miks just helelillasest? Esitaks on lilla väga kaunit ja maitsekalt kujundatud plaadiümbrise toon. Teiseks tähendab lilla värvi-

terapias salapära, unistusi ja fantaasiat, õrnilla soodustab aga täiuse tunde tekkimist ning mõtiskelu, aitab leida seoseid igavikulisega ning süüvida endasse. Täpselt seda plaad pakubki.

Hedvig Hanson laulab sügavatest tunnetest ja kogemustest, muutumata liiga imalaks või peale-tükkivaks. Tema muusikat iseloomustab küps maailmatunnetus ja naiselik väärikus. Sõnad nagu “suudlus”, “armastus” ja “truu-dus”, mis kõlaksid popmuusikas üsna sisutühjalt, omandavad Hansoni lauludes hoopis sügavama ja laiema tähenduse. Kõik lood on eestikeel-sed, autoriteks Hanson ise, ansamblikaaslane Kristjan Randalu ja Maian Kärmas. On ka austusavaldus eesti jazzil alustalale Uno Naissoole, kelle “lial ei muutu võõrak me” on saanud uue ja huvitava kõlapildi. Heas mõttes üllatav on Jaan Tätte loo “Lahkumine” plaadile valimine, sest Tätte lugusid peetakse üldjuhul liiga lihtsakoelisteks. Hedvig on jätnud alles Tätte oma nälilise lihtsuse ja lisanud omalt poolt paraja portsu jazzilikust.

Ansambel, kelle Hedvig Hanson on seekord valinud, koosneb väieldamatult suurepärasest muusikutest. Pianist ja helilooja Kristjan Randalu lisab lugudele moodsa, jazziliku helikeele ja väga isikupärase lähenemise, Ahto Abner trummidel on peenetundeline, täpselt nagu lauljat saates vaja. Lisa-löökpillimängijana on kasutatud Andi Pupatot. Andre Maaker teeb kitarril kõik, et Hedvigit veelgi sütitada ning Ara Yaralyan annab kontrabassil vajaliku toe. Kõik kokku on nagu kaunis unenägu, mis lõpeb liiga ruttu. Plaadil on ainult üheksa lugu, mistõttu on hea seda kuulata mitu korda järjest.

MARGE LUMISALU laulja ja pedagoog

Message/Serenade. Holger Marjamaa.

Holger Marjamaa

“Message/Serenade” on kahekümneaastase jazzpianisti pihtimuslik, tundmustiine, paljus lüürliline autoriplaat. Sentimenti ning muidugi ka värvi ja jõudu lisab jazztrioga liidetud keelpillikvartett. Klassikalise muusika võtete ning rütmigrupi ja improvisatsioonide kõrva paitav ühendamine pole küll esmaavastuslik, ent pealehakkamisjulgus ja põhjalik teostus väärib kõigiti tunnustust. Siiski on ta andnud juba õrnas eas sõrme jazzile. See on tema paleus, mis ei tähenda sugugi, et talle võiks soovitada keskendumist üksnes jazzile ja et klassikateoste analüüsisid kasu ei oleks. Akadeemilise heliloomingu rikkaliku varasalve vahendite kasutamine avaks kindlasti uusi loomingulisi ideekanaleid. Käesolev plaat annab säärastest võimalustest alles õrnu vihjeid. Kuid samamoodi tahab kastmist jazzitaim. Võrreldes näiteks omapäi nokitsevate klassikaliste heliloojate või ka popmuusikutega, on jazzis, mis on ikkagi elus kunst *par excellence*, oluline avar skeene, võimalus koos mängida, nii proovis kui ka laval. Ehkki Holger Marjamaa põlvkonnast on Eestis esile kerkinud mitu tugevat tegijat, on suuremas keskses parem mõteteaaslas ja intrigeerivaid mängupartnereid leida.

“Message/Serenade” on heakõlaline plaat, millel on tänu parajale vaheldusrikkusele ka üllatavalt mõnused taustamuusika omadused. Selles suunas pole ehk vaja enam tööd jätkata, pigem tasuks edasi pürgida muusikamaailma äärmise mitmekesisuse avastamise poole. Sõrmetehnikat on Marjamaal juba piisavalt. Klassikaliste helikeel-

te tudeerimine jazzi kõrval pakuks tulevikuks vahendeid kahe žanri veelgi julgemaks risttolmutamiseks.

SANDER UDIKAS
muusik

Svitlyi schljah. Svjata Vatra.

Svjata Vatra

Juba kaheksa aastat tegutsenud Viljandi bändi Svjata Vatra (ukraina keeles “püha tuli”) neljandal plaadil “Svitlyi schljah” (“Helge tee”) tembitakse jätkuvalt ukraina ja eesti juurtega helisid ning vaadatakse ilmaelule ikka läbi positiivse prisma. Hoogsad rütmid kinnitavad, et maailm on kõigele vaatamata tore paik. Nii nimiloo kui ka kogu plaadi sõnum ongi, et igapäev on võimalik olukorrast olenemata valida elus helgem tee ja seda mööda edasi minna.

Svjata Vatra kaubamärgiks olev temperamentne tulefolk kõlab sedakorda natuke teistmoodi. Siin on põhjust pöörata pilk Metsatõllu trummarist produtsendi Marko Atso ja tollude ihuhelirezissööri Keijo Koppeli poole, kes miksisid stuudiomaterjali ning lisasid sellele uude ja veelgi maskuliinsemalt mõjuva robustse rocki-sound’i. Eelmisest albumist on möödas tubli kolm aastat ning mõningase koosseisumuutuse üle elanud ansambel pole aega niisama raisanud. Uut on veelgi. Kui varasemate plaatide materjali on Svjata Vatra eelnevalt publiku peal testinud ning alles seejärel plaati valanud, siis sedapuhku leidis suur osa lugudest oma vormi alles stuudioseinte vahel.

Efektne ja bravuurne Svjata Vatra on väga tugev kontsertbänd ning värskel albumil on õnnestunud “purki” püüda just kontsertidel tekkiv sünergiline atmosfäär. Mis sest, et salvestamise ajal ei oldud nende lauludega tegelikult veel üldse esinenud. Bändi liikmed on viimastel

aastatel tegelenud ka järelkasvu harimisega ning käinud Eesti koolides rahvamuusikat tutvustamas. Selle käigus on repertuaari jõudnud ka rahvamängud, muidugi mõista tänapäevases seades. Näiteks ukraina lastemäng “Mak” (“Moon”) on saanud monotoonse, hüpnootiseeriva parmupilliga võrtsitatud art-rockliku arranžeeringu. Energiliselt ringi kalpsav avalugu “Zaitshik” (“Jänkuke”) on omamoodi eesti “Jänku”-laulu (“Jänku hüppas metsa all, hüppas hips ja hüppas hops, sabaots tegi sips ja sops”) analoog. Svjata Vatra on kindla sõnaga lubanud, et kontserdil saab neid mängu ka publik proovida. Suvi on ukse ees ning Svjata Vatralt on paigas tihe kontserdigraafik.

MARGUS HAAV
kultuuriajakirjanik

Maailm on pöörane. Bombillaz.

Top Ten

Pea tunnistama, et esmakuulamisest mõjus Bombillazi uus plaat algu-

ses lausa ärritavalt. Liiga palju palagani, tekstiilist läbu ja labasust. Muusikalises mõttes pole asi paha, pillimäng on tasemel ja pillivalik rikkalik ning plaadil domineerivad jamaika muusika stiile (*reggae*, *ragga*, *ska* ja *dub*) tunnevad ja tunnetavad bändi liikmed kahtlemata hästi. Kuid suur osa plaadi lauludest ei ole tõsiseltvõetavad, vaid pigem veidi ajuvaba peomuusika. Tuli meelde ansambel L’Dorado, kes pakkus (või pakub ikka veel?) muusikalisi suveniire Kariibi mere saartelt. Siiski, kui lasta sissejuhatusel järgneval kolmel lool ja esimesel ärritusel mööda minna, muutub asi hoopis huvitavamaks. Silver Sepa laulud “Süda”, “Rastafar Ai” ja “Ela ela” sisaldavad ka teatud rohkemat mehhist bravuuri, kuid nii muusika, sõnad kui ka esitus on märksa sisukamad, sügavamad. See mõjuvus on suurel määral Sepa sugestiivse laululaadi teene. Sealt edasi on plaat jälle *mixed bag*, kommikott, kust igaüks leiab arvatavasti nii maitsvat kui ka magedat. Mulle jätsid positiivse mulje leidlik uusversioon vanast estraadiloost “Zuleika Hanum” ja afrobiidi maiguga “Nad rändavad ära”. Ütlen veel kord, et huvitavaid *sound’*e, produktioonivõtteid, pillimängu ja stiilielemente leiab küllaga, aga halvimatel hetkedel mõjub tulemus siiski nii nagu oleks eesti mees läinud karnevalikitši müüvasse poodi ja tulnud sealt välja turbani ja tuhvlietega üle(s) muktitud Väikese Mukina. Varem oli Bombillazi lugudes ka tore annus *bhangra*-muusikat, nüüd on orientaalne peaaegu kadunud.

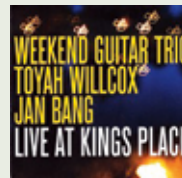
JOOSEP SANG

KUULA KA NEID

Live at Kings Place. Weekend Guitar Trio, Toyah Willcox, Jan Bang.

WGT, Toyah Willcox, Jan Bang

Plaadil on 2011. aastal Londonis toimunud kaheosalise kontserdi teine pool. Kuues vabaimproviseeritud palas teevad külalisena kaasa tõelised oma valdkonna maailmanimed, lauljatar Toyah Willcox ja norra elektroonikavõlur Jan Bang.

Scaled. Talbot.

Talbot

Doom-duo Talbot liikmed on Magnus Andre (bass, klahvpillid, laul) ja Jarmo Nuutre (trummid, laul). “Scaled” on järg ansambli ohtralt tunnustust pævinud plaadile “EOS” (2010) ja pakub samasugust süngset, massiivset, mõjuvat omaloomingut.

Viljandi^{xxviii} Vanamuusika Festival

9.–14. juuli 2013

Kunstiline juht: Neeme Punder

ON MIDA
VAADATA!
ON MIDA
KUULATA!

Teisipäev, 9. juuli kell 20 JAANI KIRIK

CHOIR OF ROYAL

HOLLOWAY (*Inglismaa*)

Koor aastast 1886! Nende Hyperioni plaadifirma all tehtud salvestused on läbi aastakümnete olnud ülistusobjektiks. Koor teeb regulaarset koostööd orkestritega nagu Britten Sinfonia, London Mozart Players, English Cornett.

Koori lauljad on hinnatud parimates vanamuusika-ansambrites nagu BBC Singers, The Sixteen, The Gabrieli Concert.

Kolmapäev, 10. juuli kell 20 JAANI KIRIK

MÜSTEERIUMI-

SONAADID –

JEESE LUGU

HEIKI MÄTLIK (*kitarr, Eesti*)

Tunnustatud kitarrist Heiki Mätlik esitab esmakordselt klassikalisel kitarril Bieberi (1644–1704) tsükli 16 Rosenkranz – Sonaten, mis algselt loodud esitamiseks viiulile ja numbribassile.

Neljapäev, 11. juuli kell 20
PÄRIMUSMUUSIKA AIT

TANTSUD KAHELE

KLAVESSIINILE

IMBI TARUM JA JULIA

AGEYEVA HESS

Mitmete rahvusvaheliste klavessiinikonkursside laureaat Julia Ageyeva Hess koos Eesti tunnustatuima klavessiinimängija Imbi Tarumiga esitavad õukonnatantse barokiaja kuninglikus atmosfääris. Kavas: Rameau, Matheson, Piazzolla

Reede, 12. juuli kell 20 JAANI KIRIK

JEVGENI SVIRIDOV

(*viul, Venemaa*)

Euroopa viiulikunsti tipp. Rahvusvaheliste Bachi, Paganini, Menuhhini ja Heifetzi konkursside võitja. Kavas: Biber, Telemann, Pisendel, Bach, Paganini, Ysaye.

Laupäev, 13. juuli kell 20 JAANI KIRIK

SOUVENIRS

DIFERENCIAS 20 (*Šveits*)

Eestis varemgi esinenud plokklöödivirtuoos **Conrad Steinmann** koos oma ansambliga Diferencias tähistavad 20 sünnipäeva. Kavas: ansambli lemmiklood, mida nende aastate jooksul esitatud. **TÄNAME: PRO HELVETIA**

Pühapäev, 14. juuli kell 17
PÄRIMUSMUUSIKA AIT

H. Purcell

HALDJAKUNINGANNA

(The Fairy Queen) **Noorte vanamuusikute projekt**, enam kui 70 noore osalemisel, mis valmib nelja päevaga! Teose aluseks W. Shakespeare'i „Suveöö unenägu“. Dirigent Neeme Punder, kunstnik Riina Vanhanen.

Pääsmete eelmüük: Piletilevi. Juunis hinnad iseäranis soodsad!

Festivali passid (€ 25) müügil Viljandi I-punktis.

Info: 5665 9257,
trall@viljandimaa.ee

<http://kultuuri.net/muusika/vanamuusika>

ANTILA

F28 ERR

OÜ KOPIASTUUDIO

KULTUURIMINISTERIUM
ESTONIAN MINISTRY OF CULTURE

kultuurikava.ee

VESTMAN koopia kolm

RAHVUSVAHELINE

PÄRNU MUUSIKAFESTIVAL

JÄRVI AKADEEMIA

16-23/07/2013

T 16/07 kell 20.00

Pärnu Kontserdimaja
12/20€

AVAKONTSERT

Sinfonietta Riga
dirigent Kristjan Järvi

K 17/07 kell 17.00

Pärnu Rannahotelli salong
5/8€

SIBELIUSE KAMMERMUUSIKA

Folke Gräsbeck, Miina Järvi,
Marius Järvi & Mihkel Järvi

K 17/07 kell 18.00

Tallinna Jaani kirik
7/12€

JÄRVI AKADEEMIA!

Järvi Akadeemia Kammerorkester
solistid Martin Kuuskmann (fagott),
Tatiana Berman (viul)
dirigeerivad Järvi Akadeemia Dirigentide Meistrikursuse osalejad

K 17/07 kell 20.00

Pärnu Kontserdimaja
7/12€

PEETER LAUL & SÖBRAD - WAGNER 200

Peeter Laul, Anna-Liisa Bezrodny,
Lasse Joamets, Vivika Sapori-Sudemäe, Johanna Vahermägi jt

N 18/07 kell 20.00

Pärnu Kontserdimaja
12/20€

PÄRNU FESTIVALIORKESTER

Festivaliorkester
dirigent Paavo Järvi

R 19/07 kell 18.00

Pärnu Kontserdimaja
7/12€

JÄRVI AKADEEMIA!

Järvi Akadeemia Kammerorkester
solistid Martin Kuuskmann (fagott), Tatiana Berman (viul)
dirigeerivad Järvi Akadeemia Dirigentide Meistrikursuse osalejad

R 19/07 kell 21.00

Rannahotelli õu
9/16€

RAND, VEIN & MUUSIKA

Kadri Voorand (vokaal) jazzbändi ja
tšelloansambliga.

L 20/07 kell 19.00

Pärnu Kontserdimaja
7/12€

PÄRNU MUUSIKAFESTIVALI GALA

Galakontsert 25 esinejaga
Arvo Leibur, Sandis Steinbergs, Mikhail Zemtsov, Peijun Xu,
László Fenyő, Marius Järvi, Andreas Lend, Kirsti Kuusk,
Nikita Naumov, Riivo Kallasmaa, Peeter Sarapuu, Toomas Vavilov,
Martin Kuuskmann, Andres Kaljuste, Dana Zemtsov,
Julia Dinerstein, Matthew Hunt, Samuel Seidenberg jt.

P 21/07 kell 15.00

Ammende Villa
2€

LASTEKONTSERT

Paavo ja Maarika Järvi ning teiste
festivali esinejate lapsed & kammeransambel

P 21/07 kell 20.00

Pärnu Kontserdimaja
15/25€

HILARY HAHN

Pärnu Festivaliorkester
dirigent Paavo Järvi
solist Hilary Hahn (viul, USA)

E 22/07 kell 22.00

Elišabeti kirik
6/10€

ÖÖKLASSIKA

Klassikaline muusika öises kirikus
Florian Donderer, Harry Traksmann, Mikk Murdvee, Triin Ruubel,
Mikhail Zemtsov, Dana Zemtsov, Zane Kalniņa, Teet Järvi,
Marius Järvi, Indrek Leivategija, Villu Vihermäe jt.

T 23/07 kell 17.00

Ammende Villa
6/10€

SÄRAV BAROKK

Pirjo Püvi (sopran), Reet Sukk (flöödid),
Imbi Tarum (klavessiin), Meelis Orgse (viul), Tõnu Jõesaar (tšello)
Kontsert on koostöös Eesti Interpreetide Liiduga

T 23/07 kell 18.00

Pärnu Kontserdimaja
tasuta

BALLAADID

Vardo Rumessen (klaver)

T 23/07 kell 20.00

Pärnu Kontserdimaja
10/18€

FESTIVALI LÖPPKONTSERT

Järvi Akadeemia Sümfooniaorkester
dirigeerivad Järvi Akadeemia Dirigentide Meistrikursuse
parimad osalejad ning Neeme Järvi
solistid Nikita Naumov (kontrabass), Maarika Järvi (flöödt)

kristjan järvi

paavo järvi

martin kuuskmann

nikita naumov

hilary hahn

neeme järvi